פרשת **ויקהל-פרה** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתקפ"ח שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

שואלין ודורשין שלשים יום

בבית האסורים של מדינה אחד הגיע פעם בשורה מרנינה, כי לקראת יום הולדת המלך יחלקו לכל האסורים מתנה חשובה ורבת ערך ויתכן גם שמעט מביניהם יזכו גם ל"שטר שחרור" לצאת לחירות, שמחו כולם למשמע אזנם, ובכליון עיניים ציפו לקראת המאורע.

בהגיע יום המיוחל בו היו שליחי המלך אמורים להגיע ומתנות אדונם בידם, השכימו כל האסירים קום בעוד ליל, לתפוס מקומם בשער הבית, כל אחד היה רצונו עז להיות מן הראשונים שיזכו לקבל את המתנה הנהדרה והנדירה מאת שרי המדינה.

אסיר אחד לא קם ולא זע ממיטתו וכלל לא ניגש בשער הבית אלא ביקש מחבירו שיקראוהו לבוא כאשר יגיע תורו, באומרו: מה לי לעמוד על רגלי ולהידחק בין כולם, הלא ממילא כלואים אנחנו באין יוצא ואין בא, ושליחי המלך ממילא מוכרחים להביא מתנותיהם עד השער כדי למסרם לנו.

שליחי המלך הגיעו והחלו לקרוא לכל האסירים מתוך רשימה מוכנת מראש, ולכל אחד בהגיע תורו נתנו את מתנותיהם בסבר פנים יפות לשביעת רצון כולם, לקראת סוף הרשימה קראו בשמו של האסיר ההוא ששכב במיטתו וחיפשו אחריו, מיד רצו חבריו אל חדרו ויבהילו אותו אל שליחי המלך למען יקבל מידם את המגיע לו מבית המלכות.

אולם לדאבונו כאשר פשט ידו לקבל, קמו שליחי המלך ופנו ללכת לדרכם מבלי לשים לב כלל אל האסיר האחרון, הרים הלה את קולו וזעק זעקה גדולה ומרה, למה יגרע חלקי מחלקי חברי, פנה הגדול מבין שליח המלך אליו בפנים זועפות וגער בו, חבריך עמדו מוכנים מאשמורת הבוקר וציפו בכליון עינים לבואם של נציגי המלכות, ורגליהם הוליכום עד היכן שיכלו ללכת, ועשו מה שהי' בידם לעשות להקדים את רגע השמחה כאשר בוא יבואו ברינה, אכן אתה שגם המעט הזה שביכולתך עשות לא עשית, אין זה אלא שאינך מעריך את מתנת המלך כלל ועיקר, על כן אינך ראוי לקבל מתנת המלך.

משל זה ראוי ומכוון בימים אלו כאשר ההכנות לקראת חג הפסח ניכרת על כל פינה בכל בית, ומאידך צריך האדם להתכונן גם ברוחניות לימים הנשגבים הבאים לקראתינו, וכפי גודל ההכנה שיהיה לו כן תאיר לו הארות קדושת החג, וכמ"ש בספה"ק "שם משמואל" (בפרשתן) וז"ל: **"זה לימוד לכל אדם שלעומת שהוא מכין עצמו לפני הזמנים המקודשים ומכוין את לבו להיות טהור זוכה להשיג טהרת הרגל מלעילא"**, עכלה"ק, ויה"ר שנזכה עוד השתא לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דגש תורים ~ לקיטת תמרים ..... ד
קדוש יאמר ..... ו
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ח
פרפראות להכפלה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רפתן ..... י
פינת קדש ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שבתי ..... ל
פשוטלען פלכים ..... לו

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

מזלא טבא וגדיא יאה

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם ידידינו מיקירי קרתא דשופריא, י"ש-שכ"ר למעשיו הטובים ופעולותיו הכבירים, הוא הגבר אשר עומד בראש מוסדותינו בעיר ה' שמה, בהתמסרות נאמנה ועצומה, מופלג בתורת ה' תמימה, **ובצלא"ל** עשה את כל אשר ציוה ה' לעמוד על משמרתו משמרת הקודש, לו זרוע עם גבורה, ברוח נאמנה ומסורה, ועומד לעזר ולישעי' בהנהלת והרמת מוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק המתנוסס לתפארה, איש חמודות רב תבונות, שמו מהללים בשפתי רננות,

הרבני היקר והמפואר, מוכתר בכל תואר

כוה"ר

ישכר בצלאל
ישעי' יאקאב

הי"ו

מנהל מוסדותינו הק' בעיה"ק ירושלים ת"ו

לרגל שמחת נישואי בנו ני"ו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב נחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך בעבודת הקודש ביתר שאת וביתר עוז במידה גדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המסדרים ברגשי הוקדה והעדכה, אסדי התודה והסדכה

יחזקאל ראטטעד
בשם הנהלת המוסדות
פה בני ברק יצ"ו

כל רגע ממנוחת שבת קודש מיקרי עשיה של מצוה

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה וגו' **יש להתבונן האיך יצדק לזה 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם'**, אם הכוונה על מניעת המלאכה בשבת, הנה זה לא מיקרי עשיה רק אדרבה מניעת עשיה, ואם הכוונה על מלאכת ימי החול וכי המצוה היא בחובה דוקא לעשות מלאכה בימי החול. ונראה עפימש"כ בספרי "דרך פקודיך" (הקדמה ב) דכל המצות צריכין לקיימם במחשבה דיבור ומעשה ובזה משלים את חלק נפש רוח נשמה. **והנה חלק המחשבה ישלם על ידי הכוונה שבמצות, כי מצות צריכות כוונה** (שו"ע או"ח סי' ס ס"ה) וחלק הדיבור במה שילמוד משפטי המצוה והלכותיה, והמעשה בעשיה. והנה, זהו במצות 'עשה', אבל מה נאמר במצות 'לא תעשה', איך צודק בזה חלק המעשה. אמנם בעשות האדם דבר המותר ובהגיע אל חלק האיסור מונע את עצמו מעשותו הלאה, הנה זה נקרא עשיה, הבן הדבר, **וכן כתב האריז"ל דעשיית המצוה באיסור הקפת פאות הראש וחזקן מקיים האדם בגלחו את שערות הראש ומניח הפאות וחזקן**, דזה לעשיית המצוה יחשב". וזה י"ל גם כאן: **'אלה הדברים'** אשר באמת אינם רק דברים, כי לא תוכל לכאורה לקיים רק חלק הדיבור במניעת המלאכה, והרי **"צוה ה' לעשות אותם"** להשלים בהם גם חלק העשיה. ומפרש הכתוב היאך הוא: **"ששת ימים תעשה מלאכה – וביום השביעי יהיה לכם קודש"** וגו', **ובזה גם מניעת העשיה לעשיה תיחשב.**

אגרא דכלה

'זקף גדול' על 'יביאה', שזאת יביא כל אדם, תאות לבו

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. יש לפרש כפל הלשון בדרך רמז: **'קחו מאתכם'** שתקחו מכם בעצמכם, **'תרומה לה'.** ומפרש הכתוב, היאך תקחו מכם בעצמכם תרומה לה', ואמר: **'כל נדיב לבו'** היינו כל דבר שלבו של אדם חושק ומתאוה, **'יביאה'** אותו הדבר בעצמו יביא, **'את תרומת ה'**, היינו שלא יכוון למלא תאותו ח"ו, רק יעשה לשם שמים ויקיים 'בכל דרכיך דעהו' **"דהטעם מוכיח לפרש כן, שנקוד על תיבת 'יביאה' זקף גדול".**

דברי יחזקאל

הפותח פתח כלשהו זוכה לעזר וסיוע ממעל

קחו מאתכם תרומה לה'. רז"ל אמרו: פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם (עי' שהש"ר פ"ה ב, ב) והוא אשר נרמז בפסוק: **"קחו מאתכם"** קודם תקחו מעט אתערותא מאתכם ואז **"תרומה לה'" היינו שעיקר ההרמה הוא לה', שהוא ית' יסייע לכם להתקרב אליו.**

דעת משה – קאזשניץ

בהר סיני קיבלו אהבה ודביקות, רק החטא מכסה עליו, וצריך מעשה נדבה שחוזר ומגלה את אהבת הלב

כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' וגו'. והענין כי **האהבה והדביקות אשר קיבלו בני ישראל בהר סיני הוא חי וקיים לעולם. אבל על ידי החטא אינם יכולין להוציא מכח אל הפועל אהבה הגנוזה.** ולכן אחר החטא הוצרכו לזו הנדבה. **שבכח התרומה הזו הוציאו הנדיבות והתשוקה והדביקות מכח אל הפועל עד שהמשיכו את השכינה למטה.** וזהו **'כל נדיב לבו'** וכו' פי' **שהתרומה זו הוציאה כל הנדיבות והרצונות שהיו טמונים בלבותם.**

שפת אמת (תר"נ)

המחשבות אחר העבודה שלא היה בשלימות הראויה הן רצויין וחביבין ביותר, ובהם דייקא משכן ה'

והמלאכה היתה דים וגו'. איתא במדרש "נכנם משה אצל בצלאל ראה שהותיר מן המשכן. אמר לפני הקב"ה: רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר. אמר לו: לך ועשה בהם משכן לעדות" וכו'. יש לפרש כוונת המדרש ע"פ מה שביאר א"א (מהר"י) זללה"ה לבאר מ"ש בברכת ישתבח **"הבוחר בשירי זמרה", דהנה, האיש הירא את ה', אחרי שהתפלל או קיים איזו מצוה נראה בעיניו שלא עשה אותה כתיקונה, ולו היה אפשר לעשותה עתה שוב היה עושאה ביתר כוונה וביותר שלימות. מחשבה זו חביבה וחשובה מאד לפני הקב"ה.** וזהו: **"הבוחר בשירי זמרה"** שיירי המצוה, היינו המחשבות שהיה יכול לעשות המצוה ביתר שלימות, בהן בוחר השי"ת, עכדה"ק. ובזה יל"פ כוונת המדרש, כי אחרי גמרם המלאכה התחילו להתבונן ולחשוב מחשבות שלא עשאוהו כתיקונו, וזהו הנותר שהיה להם, וזה ששאל משה **"מה נעשה בנותר"** שהותרנו מן המצוה, שלא עשינו אותה כראוי. אמר לו הקב"ה: **"לך ועשה בהם משכן לעדות"** ומסיים המדרש **"חוי אלה פקודי המשכן משכן העדות"**, רצ"ל, **מה שאתם חושבים עתה שהחסרתם מן המצוה של עשיית המשכן**, ד'פקודי' לשון חסרון, (כמו "ולא נפקד ממנו איש") זהו **"משכן העדות"** וקודש קדשים היא לפניו ית"ש.

הרח"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים ברכותא דאיתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

הלומד תורה הרי הוא כבן הקורא לאביו שיבא אליו

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי וגו'. טעם ה'אתנחתא' נתון תחת תיבת "בשם", ולכאורה אין לכך שום פירוש, כי משמע שהוא ענין לחוד, והיה לו לחיות מוטעם תחת תיבת "בצלאל". וי"ל, דהנה מבואר ב"לקוטי אמרים תניא" (סו"פ לז) שעסק התורה נקרא בלשון קריאה "הקורא בתורה" (ברכות יג.) **כי על ידי עסק התורה קורא לחקב"ה לבוא אליו, כביכול, כאדם הקורא לחבירו וכבן קטן הקורא לאביו.** וזהו: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ו"אין אמת אלא תורה" (ברכות הנ) **'ומזה יתבונן המשכיל להמשיך אליו יראה גדולה בשעת עסק התורה'** וכו', עיי"ש. הוא אשר רמז להם משה: **"ראו קרא ה' בשם"** היינו, **באורייתא שמא דקוב"ה** (זוה"ק ח"ב צז:) **הוא קורא את הכביכול בשמו לבוא אליו.**

דברי ישראל

טרם לימוד התורה מוכרח ליראה ותשובה, אבל יראה האמיתית אי אפשר להשיג רק אחר שעסק בתורה הק'

ועשה בצלאל ואהליאב וגו', ובמדרש בפרשה זו (שמות רבה נ, ב) וזה לשונו **'תן לחכם ויחכם עוד'** (משלי ט, ט) זה בצלאל כו'. על פי הא דאי' בזוה"ק **'אוקמוה מארי מתניתין כל הקודם יראתו לחכמתו חכמתו מתקיימת',** כי הנה איתא בזוה"ק אית יראה ואית יראה, **וכמה דרגין ביראת ה',** כמו שמבואר בהקדמת התיקונים כמה מדריגות יראה. והנה כתיב (תהלים קיא, י) **'ראשית חכמה יראת ה', כי זה בודאי שער השמים אשר בלעדו אי אפשר ליכנס לשום תורה ותפילה ועבודה בלתי שיקדים לו יראה,** וראשית היראה היא יראת חטא שירא מן העונש. וזה ידוע שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא **על כן צריך כל אדם לחיות כל ימיו בתשובה** כמאמר חז"ל (אבות ב, ב) שוב יום אחד וכו' **כי בלתי תשובה אי אפשר לילך ולהתחיל שום תורה או עבודה** כנ"ל בדברינו כמה פעמים **בשם רבינו מו"ה יעקב יצחק הלוי מלובלין זצ"ל** כו', **על כן צריך כל אדם קודם שמתחיל ללמוד או להתפלל לחרהר בתשובה.**

אבל בודאי אם עדיין אין לאדם תורה בודאי אי אפשר לבוא לעיקר היראה שהיא יראה עילאה מחמת שהכורא ברוך הוא איהו עיקרא ושורשא דכל עלמין זה אי אפשר להשיג, רק שצריך לחיות מקודם בעל תורה ועל ידי התורה יוכל להשיג בכל יום יותר גדלות ורוממות אלהותו יתברך שמו. על כן לאחר שנעשה אדם בעל תורה צריך אחר כך לעשות תשובה יתירה כי עיקר התשובה היא לידע כמה גדול כח הפגם ולפני מי פגם וזה אי אפשר רק אחר שיודע עיקרי התורה. הגם שקודם שמתחיל ללמוד צריך גם כן לעשות תשובה אבל זה נקרא יראה תתאה **אבל אחר שנעשה חכם בתורה אז יודע שורש ועיקר היראה עילאה מחמת גדולתו ורוממותו ית"ש.**

ועל פי זה אתי שפיר המדרש **'תן לחכם ויחכם עוד',** וכן הוא בגמרא **'ח' יהיב חכמה לחכימין',** ופירושו הוא כנ"ל **מי שיש בו חכמה תתאה דהיינו יראת שמים ויראת חטא על כן יוכל ללמוד תורה ולהתפלל כי כן צריך קודם לימוד התורה ועבודה צריך תחילה יראה ותשובה** כנ"ל דאם לא כן אסור להתחיל ללמוד כנ"ל, על כן מי שיש בו חכמה תתאה הרמוז ביו"ד דאדנ"י כנ"ל (עיי"ש), הש"י יהיב ליה יותר חכמה דהיינו שמבין בתורה ויכול לבוא ליו"ד של הוי"ה שהיא חכמה עילאה, וזהו תן לחכם ויחכם עוד כנ"ל.

וזהו פירוש הכתובים הנ"ל **'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב', רצה לומר שעשו מקודם תשובה ויראת חטא כדי שיהיו יכולים לקבל חכמת אלהות לעשות מלאכת המשכן על פי חכמת התורה כו', כי יראה היא שער לתורה כנ"ל ותורה שער ליראה פנימית דהיינו חכמה עילאה.**

מאור ושמש

תפלה

המעורר רחמים בתפלתו על חבירו קרובה להתקבל ולעורר רחמים, וע"ז מעורר למעלה היחוד ושישכון בתוכינו

ויהיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו וגו'. הנ"ל לבאר עפמ"ש בפנים ענין התפלה **כשאדם מעורר רחמים בתפלתו על חבירו אזי היא קרובה להתקבל לעורר הרצון וחסד מלמעלה.** כי כאשר האדם אינו משגיח רק לעצמו לטובתו אזי הוא רחוק מאד שיעלה תפלתו למעל' לרצון. ובזה פרשתי מ"ש (שמות ב, יא) **'ויגדל משה ויצא אל אחיו'** פרש"י ראשון לקומה והשני לגדול'. פי' מחמת שהיה כל או"א מבנ"י בעיניו כמו אחיו ממש לכן זכה לגדולה להיות מנהיג הדור.

וז"פ (בקדושת כתר) **משרתיו שואלים זה לזה כו' ממקומו הוא יפן ברחמי'.** פי' הם משרתיו הם הצדיקים האמיתים עובדי ה' באמת שלא ע"מ לקבל פרס לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי בזה עודנו עובד את עצמו. רק המשרתים באמת ועושי רצונו ית"ש באמת הם מצפים רק לרוממות הבורא ב"ה **לזה הם שואלים זל"ז שואלים בתחנונים ובתפלה לראות טובת חבירו.** לזה נאמר להלן ממקומו הוא יפן ברחמים. שמעוררים הרחמים הגדולים מכתר עליון. ולזה אומרים דבר זה בקדושת כתר בתפלת מוסף שהוא בחי' תוספות. להביא השפע מחסד עליון להוסיף השפעות טובות על ידי גודל התעוררת אהבת ריעים כמ"ש דהע"ה (תהלים ד, ח) נתתה שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו. **וזה שייך בכל ענינים כי גם בתורה ותפלה צריך להיות מגמת חפצו לראות במעלת חבירו.**

וז"פ **'ויהיו הכרובים פורשי כנפים למעלה'** רומז למעלת התפלה כמ"ש (ישעיה א, טו) ובפרשכם כפיכם כו'. **'סוככים בכנפיהם'** להגן בתפלת' ולעורר רחמים עי"ז. **'ופניהם איש אל אחיו'.** להסתכל על טובת חבירו כנ"ל. וז"ש לעיל בפ' (שמות לו, יב) **'מקבילות הלולאות אחת אל אחת'** (שם יג) **'ויחבר את היריעות אחת אל אחת בקרסים והי' המשכן אחד'. כי ע"י האתערותא דלתתא באחדות עם כאו"א מבנ"י אנו מעוררים ג"כ למעלה היחוד והיה המשכן אחד. פי' שישכון בתוכנו אחדו' הבורא ב"ה. אמן:**

תפארת שלמה

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר חפרוה שרים, רעותינו הקדושים עצי התמרים

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיי לכם קודש שבת שבתון לה': הנה מצינו אמירה לעכו"ם הוא שבות אכן מ"מ נראה דיש לה סמך מן התורה עפ"י הילקוט כתוב אחד אומר ששת ימים תעשה מלאכה, וכתוב אחד אומר ששת ימים תעבוד, אלא בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, ע"י"ש, הרי דהפסוק ששת ימים תעשה מלכה איירי במלאכה ע"י עכו"ם, ועל זה אמר וביום השביעי יהיה לכם קודש, להורות דאפילו ע"י אמירה לעכו"ם אסור.

(ישמח משה)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וכו', ונראה דהנה אחז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא והקשו המפו' הרי הקב"ה שומר משמרתה של תורה, ואמרה תורה ביומו תתן שכרו, אכן קי"ל דכששלח שליח לשכור פועלים אינו עובר בבל תלין, והנה תרי"א מצוות צוה לנו משה ורק שתי דברות הראשונות מפי הגבורה שמענו, ולכן אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה דהיינו אנכי ולא יהיי לך ששמענום מפי הגבורה, ובישמח משה כתב לפרש מאמה"כ בפרי יתרו כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל אלה הדברים וכו' דידוע כי כל הנביאים נתנבאו בלשון כה, מוסיף עליהם משה שנתנבא בכה ובזה הדבר, וא"כ בעת שהתנבא בלשון כה הוה ע"י שליח, אבל בעת שאמר זה הדבר הוה שכינה מדברת מתוך גרונו, וקי"ל לגבי בל תלין דרק בתבעו עובר על בל תלין, ולפי"ז י"ל דלהמוני עם הי' משה אומר בלשון "כה" ע"י שליח, כיון דהם יתבעו שכר ואז חייב בבל תלין, לכן התחכם ואמר להם בלשון "כה", אבל לבני עלי' אמר "אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר, דהם ודאי לא יתבעו שכר אף אם יאמרו להם בלשון זה הדבר, והנה שבת הוא מיסודות האמונה זכר ליציאת מצרים ובודאי מגיע שכר בהאי עלמא, וכן אמרו דורשי רשומות שבת נוטריקון ביומו תיתן שיכרו, ולפי"ז אם כי בשאר מצות יצא לחלק בין פשוטי העם לבני עלי, מ"מ בשבת אפשר לומר לכולם בלשון "זה הדבר", וז"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ולא חילק בדיבורו, ויאמר אליהם "אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר, דבשבת אין חילוק.

(ייטב לב)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו': ורש"י כתב הקדים אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת, והקשו המפו' אמאי איצטריך קרא דאינו דוחה והלא מלאכת המשכן עשה, ושבת עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, ויובן בהקדם קושיית הרמב"ן האיך ידחה עשה הקל ל"ת החמור דעל ל"ת נאמרה מלקות ולא על עשה, וי"ל דעשה חמיר טפי כיון דמן הראוי שאיש הישראלי יעשה כל מעשיו לשם שמים ולא לטובת עצמו, ואי"כ במי"ע צריך השגחה מעולה שבל יתערב בו מחשבה זרה, ובפרט כאשר עושה המצוה ברבים אז בניקל יפול מחשבת גאוה בקרבו ויוכל לחיות שעושה מצוה זאת כדי להראות לבני אדם את מעשיו הטובים, אכן בל"ת אי אפשר שיתערב לו שום פנויי שלא לשי"ש כיון שרבים רואין אותו יושב בטל ולא עבר עבירה וכמה בטלנין איכא בשוקא וא"כ ליכא כאן יוהרא ולכן העשה יותר במעלה וחמיר טפי מהל"ת שאינו מקיימו ביגיע

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותיה"ק עצי התמרים

מקשה אחת, דבר קשה היא, שה'זהב', יהיה 'טהור' בלי סיג

כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה מקשה אחת זהב טהור. שמעתי מפ"ק אא"ז [הגה"ק בעל הקול אריה] **ז"ל שאמר בשם הגאה"ק בעל הישמח משה זללה"ה**, שאמר בזה רמז על פי דברי חז"ל סנהדרין (דף צח.) **אין בן דוד בא, אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב.**

ואמר הגה"ק שאין הכוונה שיהיה כל העולם זכאי או כולו חייב ח"ו, רק הכוונה שכל מי שיהיה זכאי יהיה כולו זכאי, צדיק גמור, ומי שחייב יהיה כולו חייב, רשע גמור בלא תערובות טוב, והיינו שיהיה הבירור או צדיק גמור או רשע גמור, ובינוני לא יהיה בעולם. (ועיין בתפלה למשה, סה אות ב', וכן מצאתי בספר לחמי תורה בדף נ"ח ע"ג, וגם בספר ארץ צבי בעיר המקלט בית ז' בשם הנודע ביהודה ז"ל).

והנה אותו צד שהרשעים יהיו רשעים גמורים, כולו חייב, הוא בניקל, ובדורינו כמעט אנו רואין לעינים רשעת אנשי עמנו הרשעים הכופרים, אבל דבר הקשה הוא שיהיו הכשרים כולו זכאי, טהורים ונקיים לגמרי מחטאים. וזהו שאמר **'מקשה אחת'** זאת האחת הוא דבר קשה, שיהיה ה'**זהב**', דהיינו הטובים, **'טהור'** לגמרי בלא שמץ פסול, עכ"ד וש"י.

אבן שלמה (שאמלויא, פרשת צו אות ב')

כ"כ, והנה כתב בפנ"י דעשה שהוא בשב ואל תעשה לא עדיפא מל"ת ונדחית מקמי עשה שהוא בקום ועשה, והענין הוא דמ"ע שהוא בשב ואל תעשה ג"כ אי אפשר שיתערב בו פנוי כמו אצל לא תעשה, והשתא אי לאו קרא הוי אמינא דעשה דמשכן שהוא בקום ועשה תדחה את העשה והל"ת דשבת כיון דבשבת גם העשה הוא בשב ואל תעשה, וא"כ הוי העשה והל"ת כשני לאוין, והרי עשה דוחה שני לאוין, ולכך הוצטרך לאשמיענו שאינה דוחה, ומהאי טעמא נאמרה פרשה זו בהקהל להורות דמעשה דשבת נעשית אף בהקהל ואין לו לחשוש ממחשבת גאוה דבשב ואל תעשה ליכא למיחש.

(קדושת יו"ט)

☆

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לב יביאה את תרומת ה'. והקשו המפו' מה דפתח "קחו" בלשון רבים, וסיים הכתוב "נדיב לבו" לשון יחיד, ונראה עפ"מ דאי' בגמ' (כבא בתרא ח:) אין עושין שררות על הציבור פחות משנים, [דהיינו שאין הב"ד מטיל חובה על הציבור לתת כך וכך צדקה לקופת הקהל, **אלא** ע"י שנים] דילפינן מ"והם" יקחו את הזהב ואת התכלת וכו', והשתא מובן מה שאמר "קחו" מאתכם לשון רבים דכיון דממשכנין לתרומת המשכן א"כ היי צריכין להיות שנים, דאין עושין שררות על הציבור פחות משנים, ואמר הכתוב דהיינו דווקא אם כופין על המלאכה וממשכנין עליה צריך להיות שנים, אבל אם הביאו בלא כפיה את אשר נדבה רוחו גם כל יחיד לעצמו יכול להביא, וז"ש כל "נדיב לבו" יביאה, דהיינו שאם היחיד לעצמו הביא מה שנדב לבו בלי כפיה, אז יביאה את תרומת ה' אף ביחיד.

(עצי חיים)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וגו'. ונראה עפ"מ שכתב הטו"ז על מאמרם ז"ל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, היינו ע"י תשובה, אכן כדי שיתכפר להם חטאם כפרה גמורה, היו ישראל חייבים לעשות תשובה מאהבה, כדי שיתהפכו להם הזדונות לזכיות, אכן כתב בישמח משה דתשובת הרבים נחשבת כתשובה מאהבה, ולפי"ז יתבאר לנו מאמה"כ הנ"ל, דהנה תיבת "אלה" רומזת לחטא העגל שאמרו אלה אלוהיך ישראל, ולכן הודיע לנו הכתוב כאן ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ובכח דבריו הקדושים עורר אותם לעשות תשובה על מעשה העגל, ויאמר אליהם אל"ה הדברים, פי' הדברים שאמרו לעגל הזהב אל"ה אלוהיך ישראל, אשר צוה ה' לעשו"ת אותי"ם, כלומר שבכח התשובה יעשו מחטא זה מצוות אשר צוה ה', כי יתהפכו להם זדונות לזכיות, ואל תתמה כיצד הגיעו כל ישראל למדריגת תשובה מאהבה עד שנעשו מעוונותיהם זכיות, על כן אמר הכתוב ויקהל"ל משה את כל עדת בני ישראל, ובהתקבץ כולם יחד מועלת זכות תשובת הרבים להפך מעבירות לזכיות, אפי אם הם עושים רק תשובה מיראה.

(דברי יואל)

☆

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ונראה עפי"מ שכתב בישמח משה לבאר הטעם על מה צווה ה' ככה לבנות משכן לשמו יתי' ולא שלח משכן ממרום בלי נדבות ישראל, והענין הוא כי אמרו חז"ל משכן משכן שנתמשכן שני פעמים בשביל עוונותיהם של ישראל, עוד אחז"ל אלמלא שפך חמתו על העצים ועל האבנים לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, וא"כ אם לא נעשה המשכן משל ישראל כלל לא היה יכול להתמשכן בעוונותיהם, עכ"ד, ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה שהקדים הכתוב אזהרת שבת לפני פרשת נדבת המשכן דהנה איתא בגמ' (שבת קיט:) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת, ובכן כאשר עמד משה רבינו לצוות את ישראל להביא נדבותיהם למשכן כדי שיבנה המשכן דייקא מכסף וזהב שלהם, ומשם מוכח שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהתמשכן בעוונותיהם כנ"ל, לכן פתח להזהירם על חילול שבת אשר היא הגורם לחורבן הבית, ובזה יש לפרש מאמר הכתוב לא תבעיר"ו א"ש בכל מושבותיכם, שלא יגרמו ישראל להבעיר אש בציון שישרף ויחרב ביהמ"ק, והאיך יהיו נשמרים מזה, ביום השבת, ע"י שישמרו את יום השבת כראוי, אז לא תהא הדליקה מצויה בארמונות ירושלים ולא יחרב ביהמ"ק.

(ברך משה)

☆

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש. ויובן בהקדם מה שכתב בעבודת ישראל דהעובד מאהבה צריך שיהיה לו יראה המגביל ומצמצם את האהבה, דאלולי היראה יוכל להתקרב אל השי"ת מרוב אהבה עד כלות הנפש, כענין שאמרו בנדב ואביהוא בקרבתם לפני ה' וימותו, שקרבו את עצמם יותר מדאי ונשאר נשמתם במקורם, והנה כתב באוהל יעקב הטעם שבחר ה' בכסף וזהב לעשות מהם משכן, מחמת שהם יקרים בעיני **האדם** ואוהב אותם, ובתת האדם דבר הנאהב לו נדבה להי', ממילא גם אהבתו ניתנה עמו, והוא מורה בזה שאהבת ה' יותר גדולה ועודפת אצלו על אהבת החפץ כי לולא כן לא היה נותנו, עכ"ד, ובכן כיון שתרומת המשכן ניתנה כדי לעורר את אהבתם להשי"ת, א"כ יש לחוש פן ירבה עליהם אהבת השי"ת עד כלות הנפש, ולן הוצרך להזהירם מקודם על שמירת שבת, כי כתב בייטב לב דשב"ק הוא בחינת יראה כמו שאחז"ל עם הארץ אימת שבת עליו, ורמז לזה בירוד איתה ה' מ'קדש הישבת ר"ת באימה, עכ"ד, ועי' שמירת שבת ימשיכו לעצמם מדת היראה ולא ירבה עליהם האהבה ויישאר נשמתם בקרבם.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

ויקהל משה. שמע מלפיס שנה הוי העולם, שני מלפיס תורה, שני מלפיס תורה, שני מלפיס יחוד המשיח, ובעוונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו (עבודה זרה ט.). **המר"י** (שער הפסוקים בפרשתינו) פירשו על דרך שמרו (נדה יג:): אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והנה יצאו מה שיצאו, שעדיין מוחזים ויוצאים לעולם נשמות שיצאו כבר, ואין יוצאים נשמות חדשות, כי כל עוד שלא נתקנו הנשמות אשר ירדו כבר לעולם, אין יורדים נשמות חדשות כי אם מוחזים ומתגלגלים; והנה **בזיקוקין דנורא** (הקדמה ה:) הביא בשם **תלמידי האר"י**: שכל ישראל עד סוף כל הדורות היו במעמד הר סיני, ונגזר על כל אחד מה שצריך לתקן, ואומו דבר מידוע לי אפשר שיתגלה עוד דוקא על ידו, כי זהו ענינו נשמתו; וזהו **ויקהל משה**, שהיה מקהילם כאן בתופן מיוחד, ולא כמו שהיה מקהילם בשאר פרשיות התורה, משום שכאן הקהיל **את כל עדת בני ישראל**, שהם היו שורש ששים רבוא נשמות ישראל, והורה להם שכל אחד מהם מקושר בחלק אחד בתורה הצריך אליו כפי שורש נשמתו, וצריך כל אחד להשתדל לגלות את חלקו בתורה, שאי אפשר שיתגלה אלא על ידו, והנה **ק"ו היאמת משה** (תלמוד ד"ה בתיב) כתב: קדושת המשכן שעשה משה נעתקה לבתי המקדשות; וזהו מה שרימז להם משה **אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם**, שעל ידי שיגלה כל אחד את חלקו בתורה, לא יצטרכו להתגלגל עוד הפעם ויכלו כל הנשמות שבגוף, ובזה יקרבו את הגאולה, וזהו ענין המקדש השלישי במהרה. (דברי יואל)

ויקהל משה. לשון הפעיל, שהיו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דבורו (רש"י). לכאורה הלא פשיטא שלא היה משה הולך מבית לבית לקרוא להם, אלא היה שולח שלוחים להקהילם. ונראה כי בני ישראל התעצבו על שחטאו בעגל, והיתה להם השתוקקות גדולה לשמוע שנמחל להם, ולכן כשירד משה מן ההר והודיע שרצונו לדבר עם כלל ישראל, מיד נאספו כולם לרוץ לשמוע את דבר ה', ולא הוצרך לשלוח שלוחים לקרוא להם כבכל פעם. וזהו **שהיו אוסף אנשים בידים**, כי מידי פעם כשאפן להקהילם, אף שלא הלך בעצמו לקרוא להם, מכל מקום כיון ששלח שלוחים להקהילם, הרי זה כאילו הקהילם הוא בעצמו, כי שלוחו של אדם כמותו, ממנם עתה מעצמם נקהלו **ונאספים על פי דבורו**. וזהו **ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה**, וקשה דפשיטא שאחר שסיים דבריו שבו להם איש לאוהלו, אלא בא להודיענו כי כל כך גדלה השתוקקותם, עד שגם בגמר דיבוריו לא רצו לצאת ממנו אהלו, כי כלתה נפשם להיות עמו, והוצרך משה לשלחם בעל כרחם, לצאת להביא איש נדבתו. (דברי יואל)

ויקהל משה. דברים היוצאים מן הלב נכנסין ללב, ועל כן בשאמר להם משה הדיבורים נעשה ביניהם התחברות, ונכנסו הדיבורים ללבות ישראל. וזהו **ויקהל משה, שהיו אוסף אנשים בידים**, אלא זאת בלבד היה המכוון לאספם ולכנסם ביחד, שזה אינו רבותא גדולה, אלא הרבותא היה שהן **נאספים על פי דבורו**, שהדיבור של משה היה לו כח, וכנגם אל תוך פנימיותם, ובקרב לבם פנימה נפרדו מן הערב רב, ונעשה ביניהם התחברות הגמור, ומזי נעשו בחמת **נאספים**, וזהו שהוא לשון **הפעיל**, שהיה על ידי זה התפעלות בלבבם. (דרשות)

ויקהל משה. משה הודיע לישראל שעתידין בני המקדש ליחרב, ולפה לגלות להם שלאחוף עתיד ה' להחזירם, וזכו לשלימות גדולה יותר משל עכשיו, כדאמרו (שמות רבה לה): ועשית את הקרשים למשכן, מהו למשכן, על מס שהוא עומד למשכן; והנה דרשו (דעת זקנים): הקבלו ושמעו בני יעקב (בראשית מט), זהו שני לשונות של אפיפה, ורמז להם שילכו בגלות שני פעמים ויאספו בשניהם; וזהו **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, שני לשונות של קהלה, ללמד שאף שהני פעמים עתיד הבית להתמשכן על ידם, אף על פי כן ה' יאספם ויקבץ נדחיהם מארבע כנפות הארץ, וכשם שעתידין להתמשכן שני פעמים, כך עתיד ה' לקהלם

ולקבצם שני פעמים. ולזה נקט **ויקהל** בלשון הפעיל, לדרוש מיניה **שאינו מוסף מנשים וילדים**, שאלו הקהילות שיתאספו מלרגלות פזורייהם, אי אפשר להיות על ידי פעולות ילדים של בני אדם, **אלא הן נאספים על פי דבורו**, על ידי תפלות ומצוות זהו מהו שיכולין לעשות, וזולת זאת נאסר לנו בשבועה לבל נדמוק את הקן. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. משה הקהיל כל עדת בני ישראל שהם שמים רבוע נשמות, שכל אחד מהם נשוא אחת מהמורה, ולמד עמהם את חלקי המורה השייכים לכל אחד מהם. וזהו **אלה הדברים** המורה, **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שיגלה כל אחד חלק המורה השייך לנשמתו, ונקט בית עשייה, על פי מה דאיתא **בזוה"ק** (הקדמה ה.): על ידי שהאדם מחדש חידושים בתורה, נבראים מהם שמים וארץ חדשים. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. **הרמב"ם** **והרמב"ן** (מצוה ה) נחלקו אם מצות מינוי מלכי ה' מלהיך הוא בכלל מצות תרי"ג מצות, כיון דהמומנה היא מוטבעת בלב איש ישראל מאז שעמדו על הר סיני, ואי אפשר למנות רק מצות התלויות בדבור ובחירה. **וק"ו בתפלה למשה** (סה יב) כתב: כיון שיש כמה שבזמן מדברים על לבם להסיר המומנה, לזה נצטוינו במצות עשה למנוי, שלא נעשה בעצמינו פעולות להסיר המומנה, ולא יתעמקו במחשבות כאלו, ולא יסתכלו בדברים המפסידים את המומנה; **והנה** **אמרו** (הוריות ח.): מינהו מלוה שהיא בדיבורו של ה', ולזה על ידי משה, הוי אומר זו עבודת כוכבים, וזהו (במדבר טו): **אשר צוה ה' אליכם ביד משה**, דתנא דבי ישמעאל מנוי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס; וזהו **אלה הדברים**, שדבר זה שלוה כאן להפריד מהערב רב, הוא מלוה **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שבזה מקיימים מלות המומנה, וזהו מלות מינוי מלכי ה' אלהיך שה' בעצמו לוה אותם. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. כל המולה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה (ספרי שלח טו). **הנה** **החור המייס הק'** כתב: ישראל היו לריכים לתקן את כל התרי"ג מלות שפגמו בכולם, ועל כן לוה ה' להם שיזהרו במלות שבת, ואמרו (שמות רבה כה): שקולה שבת כנגד כל התורה; והנה כדי שיתכפר בכפרה גמורה, היו מייבים לעשות משובה מאהבה, כדי שיתהפכו הזדונות לזכיות (יומא פו:), לך לאו כל אדם זוכה לזה, כי בכל הדבר אחד. **ממנס** **ק"ו היאמת משה** (האזינו ד"ה והנה) כתב: רבים שבבו כמעט מן הממנע שיבובו כולם מאהבה, ואף שבבים מיראה ואינם מגיעים לאהבת ה', נעשים להם הזדונות לזכיות, כיון דנפיק זכותא דרבים; "ומסתמא כיון שכתב כן ראה זאת בנוח קדשו". והנה **אלה** רומז לחטא העגל שאמרו (שמות לב): אלה אלהיך ישראל. ולכן הודיע לנו **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, ובכח דבוריו עורר אותם לעשות תשובה על העגל, **ויאמר אליהם 'אלה' הדברים**, שאמרו לעגל 'אלה' אלהיך ישראל, בכח התשובה יעשו מחטא זה מלות **אשר צוה ה' לעשות אותם**, כי יתהפכו להם לזדונות לזכיות. וכילד הגיעו כל ישראל למדריגת תשובה מאהבה, על ידי **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, שהתקבלו כולם. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. **החור המייס הק'** כתב: שמירת שבת שוה משאר שמירת המלות, דאמרו (קידושין לט:): מי שבת דבר עבירה לידו ולא עבר, נותנים לו שכר כעושה מלוה, וכמו כן הוא ביום השבת, דהרי בכל היום מזדמנים לפניו מלאכות הרבה שרגיל בהם לעשותם, ועל ידי שנשמר מהם שלא לעשותם, נחשב לו זאת כעשיית המלוה בפועל ממש; וזהו **אלה הדברים אשר צוה ה' 'לעשות' אותם**, ללגדי שבת נחשב השמירה כעשיה בפועל ממש. (משכ)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. הקהלה זו היתה כדי לשמור על הפירוד בינם לבין הערב רב (זוה"ק). ולכן **צוה** להם משה את הדרך אשר ילכו בה, דכדי שיוכלו ישראל לשמור על פירוד מהערב רב, היה עליהם להתנהג בדרך התורה בכל מעשיהם, עד שהערב רב יתרחקו מהם מאליהם, ולא יחפלו להתקרב להם, כי יהודי המתנהג בדרך האמת שנאוי בעיניהם בתכלית. וזהו **אלה הדברים** בלשון התורה, **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שיטיבו דרכיהם, ועל ידי כך יהיה להם הגנה שלא יתערבו הערב רב עמהם, ובני ישראל עשו כדבר משה ושפרו מעשיהם, ועל ידי כך היתה ההתבדלות מן הערב רב בשלימות. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבי אוצר הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת

הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצוק"ל שהה פעם בשב"ק אצל הרב ר' שמעון שלמה, אביו של הרה"ק ר' משה מסאווראן זצוק"ל, והדליקו אז בערב שבת נר גדול שידלק כל הלילה עד הבוקר, כדי שיוכלו לקום וללמוד בעוד ליל, ויהי באשמורת הבוקר כשהרה"ק ר' נחום קם משנתו, ובחוץ עדיין חושך ואפילה, ראו ר' שמעון שלמה ובני ביתו שהרה"ק ר' נחום מטשערנאביל הולך בבית וממשש הדרך כמי שהולך בחושך, וקרוב לכך שיחבוט את ראשו בהליכתו, והרה"ק הנ"ל פנה אליהם בשאלה למה לא הדלקתם את הנר שידלק כל הלילה, והי' הדבר לפלא בעיניהם שהרי בבית דולק נר ומאיר את כל הבית כולו, ותיכף עשו דרישה וחקירה ואכן נודע הדבר כי הנר כבה בלילה, והמשרתת הנכרית הדליקה אותו בשבת, ומחמת שהודלק הנר בשבת קודש לא האיר כלל להצדיק, ולא ראה כלום לאורו

(לשון חסידים) .

ויבואו האנשים על הנשים

הנה ידוע דבעת שסובבו בעיר לקבץ נדבות עבור "מעות חיטים" לפסח כמובא בהלכה, נהגו רבותינו בעצמם לחזר אחר הממון, ובעת שהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע כבר הי' חלש, שלח את יוצ"ח שניים שניים מכל צאצאיו, והצטרף לכל זוג אחד מהבעלי בתים שבעיר, והנה, פעם בהתדפקם על אחת הדלתות, הבעה"ב לא הי' בבית כי אם אשתו, הוציאה האשה סכום גדול של ממון ואמרה: "עס איז גוט, דאס איז מיינע", הפטיר לעומתה אחד השליחים שזה אינו שלך, אלא הכל שייך להקב"ה, שתקה האשה ולא אמרה כלום, כשבאו אח"כ אל הרה"ק זי"ע סיפרו לפניו הכל וגם המעשה הנ"ל מאותה אשה נדיבת הלב.

נענה הרה"ק ואמר שהשתא נתיישב ונתחוור לו מקרא בפרשת ויקהל שנאמר "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'" דהנה יש הפותח את ידו ונותן צדקה וחושב הוא שמשלו הוא נותן, ומאידך יש איש הנותן צדקה ויודע הוא שמאת ה' הטוב הוא נותן, מחד גיסא, הסובר ששייך הכל להקב"ה ומה' הוא הנותן לכאורה הנותן הזה עדף טפי, כי נותן הוא ביד רחבה, אך מאידך גיסא, היא הנותנת, והסברא היא לכאורה שהנותן הראשון שחושב שנותן משהו איננו במדריגה נמוכה, כי למעשה בחושבו בדעתו כי נותן משלו, זקוק הוא התגבר מאוד ולכבוש את יצרו אשר מעכבו מלתת צדקה, ואשר על כן זו היא מדריגה יותר גבוהה, וזהו מרומז כאן בפסוק "קחו מאתכם" היינו שתתגברו על מה שאתם חושבים שהנתינה היא "משלכם" אולם גם הנתינה הזאת היא "תרומה לה'", כשם שהנתינה של נדיב לב היא תרומה לה', ובשתי תרומות הכתוב מדבר, תרומה אחת לה' - מרמז לזה שסובר שנותן משלו, ותרומה אחת מאת ה' - מרמז לזה שסובר שנותן מאת הקב"ה, ואעפ"כ גם הנתינה הזאת של אותה אשה היא נחשבת תרומה לה', כי בזה שחשבה שהיא נותנת משלה, התגברה על יצרה, ונחשבת היא לתרומה לה', וז"ש קחו מאתכ"ם היינו זה שסובר שנותן משלו זה ג"כ תרומה לה' כאמור, וכן כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' שמביא את בנדיבת לב מפני שסובר שהיא תרומת ה' ולא שלו.

והמשיך הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע: אלא שאני מתפלא עליכם שנעלמה מכם גמרא מפורשת דגבאי צדקה לוקחין מן הנשים דבר מועט, אבל לא דבר מרובה, דאפשר שהבעל לא יסכים, עמדו הנוכחים ולא ידעו מה להשיב, והנה לפתע ממש ברגעים אלו, הופיע על מפתן היכל הקודש בעלה של האשה ההיא, ואמר דהיות ששמע שאשתו נתנה סכום גדול, הוא רוצה להוסיף סכום נוסף על המעות שנתנה אשתו, ובזה הוסיף הרה"ק לומר, כי עתה ניחא ליה, גם המשך הפסוקים שבאותו ענין "ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב" ורש"י מפרש עם הנשים, וצריך להבין מדוע באו האנשים, אלא שהם באו ליתן הסכמתם לנדבות נשותיהם שיהי' מותר לקבל מהן.

(אוצרותיהם של צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. ואמר להם שמירת שבת, ונראה לפרש על פי דרך הלצה, כי נודע שעיקר השורש לעבודת הבורא ברוך הוא, שהאדם יחזיק עצמו לאין, וכל מה שבא למדריגה יתירה משיג יותר שהוא אין גמור, כנודע בליקוטי אמרים עיי"ש. ובשבת בא לאדם נשמה יתירה, וצריך להחזיק עצמו לאין מוחלט רק הכל הוא של הבורא ברוך הוא, והנה לשון עדת בלשון אשכנז 'געמיין' (שבזמנינו אומרים 'געמיינדע') שהוא לשון קטנות ושפלות. וזה שאמר ויקהל משה את כל 'עדת' בני ישראל, רצה לומר אותן בני אדם שמחזיקים עצמם בקטנות ושפלות והכנעה, להן ראוי לאמר מצות שבת, ודו"ק.

דודאים בשדה

שִׂמְחָה
וְתִשְׂמַח
צִיּוֹן
וְתָגֵלְנָה
בְּנוֹת
יְהוּדָ״ה

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע״י מוסדות יטב לב ד׳סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ״ק מרן אדמו״ר הגה״ק שליט״א

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הרבני הנגיד הנכבד רודף צ״ח

מו״ה יקותיאל יהודה קאפפעל הי״ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק׳

ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ״ו

לרגל שמחת אירוסי נכדו החשוב נ״י
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה׳ עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ״ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת במידה מרובה וגדושה, עם כל ברכאן דנפישא

המברכים ברגש הודאה והערכה לעומתו
ידידיו השמחים בשמחתו

וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ״ו

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקהל משה: רש"י: ממחרת יום כפורים היה, קשה מה בא רש"י להשמיענו בזה, י"ל הנה כאן כתיב "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש" ופירש"י "הקדים אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת" מנין לו לרש"י שבגלל זה הזכיר כאן אזהרת שבת אולי אותו יום שבת היה ולמד איתם הלכות שבת לכן אמר רש"י ממחרת יו"כ היה וההלכה היא שאין קובעים ר"ה לימים אד"ו בכדי שלא יחול יו"כ לא ביום שלפני השבת ולא ביום שאחר השבת ממילא לא יכול להיות שאותו יום שבת היה א"כ למה אמר להם אזהרת שבת אלא לומר שאין מלאכת השבת דוחה שבת.

(שני המאורות)

☆

ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר: קשה כפל תיבת לאמר, י"ל, ע"פ דברי התוס' (ב"ב ח':) דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאות זוזי לצדקה, והקשו התוס' וא"ת והא איתא בפרק כל הבשר כל מ"ע שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה וא"ת דהאי כפייה בדברים, וז"ש הכת' "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר" להגיד לכם "זה הדבר אשר צוה ה'" המצוה הזאת של צדקה אינו כשאר מצוות שהם בכפיה ממש אבל היא רק "לאמר" כפיה בדברים.

(בנין דוד)

☆

ויאמר אליהם וכו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש: יש להבין למה ציוה להם משה מצות שבת אחר חטא העגל, י"ל ע"פ הגמרא (שבת קי"ח:) כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, לכן הקהיל אותם משה ואמר להם אתם חטאתם ועבדתם ע"ז לכן תשמרו שבת והקב"ה ימחול לכם על חטא ע"ז.

(שארית יעקב)

☆

והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבוקר: הנה החכמי לב שהיו עושים מלאכת המשכן מה היו מביאים לנדבת המשכן י"ל הדין הוא שפועל יכול לאכול על חשבון זמן העבודה אבל עושי מלאכת המשכן היו משכימים בבוקר בבוקר לאכול והזמן שהיה מותר להם לאכול בזמן העבודה ולא אכלו זה היו תרומתם לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' "והם (ר"ת והעושה מ'לאכה) הביאו אליו נדבה (הנדבה שלהם למשכן היה) בבוקר בבוקר" הזמן שהשכימו לאכול בכדי שלא לבטל מעבודת המשכן.

(מרגניתא דרב)

☆

מרבים העם להביא וגו' והמלאכה היתה דים והותר: הנה עיקר העגל עשו הערב רב והם החטיאו את ישראל לכן המשכן כפר רק לבני ישראל ולא לערב רב משום שאמרו "החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה" אך אם הביאו לא רצו לביישם וקבלו מהם ובטלו את נדבתם ביטול ברוב נדבת ישראל אבל כשראו "מרבים העם" היינו הערב רב "להביא" ולא יהיה להם ביטול ברוב אז הכריזו "והמלאכה היתה דים" שאין צריך להביא ומאת ה' היתה זאת שהיה די רק מנדבת ישראל.

(קרני ראם)

☆

וכל אשה חכמת לב בידיה טוו: קשה מה החכמה, י"ל הדין הוא (נזיר כ"ד:) כל מה שקנתה אשה קנה בעלה אבל אם נתן לה אחר על מנת שאין לבעלך רשות בו אז הוא שלה, וגם מעשה ידי אשה לעצמה רק חז"ל תקנו שמעשה ידים יהיה לבעל והוא חייב במזונותיה אבל במדבר שהבעל לא נתן מזונות משום שהיו נזונים מן המן אז מעשה ידיהן היו לעצמן ולא לבעל ואת מעשה ידיהן היו יכולין לתת לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' "וכל אשה חכמת לב" וידעו הדין מה שקנתה אשה קנה בעלה והיתה רוצה להביא נדבה "בידיה טוו" מה שעשתה בידים היינו מעשה ידיה זה היו יכולים לנדב.

(תורת משה חת"ס)

דורש טוב

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. קשה מה נשתנה הבערה שנאמרה עליה לאו מיוחד משאר ל"ת מלאכות שלא נזכרו בפירוש בתורה, ועי' רש"י.

ונראה דהנה בלוחות הראשונות כתוב 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו', הרי שטעם שביתת השבת הוא זכר למעשה בראשית, ולפי"ז יש מקום לומר דרק המלאכות שנבראו בששת ימי בראשית אסורות בשבת, אבל הבערת האש שנבראה רק במוצאי שבת ע"י אדם הראשון כאמרם בפסחים (דף נ"ד) אולי לא נאסרה בשבת, **לכן צריכים קרא מפורש לאסור הבערה בשבת.**

ובזה יובן גם כן מה שבמשנה תורה לא נשנה איסור הבערה בשבת. דכיון שבלוחות השניות נאמרה טעם אחר לשבת, 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וגו', ולטעם זה אין שום סברה להבחין בין הבערה לבין מלאכות אחרות **ע"כ לא הוצרך חזרה מיוחדת.**

תפארת יהונתן

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם: (פרק לה פסוק א)

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל[א]. יִכְלֹל 'כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים[ב], כִּי בֵּלָּם הִתְנַדְּבוּ בִּמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן. וְהִנֵּה מֹשֶׁה אַחַר שֶׁצִּוָּה לְאַהֲרֹן וְהַנָּשִׂיאִים וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָאֲנָשִׁים כָּל אֲשֶׁר יִפֶּר ה' אִתּוֹ בְּהַר סִינַי אַחֲרֵי שְׁבוֹר הַלּוּחוֹת (לְעֵיל לד לב), וְנָתַן עַל פָּנָיו הַמַּסְוֶה (שָׁם פָּסוּק לג), חָזַר וְצִוָּה וְהִקְהִילוֹ אֵלָיו כָּל הָעֵדָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים. וְיִתָּכֵן שֶׁהָיָה זֶה בְּיוֹם מְחֻרַת רִדְתּוֹ[ג]. וְאָמַר לְכֻלָּם עִנְיַן הַמִּשְׁכָּן אֲשֶׁר נִצְטַוָּה בּוֹ מִתְּחִלָּה קֹדֶם שְׁבוֹר הַלּוּחוֹת[ד], כִּי בֵּיְנַיִם שֶׁנִּתְרַצָּה לָהֶם הַקָּבָ"ה וְנָתַן לוֹ הַלּוּחוֹת שְׁנִיּוֹת וְכָרַת עִמּוֹ בְּרִית חֲדָשָׁה שֶׁיֵּלְכוּ הַשֵּׁם בְּקִרְבָּם, הִנֵּה חָזְרוּ לְקַדְּמוּתָם וּלְאַהֲבַת כְּלוּלוֹתָם, וּבִידוּעַ שֶׁתִּהְיֶה שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכָם כָּעֲנָיָן שֶׁצִּוָּהוּ תְּחִלָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (לְעֵיל כה ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם, וְלָכֵן צִוָּה אוֹתָם מֹשֶׁה עַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מִתְּחִלָּה:

מעשה חש"ב

א **הקדמה:** בסוף פרשת כי תשא (פרק לד פסוקים כט, לא–לב) "ויהי ברדת משה מהר סיני וגו', ויקרא אליהם משה וגו' וידבר משה אליהם. ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני". ושם נחלקו רש"י ורבינו בביאור הכתוב 'וידבר משה אליהם', רש"י אומר 'לשון הוה', פירוש שאין הכוונה לדיבור מסוים שדיבר אז משה עם בני ישראל, אלא כוונת הכתוב להשמיע סדר הלימוד שלמד משה עם בני ישראל כל תורה, שמשה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרן, נכנסו בניו, שנה להם משה את פרקם, נסתלק הם נכנסו הזקנים, שנה להם משה את פרקם, נסתלקו הזקנים נכנסו כל העם, שנה להם משה את פרקם, כמבואר ברש"י שם. אמנם רבינו סובר שדיבר אליהם אז כשירד מהר סיני את עשרת הדברות השניות שניתנו לו בהר, ואת כל המצוות שנאמרו לו לעיל.

והנה פרשתן מתחיל 'ויקהל משה', שמשה רבינו הוצרך להקהיל את בני ישראל, לפי רש"י א"ש, למה היה צריך להקהילם, שהרי לא דיבר מקודם עם ישראל, ורצה עכשיו לדבר עם ישראל ענין מלאכת המשכן, היה צריך להקהילם. משא"כ לפי דעת רבינו ש'וידבר משה אליהם', שלמד עם בני ישראל כשירד מן ההר, א"כ כיון שהיה כבר מדבר אתם, למה הוצרך להקהילם, הרי הם היו שם. ע"ז מיישב רבינו בב' אופנים, וכיבואר.

ב פירוש ש'ויקהל משה' קאי רק על ה'נשים', שמתחילה כשלמד אתם ההלכות דיבר רק עם אנשים, והם לא היו צריך להקהילם, מכיון שהיו שם. ועכשיו שהתחיל לדבר על נדבת המשכן הקהיל גם את הנשים. שכולם התנדבו במלאכת המשכן.

ג לפי פירוש זה מפרש רבינו שאחר שגמר ללמוד עם בני ישראל, כולם חזרו לביתם, ואח"כ חזר והקהיל אותם, ויתכן שזה לא היה באותו יום שירד מן ההר, רק היה למחרתו. ולפי"ז ויקהל משה היינו אנשים והנשים. מכיון שגם אנשים היה צריכים להקהיל כיון שזה כבר היה למחרתו.

ד אפשר לבאר כוונת רבינו 'ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו', דהנה רבינו (לעיל פרשת יתרו פרק יח פסוק יג) עה"כ 'ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם', מפרש רבינו שאין כוונת הכתוב באמרו 'ממחרת' מחרת ממש, דמיד למחרת יום הכפורים התחיל לשפוט את העם, כי 'איננו יום המשפט, שיעמוד העם עליו מן הבקר עד הערב', רק כוונת הכתוב 'ממחרת' היינו שלא היה לפני יום הכפורים, רק לאחר יום הכפורים. עי"ש. ורבינו לא מבאר מה עשה משה מיד למחרת יום הכפורים ע"ז כתב רבינו כאן **'ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו**, ואמר לכלם ענין המשכן אשר נצטוה וכו'". היינו שיתכן שלמחרת יום הכפורים אמר לישראל ענין מלאכת המשכן. כי הוא ראוי ונכון שיצונו מיד למחרת רדתו מן ההר.

ה דעת רבינו שמשה נצטווה על מלאכת המשכן, בארבעים יום הראשונים, לפני עשיית העגל. והטעם שלא אמר להם כשירד מן ההר בפעם הראשונה, מכיון שעשו את העגל ושבר את הלוחות. אבל עכשיו באותה שעה שהתרצה להם ה' ונתן להם הלוחות השניות. אמר להם מלאכת המשכן. משא"כ דעת רש"י (לעיל לא יח) שמעשה העגל היה לפני הציוי על מלאכת המשכן. דלפי רש"י נצטווה על מלאכת המשכן רק בארבעים יום השניים.

תמצית השיטות	'ויקהל משה' – מי הוצרך להקהיל	הערות
פירוש ראשון	רק הנשים	שהאנשים כבר היו שם, כיון שלמד אתם
פירוש שני	אנשים והנשים	מכיון שאחר שגמר ללמוד עם אנשים, חזרו לביתם

שֵׁשֶׁת יָמִים֮ תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה֒ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי֙ יִהְיֶה לָכֶ֔ם קֹ֖דֶשׁ שַׁבַּ֣ת שַׁבָּת֑וֹן לַ֣ה כָּל הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יוּמָת: (שם פסוק ב)

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ לַעֲשֹׂת אֹתָם שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה. אָמַר אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ לַעֲשֹׂת עַל מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן וְכָל כֵּלָיו וְכֹל עֲבֹדָתוֹ. וְהַקְּדִים הַשַּׁבָּת לֵאמֹר כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלֶאכֶת אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְלֹא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לַה״. וּמִכָּאן שֶׁאֵין מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן דּוֹחָה שַׁבָּת, וְלֹא מִמִּדְרָשׁ אַתָּ, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּסֵדֶר כִּי תִשָּׂא (לְעֵיל לא יג):

וַיַּעֲשׂוּ כָל חַכַם לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם: (פרק לו פסוק ח)

וַיַּעֲשׂוּ כָל חַכַם לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִיעֹת. הִנֵּה הֶחֱזִיר בַּתּוֹרָה מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן חָמֵשׁ פְּעָמִים, כִּי הֶחְזִיר אֶת כֻּלָּהּ בְּצִוָּאָה בִּפְרָט וּבְכְלָל. תְּחִלָּה (לְעֵיל כה י – כח מג) אָמַר וְעָשִׂיתָ כָּהּ וְעָשִׂיתָ כָּהּ, וְאַחֲרֵי כֵּן (לְעֵיל לא ז–יא) הֶחְזִיר כֻּלָּם בִּדְרָךְ כְּלָל וְעָשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הָאָרֹן לָעֵדֻת, עַד כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ:

וְהַטַּעַם בָּזֶה, שֶׁצִּוָּה חֻשַּׁם לְמֹשֶׁה שֶׁיַּגִּיד אֶל בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וּלְכָל חַכְמֵים הַמְּלָאכָה בְּכֻלָּהּ וְאַחֲרֵי כֵּן יִקְרְבוּ אֵלָיו לַעֲשׂוֹתָהּ, כִּי לֹא יִכְשְׁרוּ לִמְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ כָּל הַמְּלָאכָה וְיִבְינוּ אוֹתָהּ וְיִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּדְעוּ לְהַשְׁלִימָהּ. וּבְשֶׁעַת הַמַּעֲשֶׂה (לְעֵיל לה יא–ב) **הֶחְזִיר אוֹתָהּ תְּחִלָּה בְּדֶרֶךְ הַכְּלָל הַנָּזְכָּר, וְאָמַר** (לְעֵיל ל ו–יא) **יָבוֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אָהֳלוֹ וְגוֹ׳, וְיֶחְסַר מִכָּאן פְּרָט אֶחָד, כִּי בְּוַדַּאי חֲצָרָךְ מֹשֶׁה לֵאמֹר אֶל הַחֲכָמִים הָעוֹשִׂים הַמְּלָאכָה. עֲשׂוּ הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִיעוֹת, אֹרֶךְ הַיְרִיעָה כָּךְ וְרָחְבָּ כָּךְ, וְכֵן בְּכָל הַמְּלָאכָה, וְלֹא הֶחְזִיר הַכָּתוּב זֶה, כִּי בְּיָדוּעַ שֶׁאָמַר לָהֶם הַכֹּל כַּסֵּדֶר, אַחֲרֵי שֶׁעָשׂוּ כֵּן כָּל דָּבָר וְדָבָר:**

מעשה חש״ב

א רבינו מפרש כוונת הכתוב ׳אלה הדברים אשר צוה ה׳ לעשות אותם׳, שקאי על מלאכת המשכן. והקדים שמירת שבת למלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה שבת. והסברא לזה יש לומר, דאם נאמר שכוונת הכתוב ׳אשר צוה ה׳ לעשות אותם, קאי על שמירת שבת, הרי שמירת שבת הוא ע״י ששובתים ממלאכה, ולא ע״י עשיה. וא״כ מה כוונת הכתוב ׳לעשות אותם׳. וכן לא מסתבר לומר ש׳לעשות אותם׳ קאי על הששת ימים ׳תעשה׳ מלאכה, דהרי ליכא ציוי לעבוד בששה ימים, שנאמר על זה אשר צוה ה׳ לעשות אותם.

ב הנה לעיל בפרשת כי תשא (פרק לא פסוק יג) עה״כ ׳אך את שבתותי תשמרו וגו׳׳, מפרש רש״י דהמיעוט של ׳אך׳ שכתוב בשבת קאי על הפרשה הקודמת, דהיינו מלאכת המשכן, ובא לומר שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת. אמנם דעת רבינו שלפי חז״ל שסברים שאך בא למעט, היינו על אותה פרשה שנאמר בה, ולפי חז״ל אך בא למעט פיקוח נפש ומילה, שדוחה שבת. ואינו בא למעט מלאכת המשכן, ולכן מפרש רבינו שהלימוד שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת למידין מכאן, ולא ממדרש ׳אך׳.

ג רבינו מבאר שנזכר בתורה מלאכת המשכן חמש פעמים. ורבינו מפרט ארבעה פעמים, ב׳ פעמים בעת שנצטווה משה מאת הקב״ה על מלאכת המשכן. א. בפרשת תרומה (פרקים כה – כח) שנזכר הכל בפרטות. ב. בפרשת כי תשא (לא ו – יא) שהזכיר הכל באופן כללי. [ולא ביאר פרטי פרטים מדות הכלים וכו׳]. ועוד שני פעמים בפרשתינו. א. בתחילת הפרשה (לה י–יט) שמשה רבינו אמר לכלל ישראל באופן כללי שכל אחד יביא תרומה לה׳ למלאכת המשכן, ב. מפסוקי שני והלאה בעת עשיית המשכן נזכר הכל בפרטות מה שעשו כל חכמי לב. אבל פעם החמישי שדיבר משה עם בצלאל והחכמי לב, ואמר להם כל הפרטים לא נזכר בתורה, דהיינו לפני הפסוק (לו א) ׳ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב׳, היה צריך לכתוב שמשה רבינו דיבר עם בצלאל והחכמי לב לומר להם באופן פרטי כל מלאכת המשכן, וע״כ צריך להיות שמשה רבינו דבר עם בצלאל, דאל״כ מהיכן ידעו מה לעשות, וזה כוונת רבינו ׳וחסר פרט אחד׳, דהיינו שפעם החמישי לא נזכר בתורה.

אמנם בפרשת פקודי (מפסוקי רביעי והלאה) כתוב עוד הפעם ׳ויביאון את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו וגו׳, וא״כ הרי מצינו להדיא שנזכר פעם החמישית בתורה מלאכת המשכן. וא״כ צריך להבין כוונת רבינו ׳והחסיר פרט אחד׳.

ואפשר לומר דביחד עם מה שהחסיר נזכר שש פעמים בתורה, והטעם שאינו מפרט רבינו את פעם השישית הלזו, דעיקר כוונתו של רבינו הוא על הציווים והאזהרות קודם עשיית המשכן והכלים, וע״ז הוסיף דבע״כ בשעה שצווה משה את ישראל על מלאכת המשכן, אמר להם באופן פרטי עשיית משכן וכליו, רק שלא נזכר בתורה. ולא הביא הך מפרשת פקודי שכבר נאמרה אחר עשיית המשכן וכליו. וע״כ שפיר כתב רבינו ׳והחסיר ממנו פרט אחד׳. אבל באמת נזכר בתורה חמש פעמים, אלא שעם מה שהחסיר פרט אחד הוה ביחד ששה פעמים.

מסאטמאר
חיי"ם וברכה למשמרת שלום
ח"י יהודך וישבחוך לשגר ברכותינו, מריחוק עקום וקירוב לבבינו, לידידינו וחיד כל נפש
יהי רב לו בעשי חסד לפרט ולכלל, אין גוערין עליו החלל, לא ישבות לעמנו יומם ולי
יבינו תחלותינו, כל התנים מפעולותינו, לעונן עוסדות סאטשאר בכל עקופות עושבותינ
ע"ים קרן קחלותינו הק' בכל אתר במטב תבונה, ועופד ליעין עוסדותינו בעסירות נאמנה
הרבני החשוב והנעלה, חיי"ם שיש בו כל מידה ומעלה
הרב חיים שלמה פישער הי"ז
עשב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לרגל שמחת היכנס בנו יקירו
כמר שמואל יודא נ"י
לנועם עול התורה והמצוות
חיי"ם שנים ישלם בכפלי כפלים, ישלם ה' פעלו הטוב ותתן משכורתו שלמ"ה
חיי"ם ושלום יוסף לתנשוך בעבודת הקודש ויתנדל בשיר תמעלות לשלמ"ה
חיי"ם שאל מעך נתת לו אורך ימים מתך נחת והרחבה עוטה אורה כשלמ"ה
חיי"ם עד הגולם יצוה ה' את תברכה בכל מעשי ידיו עדי מכה לגאולה השלמ"ה
החותמים לעמן שמו בהוקרה ובהערכה,
אסירי התנדה והברכה
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת העוסדות
בני ברק

מאמר המשך

צער בעלי חיים דאורייתא (ד)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בגליונינו בשבועות שעעל"ט התחלנו לבאר ענין צער בעלי חיים כפי שנחלקו התנאים במסכת בבא מציעא (לב.) אי צער בעלי חיים נאסר מדאורייתא או מדרבנן, ואחריהם נחלקו בכמה מקומות בש"ס (שבת קיז:, קכח:, קנד:, ביצה כו., בבא מציעא לא., בבא בתרא כ., עבודה זרה יג., חולין ז.). ולהלכה נקטינן לרוב ראשונים שהוא דאורייתא, ובדעת ה'רמב"ם' רוב הפוסקים סוברים שלדעתו צעב"ח אסור רק מדרבנן, אמנם יש מן הפוסקים (הכסף משנה ה' רוצח ושמירת הנפש פי"ג ועוד) שכתבו שלדעת הרמב"ם הוא איסור מדאורייתא. וב'רמב"ן' פרשת בראשית ביאר דזהו טעם השחיטה שלא לצער בעלי חיים, וכן פסק (שבת קנד:) דצע"ח דאורייתא. ובדברי הראשונים והאחרונים נאמרו כמה הסברים מהו המקור בתורה לאיסור זה, בפרשה דפריקה **'עזב תעזב עמו'**, מהלאו של **'לא תחסם שור בדישו'**, מאמרו **על מה הכית את אתונך וגו'**, מדכתיב **והשקית את העדה ו'את בעירם'**, מדכתיב **'ורחמיו על כל מעשיו'**, **ועוד**.

כ"כ יש לדון אי איסור צער בעלי חיים חל כלפי כל בעלי החיים כגדול כקטן, או שרצים ורמשים, ואף דליכא תועלת לאדם מבעלי החיים מקיני ראמים ועד ביצי כינים. ומסברא נראה כך דמכיון שיסוד איסור צעב"ח הוא מניעה והסרה צער מבעלי החיים, ומכיון שבצער תלוי הדבר, א"כ היות שכל בעלי החיים חשים בצער יותר או פחות, ממילא כולם נכללים באיסור זה.

כעת נמשיך לבאר אי איסור צער בעלי חיים שייך דוקא בעודם בחיים או גם באופני הריגתן שייך איסור דצער בעלי חיים.

הנה בשו"ת 'עבודת הגרשוני' (סימן י"ג) מחדש דדין איסור צער בעלי חיים שייך רק לצערם בחיים, אבל 'להרוג את בעלי חיים' ליכא משום איסור צער בעלי חיים כיון דהורגו, וז"ל: "ולענ"ד דצער בעלי חיים לא שייך אלא בבעל חיים בחיים חיותו, כגון רובץ תחת משאו או לחסום שור בדישו או לעקר בעל חי וכיוצא בזה, אבל מי שנוחר את הבהמה במקום שיוכל לשחטה אין בזה משום צער בעלי חיים, וכי הבהמות אחינו הוא לברור לה מיתה יפה, וראיה לדבר מהא דאיתא בפ"ק דחולין (ז:) גבי כודנייתא דרבי שאמר רבי לר' פנחס בן יאיר עקרנא להו [פי' מנשר פרסותיהן] איכא צער בעלי חיים קטלינא להו, איכא בל תשחית וכו' עכ"ל, ואי אמרת שגם במיתה שייך צער בעלי חיים קשה מה אמר רבי לר"פ קטלינא להו, הא כבר השיב לו זה ואני אסעוד אצלו, שמע רבי את הדברים נפק לאפיה, יצא לקראתו לפייסו אמר ליה מוכן אני למכור אותן לאחרים ולא להחזיק עוד פרדות אלו בביתי, אמר ליה רבי פנחס אינך יכול למוכרן לאחרים משום ולפני עור לא תתן מכשול, אמר לו רבי מפקרנא להו, אמר לו רבי פנחס אף זה אינך יכול לעשות שהרי מפשת היזקא בכך להפקיר לרבים, אמר לו רבי עקרנא להו אשיר פרסותיהן מרגליהן שלא יוכלו לבעוט ומכל מקום יוכלו עדיין ללכת ולדוש את התבואה ואין בזה משום בל תשחית, אמר לו רבי פנחס אף זה אינך יכול לעשות שאסור משום צער בעלי חיים, אלא ודאי צער בעלי חיים לא שייך אלא לבע"ח בחיים כנ"ל", עי"ש.

ומה שציין במס' חולין הכוונה למה דאיתא שם: "דכאשר בא רבי פנחס בן יאיר בדרך הילוכו בחזרה לביתו של רבי לסעוד אצלו שנכנס באותו פתח שהיו נמצאות בו פרדות לבנות שהיו של רבי, אמר רבי פנחס מלאך המות פרדות אלו שהם כמלאך המות לפי שאין רפואה למכתן נמצאות בביתו של

משום שאיכא בזה איסור משום צער בעלי חיים, אמר לו רבי אהרוג אותן ולא יהיה בכך צער בעלי חיים, ואמר לו רבי פנחס איכא בזה איסור משום בל תשחית", עי"ש.

ועי"ש שמביא עוד ראי' לשיטתו, וז"ל: "ועוד נלע"ד להביא ראיה ממה דאיתא בריש פרק השוחט חולין (כז.) אמר רב כהנא מנין לשחיטה מן הצואר שנאמר ושחט ממקום ששחט וכו', ואימא מאזנו, בעינן דם הנפש וליכא, ואימא דקרע ואזיל עד דם הנפש וכו' עכ"ל, ואי אמרת שמשום צער בעלי חיים אנו מצווים לברור לבהמה מיתה יפה מה עלה על דעת המקשן להקשות ואימא מאזנו וקורע ואזיל עד דם הנפש שהוא צער בעלי חיים, פשיטא שיש לנו לומר שהשחיטה היא מן הצואר כדי שלא יהי' צער בעלי חיים והיא מיתה יפה, אלא ודאי אין אנו מצווין לברור מיתה יפה לבהמה וכו' עי"ש.

וכ"כ בשו"ת 'נודע ביהודה' (מהדורא קמא יו"ד סימן פ"ג) וזל"ק: "תמהני אטו להמית בריה שייך ביה צב"ח הא ודאי ליתא, ולא שייך צב"ח אלא אם מצערה בחייה, וכדמוכח בחולין בעובדא זה דר' פנחס בן יאיר בכודנייתא דרבי, שאמר עקרנא להו איכא צב"ח ולבסוף אמר קטלינא להו ש"מ שבקטלה ליכא משום צער בעלי חיים" וכו', עי"ש. וכ"כ עוד במהדו"ת (סימן י') דדן בצידת בעלי חיים לתענוג, וז"ל: "וגם לא שייך צעב"ח אלא לצערו ולהניחו בחיים, אבל להמית בהמות וחיות וכל מיני בעלי חיים לית ביה משום צעב"ח" וכו', עי"ש. ועי"ש עוד דמסיק להלכה דאסור לעשות כן מחמת איסורים אחרים. וה'פתחי תשובה' (יו"ד סימן כ"ח סק"י) מביא דברי נודע ביהודה הנ"ל להלכה, ובשו"ת 'יהודה יעלה' (יו"ד סימן קס"ד) האיר דנעלם מהנודע ביהודה דכבר ביאר כן העבודת הגרשוני.

ובשו"ת 'שבות יעקב' (ח"ג סימן ע"א) מביא השואל שם קצת ראי' לזה מדברי התוס' ל"ב: דליכא צער עלי חיים בהריגת בעלי חיים עי"ש.

גם הגה"ק ר' יונתן אייבשיץ ז"ל בספרו 'כרתי ופלתי' (סימן נ"ז סק"ט) בסו"ד כתב, וזל"ק: "וצ"ע שם בע"ז (יג.) דמשמע דיותר צער בעלי חיים אם חתך פרסותיו מהורגו דלזה עומד הבהמה, אבל לחתוך ממנו אבר כאיב לה טפי והוי צער בעלי חיים, ויותר טוב להורגו מלעשות הבהמה טרפה", עי"ש. ועי' ב'מנחת פתים' (על שו"ע יו"ד בחלק התשובות סימן ה') דדן בדבריו ובדברי הנודע ביהודה דמבואר בגמ' חולין (דף ז.) דאין חילוק בין לעשות טרפה ולהורגו, וביאר ב'מנחת פתים' וז"ל: "אמנם נראה דהא דחשו הפליתי והנודע ביהודה בזה משום צער בעלי חיים היינו דוקא לטרוף הבעל חי ולהניחו בחיים ולמוכרו לגוי בזה היא דהוי צער בעלי חיים טובא, אבל לטרוף הבהמה ולשחטה תיכף אין בזה משום צער בעלי חיים דכיון דממיתה תיכף כמיתה אריכתא דמי", עי"ש.

וב'גליון מהרש"א' (יו"ד ס"ק י"ד) כותב הגאון ר' שלמה איגר ז"ל בא"ד בזה"ל: "ומחמת איסור צער בעלי חיים ליכא בנחירה אף לשחיטה מיתה קלה דצער בעלי חיים אינו כי אם בחייה, אבל אין צריך לברור לה מיתה יפה" וכו', עי"ש.

אולם ב'שיטה מקובצת' בבא בתרא (דף כ.) מביא בשם הר"י מגאש דאיסור צער בעלי חיים שייך גם בהריגתן, וז"ל: "וליכא למימר דשחיט לה ופסיק לה לההוא אבר ושדי לכלבים, חדא דלאו אורח ארעא למשחט לה לבהמה כי היכי דניחתוך לה לפני כלבים, ועוד דכיון דלאו בת שחיטה היא, שחיטתה נמי צער בעלי חיים, דהא הריגה היא ולא שחיטה" וכו', עי"ש.

ובשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדו"ת ח"ג סימן ס"ה) נמי חולק על דברי עבודת הגרשוני ונודע ביהודה, וז"ל: "ולפענ"ד נעלם מהם דברי החינוך (מצוה תנ"א) דטעם מצוה זו לשחוט מן הצואר משום דרוב דם יוצא מן הצואר, ועוד משום צער בעלי חיים, וכן בסכין פגום אסור משום צער בעלי חיים, ומוכיח מזה דצער בעלי חיים מן התורה ע"ש. הרי דגם בבע"ח במיתה שייך משום צער בעלי חיים".

"ובראייתו מהגמ' במס' חולין (ז:) לפענ"ד יש לדחות, דבאמת כיון שאמר שיש מלאך המות בביתו של זה שפיר מותר לקטול, דפקוח נפש דאדם ודאי דוחה כל האיסורים, רק דאסור משום בל תשחית, ואף דפיקוח נפש דוחה מכל מקום כיון שרבי החזיק אותם ורק דרבי פנחס בן יאיר חש להו איכא משום בל תשחית, דאינו סכנה ברורה, ואף ספק פיקוח נפש ליכא דעדיין לא קרה שום דבר, אבל לקטול להו ליכא משום צער בעלי חיים, דצערא דאדם עדיף, דהרי רבי פנחס אמר מלאך המות בביתו של זה ונמצא יוכל להיות צער לאדם ובודאי עדיף מצער בעלי חיים דבהמה, ולזה הוכרח לומר משום בל תשחית, וא"כ צער דאדם לא עדיף מעבירה דבל תשחית דאיכא איסור ברור" וכו'.

"ומה שהקשה עבודת הגרשוני דא"כ איך אמרו בחולין דף כ"ז ואימא מאזנו וכו' דקרע ואזיל עד דם הנפש, והרי יהיה צער בעלי חיים גדול ולכך ראוי לומר שיהיה מן הצואר, לא קשה לפענ"ד, דכל דלא ידענו שהשחיטה מהצואר והוה ספק אי התורה כוונה מהצואר או מאזנו לא שייך משום צער בעלי חיים, כדאמר אביי בע"ז (דף י"ג) דפריך הש"ס והא איכא צער בע"ח, אמר אביי רחמנא אמר את סוסיהם תעקר, והיינו כל דהתורה אמרה כן שוב אי אפשר לאסור משום צער בעלי חיים, והוא הדין כאן אם היה ס"ד מאזנו לא שייך משום צער בעלי חיים" וכו', עי"ש.

המשך המאמר בשבוע הבא בעז"ה

שיר השירים אשר לשלמ"ה
נוה הצדק צב"י תפארתו

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והזקדה, נשגר ביאת השורה, ברכת מזל טוב בשבח ובשירה, אל מעלת כבוד ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, נושא בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רוחף צדקה ודמד בכל עת ועונה, שלמ"ה שמו ושלימה משנתו, להון ולכבוד צב"י תפארתו, כשמזכן תהילתו, הלאהא

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה ודמד

מוה"ר שלמה צבי עקשטיין הי"ן

חבר הנהלת מוסדות יטב לב באה"ק

לרגל שמחת נישואי בנו ני"ו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

זיה"ר שיזכה לרב תענוג ונחת מתוך אושר ועושר והרחבתהדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא

המברכים בדגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר

בס"ד

הלכות הנהוגים שלושים יום קודם הפסח

לימוד הלכות פסח

שלושים יום קודם הפסח, מצוה על כל אחד שילמוד הלכות החג קודם החג עד שיהא בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה.

בגמ' פסחים (ו.) איתא דל' יום קודם החג שואלין בהלכות הפסח, ובב"י (סי' תכ"ט) האריך הטעם בזה, ובשועה"ר (שם סעי' א') העתיק מסקנת דבריו דחכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל, דהיינו שמפורים ואילך ידרשו הלכות פסח, שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה, וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן, לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל ל' יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום, ותקנה זו לא נתבטלה מישראל אף לאחר שחרב בית המקדש שכל חכם היה שונה לתלמידיו הלכות הרגל ל' יום לפניו כדי שיהיו בקיאים בהלכותיו וידעו המעשה אשר יעשון, ולהמון עם היו דורשים הלכות הרגל בשבת שלפניו, ע"כ.

בזמנינו

גם בזמנינו דהחכם דורש הלכות הפסח בשבת הגדול, גם כן מצוה לכל אחד לעסוק בהלכות פסח שלושים יום קודם.

דהנה עמד הב"ח דמנהגינו שאין אנו דורשין שלושים יום קודם פסח רק בשבת שלפני פסח שקורין שבת הגדול, ובחק יעקב כתב על דבריו דבאמת לא קשה מידי, וכמו שכתב הראב"ן פרק בתרא דמגילה, והרוקח (סי' רמ"א) וכלבו (סי' מ"ו) ובתניא (סי' לח) דלכך קורין פרשת פרה משום שאמרו חז"ל שואלין ודורשין בהלכות פסח שלושים יום מקודם, על כן קורין פרשת פרה הלכות טומאה וטהרה להזכיר שיעשה פסח בטהרה, וכן בפרשת החודש שהוא ענינו של פסח. הרי להדיא דיוצאין בקריאת פרשיות הללו, וכל שכן בפיוטים שיש בהם הרבה דינים והלכות, ומנהג של ישראל תורה היא, ובמשנ"ב (סק"ב) הביא בשם אחרונים דמ"מ מצוה לכל אחד לעסוק בהלכות פסח ל' יום קודם וכן בחג עצמו.

זהירות מחמץ

כל שלשים יום לפני הפסח טוב ליזהר ולעיין בכל דבר שעושה בתוך ביתו שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל כשיגיע ערב פסח. (מהרי"ל, ב"ח בשם האגודה, ומ"א ושועה"ר סוס"י תל"ו).

זהירות מחמץ בספרים

מי שמעיין בספר בעת האכילה תוך ל' יום קודם הפסח, נכון שמפורים ואילך יעיין שלא ישאר בו משהו חמץ כדי שלא ימצאנו בפסח וכן כל כיוצא בזה. (ערוך השולחן סוס"י תל"ו).

ביבוד הבית והכלים

משמתחילין ל' יום קודם הפסח, דרך בני אדם לכבד החדרים ולהדיח הכלים, וכן בכל השלושים יום מנקרין ומכבדין את כל הבית וכלי הבית מן החמץ ומגררין כל מקום שידבוק החמץ, והיינו כל שאר כלי הבית.

מהרי"ל (מנהגים) שלושים יום קודם לפסח, אלא דיש לציין דברמ"א סי' תל"ג סעי' י"א הביא בשם המרדכי דכל אדם צריך לכבד חדריו לפני בדיקת חמץ, ובמשנ"ב (סקמ"ו) כתב דהמנהג לכבד ביום י"ג, ומשמע דהכיבוד הוא רק ביום י"ג, אולם בפשטות הכוונה שם הוא כיבוד מלכלוך שמפריע את הבדיקה וכפי שמבואר בשועה"ר (סעי' ל"ח) ואין הכוונה לכבד החדרים מחמץ.

השתדלות בצורכי הפסח

מה שאמרו שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום לא סוף דבר שאלה בהלכות החג, אלא כל השתדלות של צורך החג בכלל זה, שראוי להתחיל ולהשתדל בצרכי החג קודם החג ל' יום. (מאירי ע"ז ה:).

היוצא מביתו עד לאחר הפסח [ואינו מוכר לגוי]

היוצא מביתו לעיר אחרת קודם הפסח, ודעתו שלא לחזור לביתו עד לאחר הפסח, או שדעתו שלא יחזור לעולם, ואינו מניח בביתו אדם שיוכל לבדוק בליל י"ד, אם הוא יוצא בתוך שלשים יום לפני הפסח חייב הוא

לבדוק כל הבית [בלא ברכה] בלילה שלפני יציאתו לאור הנר, ואם שכח ולא בדק בלילה יבדוק ביום לאור הנר, ומיד אחר הבדיקה יבטל כל החמץ שאין ידוע לו שלא מצאו בבדיקתו כתקנת חכמים.

שו"ע (סי' תל"ו סעי' א') והטעם בזה כיון ששואלין ודורשין בהלכות פסח חל עליו להזהר ולקיים כל מצות חכמים, ועל בדיקה זו אינו מברך על ביעור חמץ כדרך שמברכין על בדיקת ליל י"ד כיון שאינה בזמן העיקרי שתקנו לה חכמים דהיינו ליל י"ד.

היוצא מביתו ובדעתו למכור הבית לגוי

היוצא מביתו ובדעתו למכור ביתו במכירת חמץ, אינו צריך לבדוק ביתו, אולם צריך לקיים מצות בדיקת חמץ במקום שהוא דר שם, ואם אין ביכלתו לקיים שם בדיקת חמץ, כגון שאין לו מקום מיוחד לבדוק, צריך להשאיר חדר אחד בביתו ולקיים שם בדיקת חמץ.

דיש חיוב בדיקת חמץ כמבואר בשו"ע שם סעי' ג', ולגבי מקום שדר שם האם יכול לקיים המצוה, יש לברר בכל ענין בנפרד.

היוצא מביתו ומשכיר ביתו

היוצא מביתו ומשכיר ביתו לאחרים, מי שדר בבית בליל י"ד ניסן מחויב בבדיקת חמץ, ובעל הדירה יבדוק במקום שהוא דר שם, אם יש לו מקום לקיים המצוה, וישתדל שיוכל לקיים שם המצוה כתיקונה.

שו"ע סי' תל"ז סעי' א', וישתדל לקיים המצוה, דלכמה פוסקים זהו מצוה חיובית שצריך כל אחד לקיים.

המכנים ארון גדול וכדו' בביתו

המכניס לביתו ארון גדול או חפץ גדול שקשה להוציו במקום שמשתמשים שם חמץ במשך השנה, אם מכניסו תוך ל' יום קודם הפסח חייב לבדוק את המקום לפני שמניחו שם.

שו"ע (סי' תל"ו סעי' א') לגבי העושה ביתו אוצר תוך ל' יום, דזקוק לבדוק קודם, ואח"כ כונס אוצרו לתוכו, קודם ל' יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לבדוק, ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אין צריך לבדוק. ולפי זה לכאו' ה"ה המכניס ארון גדול למטבח שלושים יום קודם הפסח, חייב קודם לבדוק את המקום לאור הנר, ואח"כ יכנים את הארון, ואם לא בדקו קודם איתא במשנ"ב (ס"ק יב) שצריך לפנותו ולחזור ולבדוק, ויעו"ש בשער הציון (ס"ק טז).

השכרת חפץ לגוי שישתמש בו חמץ בפסח

לכתחילה אין להשכיר לגוי כלי או שאר חפצים בתוך שלושים יום לפסח, בכדי שישתמש בו חמץ בפסח, ומצוי בהשכרת אויטא [קאר] דאין להשכירו לצורך הובלת חמץ.

אחרונים בסי' ת"נ ומובאים במשנ"ב (שם סקי"ב וסקכ"ה) דנחשב משתכר באיסורי הנאה, כיון דהוא משתכר מזה שהגוי משתמש בו לחמץ, וזהו דוקא כשאומר לו להדיא שישתמש בו לחמץ, אבל סתמא מותר, ולהרבה פוסקים זהו דוקא בתוך הפסח, אולם דעת הב"ח ופר"ח ועוד ומובא במשנ"ב שם דזהו אפילו תוך ל' יום קודם הפסח.

הספד תוך ל' יום

כל ל' יום לפני המועד אסור להספיד על המת שנפטר יותר מל' יום קודם המועד.

שו"ע (סי' תקמ"ז סעי' ג'), והטעם כיון שאין המת משתכח מן הלב עד אחר שלשים יום ואם יספידו פחות מל' יום לפני הרגל יבוא עי"ז לבכות ולהצטער ברגל דעדיין לא שכחו, ועי' במשנ"ב (סק"ג) בשם תשו' עולת שמואל לגבי הספד על ת"ח והספד על אדם גדול.

ימים השייכים כבר לפסח

מפורים עד ט"ו בניסן, הם ימים השייכים לחג הפסח, ליום המקודש, שהרי שלושים יום קודם הפסח, חלה חובת ביעור.

של"ה מסכת יומא פרק דרך חיים תוכחת מוסר, עפ"י דבריו שם דכל ימי השנה שייכים לקדושות ימים אלו.

פדיון בכל יום משומאת עמלק

בס' חסד לאברהם כתב דבכל שנה ל' יום קודם הפסח, הקב"ה ברוב רחמיו ממציא פדיון לבניו, ובכל יום פודה חלק א' עד ליל י"ד שנפדו לגמרי.

בבני יששכר (מאמר ד' י') ביאר עפ"י דבריו דמקובל שלעתיד תהיה מלחמת עמלק ומחייתו בערב פסח, לכן בפורים שהוא יום מחיית עמלק, מתחילין בלימוד הל' פסח.

לימוד הל' פסח במשנתו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע

פעם אחת נתארח הרה"ק רבי אלימלך אצל רב חשוב, וכשנכנס לביתו ביקש הרב מהרבי ר' אלימלך שיטול ידיו לסעודה, והרר"א אמר קודם שיטול הבעה"ב את ידיו, והרב היה מתענה הרבה תעניתים, והודה שיושב בתענית, אז אמר לו הרר"א היתכן שהרב יתענה, רב העיר צריך ללמוד ד' חלקי שולחן ערוך, המחברים שעשו חיבורים על הלכות פסח יש להם טענות כי ערב פסח טרודים ואין לומדים בחיבוריהם, לכן נתהוו שאלות שיעיינו בחיבוריהם, ובזה שהרב לומד הלכות פסח ניצלת העיר משאלות בהלכות פסח, ואם לומד הרב יורה דעה ח"ב ניצלת העיר משאלות אחרות, אבל האיך יכול להיות שהרב יתענה, ופעל על הרב ונטל ידיו לסעודה, עיי"ש.

אוצר ישראל מע' בעל נוע"א אות ג'

על הרי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים
ע"י חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר
כולל עצי חיים
צדקת
רבי מאיר בעל הנס
מייסדם של הכולל"ל בעיר
סיגט • סאטמאר
אלקא דמאיר עננו
ר ון שיר ושבח בשפתותינו, ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, לידידינו המפואר
פ ינו מלא שירה, לידידינו האי גברא יקירא, נודע בשערים במסירות אין סוף
א רי שבחבורה, עמוד התווך של כוללינו המעטירה, רודף צדקה וחסד תדירא
ל א ישבות יום וליל, רב פעלים למען הכולל, עומד לימינינו על כל צעד ושעל
ה"ה ידידינו הרבני הנעים הנעבד, רודף צדקה וחסד, בכל עת תעיד
בכשרונותיו הברוכים עומד תעיד לימינינו, בעצה ובמעש לטען כוללינו
מו"ה רפאל פערלמוטטער הי"ו
מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א
עמוד התווך של כוללינו הק'
לרגל השמחה שבמענו, רוממות קל בגרונו
שמחת הולדת נכדו בסימן טוב ובמזל טוב
אצל חתנו החשוב והנעלה, חנרה יר"ש וחסידות אצלו כלולה
הר"ר מנחם יהושע שאלאמאן הי"ו
כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, כל הברכות האמורות בתורה עליו יופיע
ויזכה לראות רב נחת מכל המשפחה, בשכר פעולותיו במסירות אין קצ
לעולם ועד אך ששון ושמחה, אושר ועושר הרחבה והרווחה, עד בלי די
להמשיך במעשיו יזכה ברבי' והמשכה, כי שם ציוה ה' את הברכה חיי"ם
המברכים בלוי"ח ברגשי הודאה והערכה
יחזקאל ראטטער
בשם הנהלת הכולל

יענקו בקו"ל

מכתביס הערות והארות שנתקבלו על שולחן המערכת

שלום רב לאוהבי תורתיך ה"ה חברי מערכת גליון הנפלא 'קול התאחדותינו' בקרב קהלתינו הק' בני ברק יע"א

ראשית דבר, הנני לכם בין אלופי אלפי ישראל אסיר התודה, על עבודתכם הנשגבה מדי שבת בשבתו לזכות את הרבים בגליון העשיר רב האיכות להנות בו זקנים עם נערים, ובפרט במדור 'משולחן מלכים' שיחות קודש מכ"ק מרן שליט"א המלאים זיו ומפיקים נוגה נאה זיום בכל העולם.

ועל של עתה באתי להעיר ולהאיר על מה שראיתי במדור 'חקים להורותם' מהרה"ג הדומ"ץ שליט"א שהביא בשם הגרמ"ש קליין שליט"א, בשנה זו שחל פורים בערב שבת, בבן עיר שזמנו בי"ד, לכתחילה לא יצא המגילה מבן ירושלים, שעיקר זמנו הוא בט"ו, כיון דבירושלים עיקר חיוב הקריאה היא בשבת, אלא שהקדימוהו ליום ו', י"א דנחשב קריאה שלא בזמנה, וחיוב שלא בזמנה, אינה שווה לחיוב של בזמנו, ובפרט לפי הטורי אבן (מגילה ה'.) שכתב דלהטעם שאין קוראים המגילה בשבת משום גזירה שמא יעבירנו, אם כן הקריאה לבני ט"ו היא רק מדרבנן, משא"כ הקריאה לבני י"ד היא מדברי קבלה, ויש סוברים דבן י"ד יוצא מבן ט"ו דחיובם שווה, דאף לבן ט"ו נחשב זמנו וכו' ע"ש.

וד' הטורי אבן היא בדעת רבה שמתחילה היתה תקנת אנשי כנה"ג לקרותה בשבת, אלא שחכמים אחרונים תיקנו להקדים הקריאה משום גזירה שמא יעבירנו [ודנו האחרונים לענין קטן שנעשה בר מצוה בפורים שחל בשבת, דדעת הגאון רבי יוסף חיים זוננפעלד ז"ל והגאון מהרי"ל דיסקין ז"ל (הובא בספר זכרון מנחת ירושלים מכת"י הגר"י שליזינגר שהיה מורה כן הלכה למעשה, וכן נוטה החשק שלמה בהגהותיו על מגילה ה'.) דיש לו לקרוא המגילה בשבת, כיון דחיובו בערב שבת היה רק מדין חינוך, ובשבת חיובו מצד עצמו, וממילא לא יצא ידי חובה בקריאה של ערב שבת, עומד הוא בחיובו שמעיקר הדין לקרות את המגילה בשבת לדעת רבה, ומשו"ה צריך לקרוא שוב, ואין כאן גזירת שמא יעבירנו, דלזה חוששין רק כשהמצוה מוטלת על רבים, ולא כשהמצוה מוטלת על יחיד, אך למעשה חלקו כל גדולי הפוסיקים הגר"י שליזינגר ובשו"ת שבט הלוי ח"ה (סי' פ"ג) ובשו"ת קנין תורה ח"ג (סי' נ"ד) משום דאחר שגזרו חז"ל שלא לקרות המגילה בשבת, הופקע לגמרי חיבו המגילה בשבת, וכשקוראה בערב שבת יוצא יד"ח כאילו קראה בזמנה וכחיובו על פי דברי קבלה, ובקנין תורה הוסיף כיון דהקטן אף שהגדיל יוצא יד"ח במה ששמע המגילה בערב שבת בקטנותו, והוכיח מהמנחת חינוך (מצוה י' אות ג') שכ' לענין אכילת מצה דאם לא הביא ב' שערות בתחילת הלילה ואכל מצה, ובשעת אכילתו היה חייב רק מדרבנן משום חינוך ואח"כ הביא ב' שערות יוצא ידי חובת מצה במה שאכל בקטנותו לדעת רבינו טוביה מווינה (הובא במרדכי מגילה פ"ב סי' תשצ"ח ובמג"א סי' רס"ז סק"א) שכ' שיוצא בקידוש של שבת מפלג המנחה, אף שאינו אלא דרבנן עיי"ש].

אמנם יש להעיר לפימ"ש הסמ"ג דגזירת שמא יעבירנו היא גזירת קדומה שכבר נגזר על ידי משה רבינו, וגם בספרי מרן החתם סופר (עי' שו"ת חתם סופר (חאו"ח סי' קמ"א ד"ה ולא) וחאה"ע ח"ב (סי' ס"ד ד"ה קושיתו) ובחחת"ס ח"י סוגיות (ירושלים תשכ"ט עמוד ל' ד"ה עוד), ובחידושי חת"ס (החדש, מגילה ד: ד"ה רב יוסף) הביא כן כמה פעמים בפשיטות 'גזירת משה רבינו ע"ה שמא יעבירנו', וכתבו האחרונים שכל זה בכלל מה שאמרו בגמרא (שבת ל'.) שמשה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות. [עי' פני יהושע (ר"ה כ"ט: ד"ה במשנה)], ועי' בשו"ת בית יצחק (חלק או"ח סי' מ"ה אות ג', וחו"מ, דרוש ט"ז, אות ט"ו) בדרוש בסוגיא דשמא יעבירנו שכתב מדעתיה דנפשיה דיש לומר דגם גזירה דשמא יעבירנו בתקיעת שופר היה גזירת משה רבינו ע"ה ומ"מ לא הוי רק שבות (ע"ש שביאר שגם מה שנאמר ע"י משה רבינו יתכן דלא יהי' רק שבות ולא הוי הלל"מ), **וכ"ק מרן רבינו שליט"א מביאו בסוגיא דשמא יעבירנו דשמע כן מאביו מרן הברך משה ז"ל בשם הסמ"ג**, ומעתה כיון דכבר היה גזירה קדומה, שוב גם לרבה יש לומר דכן תיקנו אנשי כנה"ג מכח גזירה זו [וכן לפי"ז בנעשה בר מצוה בפורים שחל בשבת, בלא"ה יוצא בקריאה של ערב שבת].

* * *

אמאי לא צריכין לעשות עירוב תבשילין בפורים שחל בערב שבת לטעם שיברור מנה יפה

בגמרא ביצה (דף ט"ו:) נחלקו **רבא ורב אשי** בטעם מצות עירובי תבשילין, רבא סבר דהטעם הוא מפני כבוד השבת, שאם לא יאמרו לו לעשות עירוב תבשילין, קרובה שבת להשתכח מחמת ריבוי הסעודות ביום טוב, ומתוך שמערב עירובי תבשילין זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ליום טוב, שהרי התחיל להכין לשבת, ויברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב, וסמכו זאת חכמים על הנאמר בכתוב 'זכור את יום השבת לקדשו', זכרהו מאחר שבא להשכיחו, ורב אשי סבר שחכמים אסור לבשל מיו"ט לשבת, כדי שלא יבואו לבשל מיום טוב לחול, ועל ידי זה שאסרו חכמים לבשל לשבת יאמר הוא, אם אסור לבשל לשבת, ק"ו שאסור לבשל ליום חול ע"כ.

ובשו"ת התעוררות תשובה (או"ח סי' רנ"ג) כתב וז"ל: כד הוינא טליא הלכתי לטייל עם מרן אבי אדמו"ר [בעל כתב סופר] זצ"ל, ואמר לי שנשאל למה אין עושין עירובין תבשילין בפורים שחל בערב שבת [כהאי שתא] כמו ביו"ט שחל בע"ש [בכת"ס עמ"ס ביצה ט"ו: הביא דהשואל היה **אב"ד סאמהוט** ז"ל תלמיד החת"ס ז"ל], ותשובתו כך, דהקושיא היא לפי **רבא שאמר הטעם כדי שיברור מנה יפה ליו"ט ומנה יפה לשבת**, זה שייך בפורים יותר, כי סעודת פורים גדולה יותר מסעודת יו"ט שהנהיגו החכמים והנביאים על כל ישראל להיות ימי משתה ושמחה יותר משבתות וימי"ט כדאיתא בטו"ז (סי' תרצ"ג סק"ב) א"כ לרבא קשה, וע"ז יש להשיב דבשלמא ביו"ט דעיקר שמחתו ביום וצריך לשמוח בלילה וביום מה"ת שייך לומר כדי שיברור, אבל פורים שיכול לאכול הסעודה בליל י"ד כיון דלא חייב בסעודה רק פ"א כדאיתא במג"א (סי' תרצ"ו סק"ט), א"כ ביום פורים הוא פנוי להכין על שבת, אבל זה אינו דהא אמר רבא (מגילה דף ז':) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, וקשה דרבא אדרבא, דהא בעצמו סבר הטעם כדי שיברור ולמה אין עושין עירובין תבשילין בפורים [ע"ש דבזה יש להסביר תמיהת רב אשי בגמ' שם, רב אשי יתיב בבי מדרשא נגה ולא אתי רבנן, אמר מאי טעמא לא אתי רבנן, אמר דלמא טרידי בסעודת פורים, אמר להו ולא הוי אפשר למיכלי באורתא, א"ל הא אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, אמר רב אשי אמר רבא הכי, א"ל אין, ותמי' מאוד למה תמה רב אשי אם באמת אמר רבא הכי, מה תמיהתו בזה, אבל השתא ניחא כיון שאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא, והוא סבר בעצמו הטעם כדי שיברור, א"כ למה אין עושין עירובי תבשילין].

אבל עיקר הקושיא יש ליישב באידך דרבא, דאמר רבא חייב אדם לבסומי בפורים ופירש"י להשתכר ביין, משו"ה לא תקנו כלל לעשות היכר שלא יהיה שבת שכוח ממנו, משום דגם אם יעשה היכר ג"כ לא יועיל לו, הרי בשכרותו יחלה ויאכל, משא"כ ביו"ט ליכא שכרות (עי' או"ח סי' תקכ"ט ס"ג), [וכ"כ במקרי דרדקי להגה"ק ר"ה מקאלאמיי ז"ל (פ' תצוה אות תשכ"ט) וכ' דנשאל מורי הגאון זלה"ה מילד בן תשעה שנים קושיא זו ע"ש]

ואח"כ העיר השם עיני שמעיקרא הקושיא ליתא, דבשלמא ביו"ט אם יאכל הכל בסעודת יו"ט לא יהיה לו עוד לשבת, אבל בפורים שאין בו משום מוקצה ולא תחומין ולא משום מלאכה ולא משום מקח וממכר, יכול עוד הפעם להכין הכל לשבת עכתו"ד, וראיתי בשם הגה"ק **מסאכטשוב** ז"ל שתירץ דהלא יש לכל אחד משלוח מנות ונשאר לו לשבת ע"כ.

ובשו"ת **דברי ישראל** ח"ג (סי' קל"ז) כ' לתרץ כיון דפסק רמ"א (סי' תרצ"ה) דכשחל פורים ביום הששי יעשו הסעודה בשחרית משום כבוד שבת, א"כ ל"ש הא דרבא שיברור מנה יפה כו, דהרי ממה שצריך לעשות סעודת פורים בשחרית דוקא לא ישכח ויזכור את שבת, וכההיא דאמרינן בפסחים (דף י"א.) הוא עצמו מחזיר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה, וא"כ כמו בשריפת החמץ שהוא להנצל מאיסור חמץ, כי למה ישרף החמץ לתכלית אחר וליכא למיחש דלמא אתי למיכל, הה"ד בסעודת פורים דבע"ש שמוכרח לאכול הסעודה בשחרית משום כבוד השבת, ג"כ לא ישכח ויזכור השבת קודש, משו"ה ל"ת לעשות עירובי תבשילין בפורים שחל בערב שבת עיי"ש ובסי' ל"ט.

ועי' בשו"ת **שאגת ארי'** (סי' ק"ב) הביא ראיה דיו"ט של ראש השנה יש בו קדושת יו"ט כשאר יו"ט, ואיסור התענית שבו אינו רק מצד שהוא ר"ח בלבד, אלא שמחויב בו לאכול פת ולנהוג בו כבוד ועונג כמו בשאר יו"ט, מהא דאמר רבא בביצה (דף ט"ו) דהטעם שתיקנו חז"ל עירוב תבשילין ביו"ט שחל בערב שבת, כדי

שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט, והרי ביו"ט של ר"ה שחל בע"ש ג"כ חייב להניח עירובין תבשילין כמו בשאר יו"ט וכדאיתא בביצה (דף י"ז), ואי ס"ד דבר"ה אין בו משום שמחת יו"ט, ואיסור התענית שבו אינו אלא מצד שהוא ר"ח, א"כ למה תיקנו בר"ה שחל בע"ש עירוב תבשילין יותר משאר ר"ח שחל בע"ש שלא תיקנו בו ע"ת, ולא חיישינן שיברור מנה יפה לשבת, משום שאין מצוה כדי להרבות בסעודה, ואיסור התענית שבו באכילה מועטת סגי לה, לא חיישינן לשמא יכלה הכל לר"ח ולא ישייר לשבת כפי כבודו, אלא ודאי דביו"ט של ר"ה מחויב להרבות בסעודה כשאר יו"ט עכ"ד השאג"א.

היוצא לנו מדבריו דאם היה חיוב בר"ח להרבות בסעודה, היו צריכין לעשות ע"ת בכל ר"ח שחל בע"ש, ואף דהיום הוא יום חול ומותר במקח וממכר ולעשות מלאכה, מ"מ חיישינן שמא ימשוך בסעודתו עד בה"ש, באופן שלא יוכל לקנות עוד לכבוד יום השבת.

ובשו"ת **בנין שלמה** (סי' מ"ח) תמה דלפי"ז בפורים שחל בערב שבת [כמו בשנה זו] יצטרך עירובי תבשילין, דהלא חייבין במשתה ושמחה וכ"כ בטור ובשו"ע או"ח (סי' תרצ"ה) בדברי הרב בהגה"ה דמצוה להרבות בסעודת פורים, ושפיר יש לחוש שיאכל הכל בפורים ולא ישייר לשבת, והלא רוב הפוסקים פוסקים כטעמא דרבא וכמש"כ בשאג"א שם, ואלו במשנה ובתלמוד מפורש דלא תקנו עירובי תבשילין רק ביו"ט שחל בערב שבת. וכ' דלולי דברי השאג"א היה מקום לומר דביום חול שמותר במקח וממכר כמו בר"ה ובפורים וחוה"מ, לא שייך כלל הגזירה דשמא יאכל הכל ביום ע"ש ולא ישייר לשבת, דהרי אתרי סעודתו, בוודאי יזכור משבת ויוכל לקנות מן השוק קודם בה"ש לצורך סעודת שבת, אבל לפי דברי השאג"א הדבר צע"ג עכ"ל.

ובזה יש לפרש הגמרא יומא (דף כ"ח) **אמר רבא ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין.** ולהנ"ל יש לומר עפ"י תירץ הנ"ל דמה יועיל עירובו כדי שיברור, כיון שהוא משתולל בשכרותו עד דלא ידע, אך זה לא שייך באברהם אבינו, עפי"מ ששמעתי ממרן רבינו **הברך משה** זצ"ל, דסיפר דפעם אחת כשחל פורים בערב שבת, **והקדושת יו"ט** זי"ע קיים מצות לבסומי בפורים עד דלא ידע כפשוטו, ביני לביני נתאחרה השעה, ונבהלו החסידים ולא ידעו להשית עצה לנפשם כי עוד מעט הוא זמן כניסת שבת, פתאום הסתכל הקדושת יו"ט על המורה שעות וראה שזמן כניסת השבת מתקרב ובא, הכה על השלחן ואמר שבת קודש, ובין רגע נהפך לאיש אחר, והתחיל להתכונן לקבל פני שבת, הלך למקוה וירד וטבל, ובעיר סיגעט היו צריכין לרדת אל המקוה הרבה מדריגות לטבול במעיין, ונתייראו המשמשים שמא יפול, אבל המה ראו כן תמהו שנתקיים בו יין קשה פחד מפיגו, ומאימת שבת סר יינו מעליו כמו רגע ונתלבש ונתעטף בקדושת השבת ע"כ, ובודאי כן היה אברהם אבינו במדריגה זו אפילו אי קיים גם לבסומי בפוריא היה מאימת שבת סר יינו, ואם כן שפיר היה שייך אצלו טעם זה, דיברור מנה יפה, ואם כן יש לומר דקאי על פורים שחל בערב שבת דעשה עירוב תבשילין [ויומתק דבעל המימרא היא 'רבא' ואיתימא 'רב אשי' דהם בעלי פלוגתא בטעמים דעירוב תבשילין], וזה הרבותא דקיים עירוב תבשילין, דחזינן מזה גודל מדריגתו.

כ"ז אמרתי לגשת, מה שעלה ברעיוני ויפה נדרשת, לאמר בניב וארשת, במשך ימי פורים המשולשת, ואסיים בברכה נרגשת, שתזכו להמשיך עוד רבות בשנים לעסוק בעבודת מוקדשת, לזכות את הרבים המבקשת, ברוב הצלחה ובלי משבשת.

הכ"ד ידידכם המוקיר ומעריץ עבודתכם הנפלאה

נפתלי הירצקא צוויבל

ראש הכולל תורה ויראה פה וויליאמסבורג יצ"ו

ויהי דו"ד בכל דרכיו משכיל

ברגשי ידידות ובאחוות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, מסור בלב ובנפש למען מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, שמו הטוב נודע לשם ולתפארה, ה"ה

מוה"ר

אליעזר
דוד גליק

הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו הק' בקדית יואל יע"א

לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי' בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל האטטער

בשם הנהלת המוסדות

פה בני ברק יצ"ו

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע - בעל נועם אלימלך

נולד בשנת תע"ז לאביו הצדיק רבי אליעזר ליפא ז"ל ולאמו הצדיקת מרת מירל (עיין בס' תורת הרבי ר' זושא דף יב שהרה"ק הר"ר זושא העיד ששרתה שכינה במקום שאמרה אמו ברכות השחר) שזכתה לבנים צדיקים שהאירו פני תבל בשכר צניעות יתירה שהי' בה, כי אביה הי' לו בית מזיגה, והיא היתה עומדת שם כל היום לספק משקה להבאים לקנות, וכדי להרחיק את הערלים השיכורים מעמה, כסתה מקצת פני' בצעיף, ודברה אליהם כמתנמנמת (פארשלאפן), ועוד פעולות שונות, וגילו לה מן השמים שבשכר זה תזכה למנורה של שבעה נרות, היינו שבעה צאצאים צדיקים [עי' יומא דף מז ע"א שקמחית זכתה לשבעה בנים כהנים גדולים בזכות צניעותה] (י"ג אורות).

ולא נודע לנו רק ששה מהם, הרבי ר' אלימלך, הרבי ר' זושא, רבי נתן אבד"ק סטיטשין, רבי אברהם מ'קעניגסבורג, אחותיהם: זקנתה של הרה"ק הבני יששכר, והרבנית מ' עלקא, זו' של הרב בכרך מטיקטין, הרר"ז הי' גדול בשנים מאחיו הרר"א, אחד מאחיהם הי' נוהג לרשום עם עופרת עלי נייר את כל דיבור ומחשבה שלא הי' כראוי במשך היום, ובלילה עשה תשובה בבכיות עד שנמחק הכתב על ידי דמעותיו.

לפי המסורת נתקרב רבי אלימלך אל דרך החסידות ע"י אחיו הרבי ר' זושא זי"ע, שהוא הי' כבר נמנה בין גדולי התלמידים של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, והאגדה מספרת איך קירב הר"ר זישא את אחיו לחסידות, שפ"א בא אל אחיו רבי אלימלך, והזמין אותו הר"א לסעוד אתו על שולחנו, כאשר בא הרבי ר' זישא אל הר"א, סיפר לו על מנהג הזהירות שהונהג ע"י הבעשטה"ק זי"ע, שלא לאכול בשר אלא אם בדקו בעצמם את סכין השחיטה, ונראו הדברים בעיני הר"א, והזמין את השוחט אל ביתו, והראה להם את הסכין, אולם הסכין לא מצא חן בעיניהם, ובדקה עוד פעם ועוד פעם וכל פעם לא נמצא יפה, השוחט שכבר הי' מנוסה בתפקידו כבר עשרות בשנים ומעולם לא יצא מתחת ידו תקלה, נשתומם למראה עיניו, ולבו נשבר בקרבו, ודמעות החלו מנצנצות בעיניו, אח"כ נטל עוד פעם הר"ר זושא את הסכין ובדקו, ונמצא יפה, ויהי לפלא בעיני הר"א, כאן מצא הר"ר זושא מקום להסביר לאחיו אחד מעיקרי החסידות, כי גבהות לב תועבה לפני ה', וכל עוד שהשוחט הי' בטוח בעצמו, לא הי' יכול לכוון את סכינו יפה, ורק לאחר שחזר בתשובה הוטב גם בעיני ה', והרר"ז החל לשדל את אחיו לבא עמו לראוונא עיר מושבו של המגיד הגדול באותו זמן, והר"א נענה לו, ובקוצר הימים הי' נמנה בין אריות שבחבורת תלמידי המגיד זי"ע.

אמר הרה"צ ר' נחום'טשע מראחמיסטריווקע זצ"ל, שהרר"א הי' יכול להיות אצל הבעל שם טוב הק' זי"ע, כי בעת ההסתלקות של הבעשטה"ק הי' כבר הרר"א יותר מארבעים שנה, רק כידוע הי' הבעשטה"ק תלמיד מהנביא אחיה השילוני, והרר"א הי' לו ניצוץ מאחי' השילוני, לא הי' יכול להיות שהרב יסע לתלמיד (אוצר ישראל).

לאחר הסתלקותו של המגיד זי"ע, הסכימו כל החברייא קדישא כאיש אחד בלב אחד לקבל עליהם לרב ולמורה את הרבי אלימלך, למלאות את מקומו של רבם הגדול, ואכן הר"א מילא את מקומו של מנהיג החסידות כרבם השלישי אחרי הבעשטה"ק זי"ע מייסד החסידות.

וידוע מה שאמר הרבי ר' זושא מאניפאלי זי"ע אחרי הסתלקותו של אחיו הרר"א, שיסוד החסידות היא על יסוד פסוק זה "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים", פי' "עדן" - זה הבעשטה"ק, שע"י נתגלה בעולם נועם ועדן הגנוז בחסידות, "ונהר" הוא הרבי בער המגיד ממעזריטש זי"ע, שדלה והשקה והפיץ תורת רבו הבעש"ט, "הגן" הוא הרבי ר' אלימלך, ו"משם יפרד לארבעה ראשים": החוזה מלובלין, המגיד מקאזניץ, והרבי ר' מענדל'ע רימאנאווער, וה"אוהב ישראל" מאפטא, שעל ידם התפשטה אור זיו החסידות ברחבי פולין וגאליצי',

קבע מושבו בליזנעסק הסמוכה לשינאווא, בספר "אוהל אלימלך" מביא שמקודם נתקבל לאב"ד לעיר שינאווא אבל מחמת מחלוקת שהי' לו בעיר עזב את העיר ונתיישב בעיר ליזענסק. והמונים החלו נוהרים אליו ליהנות מזיוו ולשבוע מטיבו, ואז החל לגלות את כוחו הגדול, והתלקטו סביביו גדולי ומאורי החסידות, והי' נקרא בפי כל צדיקי תבל "די רבי פון אלע רבי'ס".

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

קדוש יאמר לו

"שמענו מרבי הצדיק מורנו אלימלך זצ"ל שכל תשוקתו היתה להפרד מהעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב".

עבודת ישראל (פר' חיי שרה)

"שמעתי מאדוני אבי מו"ר שאמר כמה פעמים: הלואי שיהיה לבני אדם נשמה טהורה מזדככת כמו הגוף שלי".

אורח לצדיק, לבנו הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחאמעלניק (תזריע)

מדה טובה אחת בשלימות

"שמעתי מאאמ"ו (הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע) הכ"מ זלה"ה, ששמע משם רבינו אלקי רבי אלימלך זלה"ה שהיה אומר לתלמידיו, שכ"ה שנים היה מתנהג במדה טובה אחת, שיבוא לכל השלימות של מדה זו, ועדיין לא גמרתי אותה לעשות עד תכליתה. ושאלו אותו התלמידים הקדושים, מה הוא שרבינו זהיר במדה זו כל כך. השיב להם, כי מי שאוחז עצמו להתנהג במדה טובה אחת בכל השלימות, לא מבעיא שיש לו זיכוך גדול לגוף שלו ממדה זו לבד, אלא שכל המדות טובות נמשכין אחר מדה טובה זו. ועל זה כיוונו רז"ל ואומרים (עי' פיהמ"ש להרמב"ם מס' מכות סופ"ג) עשה אפילו מצוה אחת בשלימות, כאילו עשה וקיים כל תרי"ג מצוות, כנודע".

זקן ביתו להרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זי"ע (אבות פ"ב מ"א אופן יח; ושם מ"י אופן ה). [הובא ב"מעשה השם" קאמארנא]. וראה נועם אלימלך פר' בשלח ד"ה ואתה הרם)

עקב ענוה יראת ה'

"כשהייתי אצל כבוד מורי ורבי מו"ה אלימלך שמעתי שהיה אומר שהוא גרוע יותר מכל אדם, ושאלתי אותו כי בוודאי הוא אומר זה בלב שלם, ואיך יוכל להיות זה. והשיב לי למשל מי שמדקיר בדקר עב אינו יכול להזיק כל כך, ואם דוקר בדקר דק, אזי הדקירה הוא ביותר והולך למרחוק. כך הוא מי שעושה עבירות חמורות חלילה, אינו מזיק לו כל כך, כמו שמזיק להצדיק העבירה הקלה ביותר".

אבות ישראל, להמגיד הק' מקאזניץ (אבות ד, יט)

להורות תשובה לרבים

המשיך עולם התשובה על כל העולם "הנה בדורות שהיו קודם הבעש"ט רבינו ישראל זצוק"ל, אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה, מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו

מפי סופרים וספרים

עובדות ומאמרים מלוקטים מספרים אודות הרה"ק מליזענסק זי"ע

שמעתי שהרה"ק רבי ר' אלימלך זי"ע אמר, מי שמכיר את הצה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, הוא מסוגל ליראת שמים, וכאשר שמע זאת בנו הק' ר' אלעזר זי"ע, נסע לר"פ מקאריץ זי"ע, ונתלהב הק' ר' אלעזר באמצע השולחן, וצעק אוי טאטע, אמר לו הק' ר פנחס, ודילמא לאו אביו הוא, ולא השיבו כלום. וכשנסע הק' רבי אלעזר לביתו וסיפר לאביו הרה"ק ר"ר אלימלך את הנ"ל, שאל הק' ר' אלימלך לבנו הנ"ל, מה השבת לו, ואמר לא השבתי כלום, ואמר לו, היה לך להשיב לו, הלא כתיב (דברים לב, ז) שאל אביך, מען לייעט זיך א טאטע, ועפ"י דברי קדשו י"ל הפירוש, הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נעורי אתה (ירמיה ג, ד) הגם שאינו עוד במדריגה זו שיקרא להקב"ה אבי, אם בכל כחו יתחזק ויקרא אבי, יעזור לו הקב"ה שיגיע לבחי' אלוף נעורי אתה.

(דברי יחזקאל מסעי)

◆◆◆

פ"א נשאל הרר"א זי"ע מאיש אחד, על הנוהגים בדרכי החסידות שאינם אוכלים בשר שהורה בו חכם, דממה נפשך אם הוא טריפה הרי הוא טריפה לכל העולם, ואם לאו הוא כשירה לכל, וענהו רבינו אלימלך, דדוגמתו מצינו בתורה דאסרה אלמנה לכהן גדול ולכהן הדיוט מותר, גרושה וחלוצה אסורה לכהן הדיוט, ומתרת לישראל, ובזה ג"כ קשה כקושיתך, אם אסורה תיאסר לכל, ואם מותרת תהא מותר לכל, רק האמת הוא שהכה"ג שקדושתו יותר גדולה, נאסר לו אף האלמנה, כדי שלא יפגום ח"ו קדושתו, משא"כ שאר הכהנים, וכן גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, כמשל רבב על בגד נקי, ולכן מי שנוהג בדרך החסידות, אסור לו סירכא, אבל לא לכל העולם, ודפח"ח.

(אהבת שלום תנינא)

◆◆◆

שמעתי ממורי הק' מוה' אריה ליבוש אבד"ק ווישניצע, שאיש אחד שאל את רבינו הק' אלימלך זצ"ל, שאמר על אחד מהיושבים שהיה לו בבית מדרשו שהוא בעל גילוי אליהו, וישאל אותו איך אפשר שיהיה כן, הלא הבעל אבן עזרא אינו מודה שיש כעת גילוי אליהו כמו שכתב בספרו, ומהסתם לא היה לו גילוי אליהו, וזאת מעלתכם גם כן יעיד שבעל אבן עזרא הוא היה איש גדול יותר מאיש זה שמעלתכם אומר עליו שהוא בעל גילוי אליהו, ואיך אפשר שיהיה כן.

והשיב רבינו אלימלך הק' זללה"ה, אמת כן הדבר כאשר אמרתי, ואקדים לך הקדמה, הנה אמרו חז"ל (פרקי דר"א פכ"ט) שאליהו הוא מלאך הברית, והנה אליהו בארבע טיסות שט בעולם (עי' ברכות ד:), ואיך אפשר שיהיה בשעת כל מילה ומילה, והלא כל המילות בזמן אחת אחר התפילה, ואפשר בזמן שמברכין כאן על המילה, מברכין גם כן בסוף העולם בזו הרגע, ואיך יכול להיות בשני מקומות יחד, רק אני אומר לך הענין, שאליהו על ידי שהחזיר את כל ישראל בתשובה, ואמרו, ה' הוא

האלוהים (מלכים א, יח,), על ידי זה זכה לנשמה כוללת של כל ישראל, ועל ידי זה בשעת הכנסת הילדים בבריתו של אברהם אבינו, אז מתנוצץ ונתגלה בהילד חלק אחד מנשמת אליהו, וכל אחד נוטל לפי חלקו ושרשו, ואח"כ כשנתגדל והולך בדרך הטוב, אז נתגלה לו ממש חלק אליהו שיש לו, ואם כן האיש היושב אצלי שאני אומר עליו שיש לו גילוי אליהו, באמת אין לו אלא חלק קטן, באליהו לכן לפי הטבת מעשיו זכה ונתגלה בו חלקו הקטן שהיה בו, אבל בעל אבן עזרא היה לו חלק גדול באליהו, ולא היה בו כח לתקן ולברר שיתגלה בו ממש גודל חלק אליהו, לכן לא היה לו גילוי אליהו.

(שפת אמת –בערזאן מטות)

♦♦♦

שמעתי פ"א בסוכות מאדמו"ר הקדוש מהרי"א מזידטשוב, שסיפר מאת הרב הגאון הק' הרבי ר' מענדלי זי"ע מרימנוב זצ"ל, בעת הסתופף בצל קדשו של מרן הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, היה דרכו בקודש לישב שם זמן רב ערך חצי שנה ויותר ואכל תמיד על שולחן הטהור עם הר"ר אלימלך זצ"ל בכל יום, וכבדו אותו מאוד ונתנו לו כל הצטרכותו, פעם אחת התיישב בדעתו שלא להתפלל על הפרנסה, כי למה לו להתפלל על כך אם נותנין לו כל הצטרכותו,

פעם אחת ישב על השולחן עם הר"ר אלימלך, והמשמש נתן לפני כל אחד ואחד את הקערה עם הכף שלו, ולפני הרבי ר' מענדעלע שכח ליתן לו הכף, וכל אחד אכל והוא לא אכל, ושאל אותו מוהרר"א מדוע לא תאכל, ואמר שאין לו כף, ואמר לו הר"ר אלימלך הלא תראה שאפילו על הכף צריכין לשאול מאת הקב"ה, ומאז קיבל עליו שלא יחסר מלהתפלל על הפרנסה.

(זבד טוב)

♦♦♦

שמעתי מאדמו"ר הק' זלה"ה מהרי"א זללה"ה מזידיטשוב, שאמר בדרך הלצה ששמע בשם רשכבה"ג קדוש מ' אלימלך מליזענסק, פעם אחת נתאכסן באכסניא אחת ושמע שסיפר בעל האכסניא לאשתו בהתעורר משנתו ואמר לה בזה"ל: "ווי לאנג וועלן מיר נאך עסן קאשע, לאמיר שוין עסן אמאל לאקשין", ואמר מורי הק' זלה"ה פירוש על שיחת ת"ח הנ"ל: היינו "מיר זאלן נישט ארום גיין תמיד מיט קושיות נאר עס זאל שוין זיין לא קשין" (שלא נסתובב תמיד עם קושיות רק שכבר לא יהיה קשה) ונ"ל דאיתא (פסחים קיח.) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף "קשין מזונותיו של אדם" ר"ל תמיד האדם מתרעם ונקשה לו על מידותיו ית' מפני מה לזה כך ולזה כך, והתירוץ על זה, "כקריעת ים סוף", שראתה אז שפחה על הים וכו' כי בכל עת ובכל שעה רואים בני אדם נפלאות תמים דעות בעוסק פרנסתו אשר לפי מיעוט ערכו ופחיתותו והשי"ת זן ומפרנסו ומזמין פרנסתו לפי העת והשעה כמו שהיה בקריאת ים סוף אשר הישועה היתה לפי צורך השעה ובעתיקא תליא מילתא (וזה"ק בשלח מח.) ועל זה אמרו בזוה"ק ויתמשך מן קדם עתיקא קדישא וכו' רעותא ורחמי חנא וחסדא וכו' ויתיהב לנו מזונא טבא וכו'.

(אילה שלוחה בשלח)

עד ימי זקנה, ולא ידעו כחה של תשובה עד היכא מגיע, עד ש"עיר וקדיש מן שמיא נחית" הוא הבעש"ט ז"ל, ואחריו בא הרב הקדוש רבינו אלימלך ז"ל, והם פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה בעוד שהוא איש, דהיינו בימי נערותו, שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגלגול הראשון, ומכל שכן מה שפגם מקטנותו, ובימיהם התחילו להתעורר פרחים וציצים בתשובה ע"י שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמתה, היו ממשיכים את עולם התשובה על כל העולם.

מאור ושמש (ריש רמזי רות ד"ה ולנעמי מודע)

ידוע ומפורסם מאדמו"ר איש אלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל שהיה עומד לפני ביתו וסבבוהו בני אדם בעגולה, והוא היה עומד באמצע וסיפר איזה מעשה באיזה ענין לפניהם, וכל אחד ואחד מהם היה לבו נשבר על שנים עשר קרעים, וכל אחד מהם סבר שסיפר המעשה הזאת עבורו ומרמז על מעשיו אשר לא טובים אשר עשה, וזה סבר שאליו הדברים מגיעים. כן היה אצל כל אחד ואחד"

מאור ושמש (פר' דברים, ד"ה א"י אלה הדברים הד'. וראה בספה"ק "תולדות אדם" להרה"ק רבי יהושע מאוסטרובא זי"ע [פר' מצורע] "שמעתי מספרים מהרבי ר' אלימלך זי"ע זצללה"ה שהיה עוסק בין מנחה למעריב בסיפורי מעשיות בדברים פשוטים, וכל אחד שהיה אז בעת שדיבר דבריו לקחו לעצמם מוסר והתעוררות על ידי סיפוריו)

"שמעתי ממורי ורבי איש אלקים קדוש מ' אלעזר בן הרב בעל 'נועם אלימלך' נבג"מ, שסיפר ששאלו אותו על אביו הקדוש בעל 'נועם אלימלך' מה צוה לפני מותו, והשיב: אם תרצו לידע צוואת אבא, דרשו מעל ספרו 'נועם אלימלך' שכ"ב שנה לפני מותו אמר הדברים אלו שבספרו, וידעתי שבכל יום ויום היה מצוה מחמת מותו ע"כ דפח"ח".

תפלה למשה להרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע (פר' בראשית עמ' לג, ד"ה והנה אמרו)

עניו מכל האדם

"שמעתי בשם רבינו מרן רבי אלימלך זלה"ה, שפעם אחת אמר לתלמידיו הקדושים: ידעתם למה נוסעים לאלימלך כמה אלפים מישראל להושיע אותם מכל צרתם, לפי שאמרו רז"ל (קדושין מ:) עשה מצוה אחת אז מכריע את כל העולם לכף זכות, ואם עושה עבירה אחת, אז מכריע את כל העולם לכף חוב. זהו הטעם שנוסעים אצלי כמה אלפים ישראל עבור ישועתם, לפי שאלימלך עשה כמה עבירות, והכריע את כל העולם לכף חוב, עבור זה חסר להם לזה מזונות ולזה בנים, ולזה חיים, רפואה. כי אם הייתי עושה רק מצות השי"ת בלי שום עבירות אז הכרעתי לכל ישראל לכף זכות ולא היה חסר להם שום דבר כו'. לזה באים אצלי אלו ישראל שחסר להם, ואומרים: אלימלך התפלל להשי"ת שיהיה אצלנו ישועות אלו, כי אתה מחוייב בדבר לעשות תשובה, כי אם היית צדיק גמור, לא היה חסר לנו שום דבר, לפי

שהכרעת אותנו לכף חוב ע"י עבירות שלך, לזה באנו אצלך וכו'.

בן ביתי, להרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא (תהלים בג, ד)

"עיני ראו ואזני שמעו מן מוח"ז הרה"ק מו"ה אלימלך זצלה"ה מליזענסק שהוכיח עצמו בפני רבים, באמרו על עצמו דברים רעים, אשר בוודאי לא עלה חלילה וחס שמץ מנהו על רעיונו, ועי"ז, רבים השומעים הרהרו בתשובה, ועשו רבים תשובה גדולה, כי הבינו שאליהם הדברים נוגעין".

דעת משה, להרה"ק רבי משה א"ב מקאזניץ (פר' קרח)

עשה עמנו צדקה

"סיפר הרב הצדיק הקדוש איש אלקים מאפטא נ"י פעם אחת נתאכסן אצלי הרב ר' אלימלך ז"ל נבג"מ, ויחדתי לו בית בפני עצמו. פעם אחת נכנסתי אצלו ומצאתיו שיושב ומחשב חשבונות לעצמו אם הוא ראוי לעולם הבא, ודיבר עם עצמו: נפשי, נפשי, אינך ראוי לעוה"ב, וחישב כל דופי שיש בו. ושוב ניחם את עצמו ואמר: הלא אפילו אם אינך ראוי, מכל מקום הקב"ה ברוב חסדו ינחילך חלק לעוה"ב, כי הלא אמרו ז"ל (עי' סוטה יד.) קוב"ה קיים כל התורה וכו' ניחם אבלים ועשה שושבינות וגומלי צדקה וכו', והנה בעוה"ב שאין בו לא אכילה ושתיה וכו' מה צדקה שייך שם, אלא יעשה צדקה עם שאינם ראוים לעוה"ב ליתן להם בתורת צדקה. עד כאן".

שפתי צדיקים, להרה"צ רבי פנחס מדינאוויץ (פ' לך לך)

עשה לך רב

"בשם אמו"ר [הרה"ק רבי ישראל המגיד מקוזניץ] שמעתי פירוש על משנה (אבות א, ז): 'עשה לך רב', דהנה כשהצדיק רוצה לפעול עבור ישראל איזה דבר, דהיינו לבטל מעליהם כל גזירות קשות וכדומה, אזי אינו רשאי להיות עניו ושפל ברך בעת ההיא, אך מחויב להתחזק כחומה, ולעמוד בפרץ לפני עדת צאן קדשים, ולבטל מעליהם כל גזירות קשות ורעות, כי 'צדיק מושל ביראת אלקים' (ש"ב כג, ג), וכמו שאמר מ"ו הרב הצדיק מו"ה אלימלך זצלה"ה, כששמע שיצאה איזה גזירה קשה ח"ו על ישראל, התחזק עצמו ואמר בזה הלשון: זה היה טרם היות אלימלך בעולם, אבל עתה אלימלך כאן ואינו מסכים לזה, ולא זז משם עד שביטל כל הגזירות מישראל. וזה מאמר התנא: 'עשה לך רב', שתעשה עצמך רב וגדול וחזק כחומה לעמוד בפרץ נגדם".

פרקי משה, להרה"ק רבי משה א"ב מקאזניץ זי"ע (אבות א, ז)

ככל היוצא מפיו יעשה

בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ידעת (תהלים מ, י). "כבוד אדמו"ר מרנא ורבנא מוהר"א זצוק"ל

◆◆◆

סיפר הרב הק' אי"א מאפטא נ"י, פעם אחת נתאכסן אצלי הרב רבי אלימלך ז"ל נבג"מ, ויחדתי לו בית בפני עצמו, פעם נכנסתי אצלו ומצאתיו שיושב ומחשב חשבונות לעצמו אם הוא ראוי לעוה"ב, ודיבר עם עצמו, נפשי נפשי אינך ראוי לעוה"ב, וחישב כל דופי שיש בו, ושוב ניחם את עצמו ואמר, הלא אפילו אם אינך ראוי, מכל מקום הקב"ה ברוב רחמיו ינחילך חלק לעוה"ב, כי הלא אמרו ז"ל קוב"ה קיים כל התורה וכו' ניחם אבלים ועשה שושבינות וגומלי צדקה וכו', והנה בעוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' מה צדקה שייך שם, אלא יעשה צדקה עם שאינם ראויים לעוה"ב ליתן להם בתורת צדקה, ע"כ.

(שפתי צדיקים לך)

◆◆◆

הרה"ק מאפטא זי"ע טרם שנתקרב לחסידות היה תלמידו של ת"ח עצום ושמו ר' מענדיל, פעם נתהווה להרה"ק זי"ע חשק גדול לנסוע אל הרה"ק ר"ר אלימלך זי"ע וביקש רשות מרבו שירשהו לנסוע אליו, ור' מענדיל נתן לו רשות בתנאי שיחזור תיכף, בבואו לר' אלימלך זי"ע וקיבל שלום אמר לו: כתוב (דברים יז) שום תשים עליך מלך וגו' ואמרו ז"ל שתהיה אימתו עליך, ויש להבין בתרתי, ראשית מאי בעי בזה, ועוד היתכן שיצווה השי"ת שהאדם יקבל עליו מורא של ב"ו, אלא הענין הוא כך דהאי מלך היינו הצדיק, מאן מלכי רבנן, והיות ולהצדיק יש מדריגת יראה ופחד מאת ה', ע"כ באו באזהרה דכשתבחר לך מלך, פי' צדיק, תהיה אימתו –שיש לו מאת ה'– עליך, היינו שממנו תלמוד לירא מהשי"ת. הרה"ק מאפטא חזר לביתו כפקודת רבו, אך כעבור איזה ימים התחיל לבעור בו שוב חשק גדול לנסוע שוב אל ר"ר אלימלך זי"ע, והיה ירא מרבו ר' מענדיל, שבוודאי לא ירשהו לעשות כזאת, ובא אבי הרה"ק בחלום לרבו ר' מענדיל ואמר לו: שלא יעכב את בנו מלנסוע, ובא לפני ר"ר אלימלך ונעשה תלמידו.

(נר ישראל)

◆◆◆

מעשה בחסיד אחד שהיה נוסע להרבי ר' אלימלך מליזענסק, ופ"א כשבא על יום כיפור ביקש שיורשה לו להיות בחדר הרבי בשעת עשייתו הכפרה, רבו זי"ע צוה עליו שיסע בלילה לכפר סמוך, לארענדאר ידוע, ושם יראה איך עושין כפרה, החסיד נסע שמה, ובבואו לשם ראה את הארענדאר ואשתו עומדים בבית מרזח מלא ערלים השותים לשכרה, והם טרודים בעסקם, הוא ניגש אליהם וביקש שיתנו לו מקום ללון, הראו לו מקום, הוא שכב ועשה עצמו ישן, אחר חצות כאשר הנכריים כבר הלכו למו, החליף הארענדאר את בגדיו ופנה אל אשתו ואמר לה שתביא לו את הפנקס, היא הביאה, בפנקס הזה כתב הארענדאר כל החטאים שעשה במשך כל השנה, את כל אחד רשם תיכף אחר היעשותו, עני ביקש לאכול ולא נתן לו תיכף, את אורח זה לא קיבל בסבר פנים יפות ועם השני דיבר קשות, לפעמים באו לו מחשבות זרות באמצע התפילה וכדומה, את כל אלו קרא בקול רם ובכל חטא נאנח ובכה, אח"כ ביקש מאשתו שתביא את הפנקס השני, ובזה היה כתוב כל הצרות שעברו עליו בשנה ההוא, כאשר גמר את הקריאה

אמר, רבש"ע! כפי מה שיוצא מהפנקס הראשון אני חייב לך הרבה מאוד, אבל הלא גם לי יש איזה חשבון לפי הפינקס השני, אני יודע שבוודאי החוב שלו יותר גדול, אבל אחרי שהחשבון מסובך וקשה לעשותו באופן מדוייק אני מבקש ממך נבוא נא לעסק השווה, אתה האל הטוב, תנוח לי את חובי נגד הצרות שעברו עלי, ובכן זה חליפתי זה תרומתי זה כפרתי. כאשר שב החסיד אל רבו זי"ע והוא שאל אותו, מה ראית שם, והחסיד סיפר את הכל, אמר לו רבו זי"ע זה שאמר הכתוב ה' נגדך כל תאוותי ואנחתי ממך לא נסתרה, הן אמת שאתה יודע כל חטאי, כי כל המעשים בספר נכתבים, אבל גם ואנחתי ממך, לא נסתרה, לכן אני מבקש רבש"ע שתהיינה הצרות כפרתי.

(נר ישראל)

◆◆◆

הרבי רבי אלימלך זי"ע היה פעם בהאניפולי על ציון הקדוש של המגיד הגדול זי"ע, וביקש מרבו שיפעול למעלה שם לטובת ישראל, ורבו הודיע לו, אני אי אפשר לי לעשות דבר, כי כאן אני רואה את הדברים לפי אמיתותם וכי כן מוכרח להיות והכל לטובה, אבל אתם יושבי חלד, יכולים להתפלל לפי ההשגה שלכם, ולפעול חסדים טובים במובן שלכם. כאשר סיפר הדבר להרה"ק ר' חיים קראסנער זי"ע אמר, זה שכתוב נקום נקמת ישראל מאת המדינים ואחר תאסף אל עמיך, קודם שינקום נקמת ישראל שזה שייך לצדיקים שהם עודנו חיים כאן בעולם הזה, ואחר תאסף אל עמיך, כי בעולם העליון נראים הדברים באור אחר.

(גנזי ישראל)

◆◆◆

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, שמעתי ממו"ז (הה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק) שספר שפ"א בא דו"ז הקדוש הרבי ר' זוסיא זי"ע לבית אחיו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע, וראהו כשהוא עסוק כלו בחשבון נפש נפלא מאוד, ושאלהו מהו החשבון גדול כ"כ, והשיב לו שכפי חשבונו עולה, שגן עדן בטח לא יהיה לו, וכמדומה לו שגם עוה"ב לא יהיה לו, ענה הרבי ר' זוסיא, כתיב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, דמי שמאמין בה' חושב הקב"ה לעשות עמו צדקה, ואיזה צדקה עושה הקב"ה עם האדם, ובודאי שהצדקה הוא, שבזכות האמונה מנחילו הקב"ה גן עדן ועוה"ב, אע"פ שאינו ראוי לזה מצד מעשיו, ואמר הרבי ר' אלימלך שמאד הניח את דעתו בדברים אלו.

(תורת הרבי ר' זושא)

◆◆◆

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, נקלע פעם אחד לעיר אחת, וכאשר נסע לדרכו ליווהו כל אנשי העיר, ויהי בהגיע העגלה חוץ לעיר ירד הרה"ק מן העגלה והלך ברגליו יחד עם כל הקהל, וכשראו האנשים התפלאו מאוד דהלא כל מטרת הילוכם היה ללות אותו ובאופן זה אין הלויה ניכרת, ואף הוא לעמתם הטעים ואמר, כי יען שראה שהם מקיימים המצווה בהתלהבות גדולה, לכן ירד מן העגלה כדי לכלול את עצמו עמהם במצווה זו, ועפי"ז מפרש הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על מאמר הכתוב וילכו ויעשו בני"י כאשר צוה ה' את משה ואת אהרן כן עשו, ופי' רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא הפילו דבר מכל מצוות משה ואהרן, ומהו כן עשו, אף משה ואהרן כן עשו, שכאשר ראו משה ואהרן ההתלהבות הגדולה שאחזה את כל ישראל בעשיית הפסח, כללו אף הם עצמם בתוך כלל ישראל.

פירש, דהיינו כשבאים אנשים להצדיק ומבקשים ממנו האנשים איזה ענינים שיוושעו, והצדיק מבטיח אותם כן, ואח"כ הצדיק עושה את שלו ומבקש מהשי"ת: יהי רצון שיקויים דיבורי שהבטחתי להאנשים ויתקדש שמך הגדול. וזהו פירוש: 'בשרתי צדק בקהל רב', דהיינו, שאני מבשר בשורות טובות וישועות לישראל, ואעפ"כ: 'הנה שפתי לא אכלא' אינני נמנע מלבקש מאתך השי"ת שתקיים דיבורי אשר הבטחתי לעמך ישראל, [כי] 'ה' אתה ידעת', כוונתי שיתפרסם אלקותך ויתקדש שמך בעולם".

אור לשמים, להרה"ק רבי מאיר הלוי מאפטא (פר' קרח)

[בספר "אהלי יעקב" (פר' החודש תרח"ץ) מביא גופא דעובדא דהוי הכי "שבאו אליו אל הרבי ר' אלימלך זי"ע פעם אנשים שנעשה להם עול גדול על ידי שר אחד (פריץ), והיו נתונים בצרה גדולה, ובקשו מאתו שיתפלל עליהם להשי"ת שיושעו, ובכו לפניו, והדבר נגע מאד אל לבו הקדוש, וקרא ואמר: השי"ת ישלח לכם ישועתו במהרה. ואח"כ נשא עיניו השמימה ויאמר: רבונו של עולם, הם בקשו מאתי שאתפלל עליהם, אך בשביל הצער הגדול שגרמו לי חסרתי את ישוב הדעת, ורב אומר (עירובין סה.) 'כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל', הושיעה למו, רבוש"ע, כאשר הבטחתים, ואת התפלה אשלם לך כאשר תתרחב דעתי" וכו' עיי"ש].

בנין ירושלים

"בכל יום כשאדם עובד אותו ית', הכל לפי מעשיו, בונה את ירושלים ובית המקדש; יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת. כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו. וכן שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זצ"ל, שכשעלה עליית נשמה, ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם הכלים שהוציא הוא מהגלות".

זרע קודש (פר' כי תצא)

תשובה סגולה לזכרון

"רבינו הקדוש ר' אלימלך ז"ל מליזענסק, ביקש אחד מאתו לעזור לו שיהיה לו זכרון, והשיב: עשה תשובה. ו'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד' (יומא פו:), ויהיה מקויים בך ו'אין שכחה לפני כסא כבודך'.

רמתים צופים, להרה"ק רבי שמואל שינאוער (תנדגא"ר פ"ה אות פ"ה)

אהלך באמתך

"שמעתי מכבוד הרב החסיד הקדוש מוה' אלעזר זצוק"ל, ששמע מכבוד אביו גאון ישראל וקדושו דודי זקני מוה' אלימלך זצוק"ל: מה שאמרו רז"ל בגמרא (קדושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי תבלין זו תורה, היינו, שהאנשי כזב יכולין

לתבל היצה"ר על ידי התורה, כשרוצין להעמיד שקריהם באמור שהאמת אתם, תיכף מביא היצה"ר להם ראיות מדברי תורה באיזה מאמר רז"ל וכיוצא, ומסמא את עיניהם מלראות אמתיות דברי התורה, ועל ידי זה הם רחוקים מתשובה, כיון שלדעתם כתורה עשו".

דרך עדותיך, להגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב (ו, ב)

נצחוני בני

"שמעתי בשם החסיד הקדוש האלקי המפורסם מו"ה אלימלך מליזענסק זצוק"ל, שאמר לפרש מה שיסדו בחרוז האדרת והאמונה: 'הנוי והנצח לחי עולמים'. כי מלך בשר ודם אם מנצחין אותו אין זה תפארתו, אבל הקב"ה ית"ש הוא תפארתו ותהלתו שמניח לבניו שינצחוהו כביכול, וקא חדי ואמר: ניצחוני בני. כמבואר בבבא מציעא פרק הזהב עט:) בתנורו של עכנאי. והיינו: הנוי והנצח הוא רק לחי עולמים. ודפח"ח וש"ר".

ישמח משה (פר' נח)

מילין לצד עילאה ימלל

"דהנה, דרך הצדיק בדברו עם אנשים אזי הוא מדקדק בדבריו להשכיל שיהיו דבריו נשמעים במשמעותיהם, אחד דברים כפשוטן לאיש המדבר עמו; שנית הוא עיקר תוכן דבר שמכוון באותן הדיבורים שיהיו תפלה ותחנונים לפני המקום ב"ה וב"ש, והכונה בזה שמסתיר דבריו של התפילה בהדיבורים שמדבר עם האדם ואינו מתפלל תפילתו הצורך לו בפירוש הוא, למען המקטרג שלא יבין כוונתו בדבריו שמכניס בהם תפילה ואל יקטרג עליו, כי אינו יודע שזה הוא מתפלל כו'.

נועם אלימלך (פר' וישלח ד"ה א"י וישלח כו'. וכ"ה להלן בפר' ויחי ד"ה ישששכר חמור גרם. ועי' בפר' עקב סוד"ה והיה אם שמוע: שהצדיק הזה הרוצה להמשיך השפעות לעולם צריך להסתיר את דבורו באיזה תורה בפני המקטרג כו')

אבל האמת יורה דרכו, שמדרך הצדיק השלם כשירצה לפעול איזה פעולה טובה לאדם הוא עושה דבריו בהצנע ובסתר, והרי הוא כמדבר דבריו לאדם אחר, וכוונתו לאותו אדם שהוא ברצונו לעשות לו הטוב ההוא, והוא מחמת שמתיירא לדבר דבריו בנוכח לאותו האדם המעותד לקבל הטובה ההוא מפני הקטרוג שבמרום, לבל יקטרגו אותו למעלה שאינו מהראוי ח"ו אל הטובה הזאת. ובפירוש שמעתי מאאמו"ר זצ"ל (המגיד הק' מקאזניץ זי"ע) מעשה כזה, שכשהיה אצל אדונינו מורינו ורבינו הרב הקדוש מורי ורבי אלימלך זצ"ל שמע ממנו שמדבר דבוריו הקדושים לאיש אחד, והבין בשכלו הזך שעיקר כוונתו בהדברים עליו.

באר משה להרה"ק רבי משה אי"ב מקאזניץ זי"ע (פר' תולדות ד"ה א"י ורבקה אמרה)

ובזה אמרתי לבאר מאמר הירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג) שהקב"ה שומר משמרתה של תורה. והוא תמוה דהלא כל תכלית עשיית המצוות היא היא כדי לעשות נחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו, ומה שייך לומר שהקב"ה בעצמו מקיים המצוות, אמנם לפי האמור י"ל כי בשעה שהקב"ה רואה את בני ישראל מתלהבים ברשפי אש והתלהבות עצומההבקיום המצוות, כביכול הרי הוא כולל עצמו עמהם בקיום המצוות.

(ברך משה בא)

◆◆◆

עובדא ידענא מה שסיפר ק"ז מרן הדברי חיים זי"ע, (הובא בדרכי חיים) כי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע היה נוסע אל הרה"ק הרבי ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, ואז כבר היה נוסעים קהל חסידים אל הרבי ר' אלימלך זצ"ל, פעם אחת שאל אותו הרבי ר' מיכל מדוע הקהל נוסעים אליכם, השיב הרבי ר' אלימלך מפני שאני אוהב צדיקים, (ונתכוין על הרבי ר' מיכל) אמר לו הרבי ר' מיכל, לאותו צדיק שהרבי ר' אלימלך אוהב אני שונא, אמר הרבי ר' אלימלך, אדרבה! מטעם זה עצמו אני אוהב אותו.

ובזה יש לפרש מה דאיתא בקידושין (לג:) והביטו אחרי משה עד בואו האוהלה, ר' אמי ור' יצחק נפחא, חד אמר לגנאי וחד אמר לשבח, מאן דאמר לגנאי כדאיתא, (פירש"י משום דדבר מגונה הוא לא רצה לפרסמה, ראו כמה עבים שוקיו כמה צאוורו שמן, הכל משלנו) מאן דאמר לשבח כדאמר חזקיה, נשיא עובר, עומד מלפניו מלוא עיניו, ואינו יושב עד שיגיע למקומו. ויש לתמוה למה דרש האי לגנאי במקום שיש לדרוש לשבח, והרי המדבר היה דור דעה, והאיך אפשר לחשוד אותם, אבל על דרך זה יש לפרש דמאן דדרש לגנאי ומאן דדרש לשבח מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דאין הכוונה שהיו בנ"י אומרין לשונות של גנאי כאלו על משה רבינו, אלא משה רבינו בענוותנותו היה שונא את עצמו בתכלית, כשראה שבנ"י מביטים אחריו וניצבים על עמדם עדבואו האוהלה, תלה בדעתו כי בוודאי יודעים חסרונותיו וחושבים עליו לגנאי, אבל לעומת זה גרמה ענוותנותו היתירה שיאהבו אותו בנ"י ביתר שאת וביתר עוז, ובאמת היו מביטים אחריו לשבח כדת וכהלכה, להיות ניצב על עמדם עד שיכנס הנשיא לאהלו.

(ברך משה תשא)

◆◆◆

אמרו על הרה"ק מורינו ר' אלימלך שעשה תשובה עד עבירה ראשונה שהכה על שדי אמו בהיותו יונק ממנה כדרך הילדים בשעת היניקה, ושרף ידיו על אשר הכה ידו את אמו בהיותו יונק. בזה אפ"ל מה שבקש דהמע"ה חטאת נעורי ופשעי אל תזכור כחסדך זכור לי אתה למען טובך ה', דלכאו' אינו מובן דבריו דמתחילה אמר חטאת נעורי ופשעי אל תזכור, ואח"כ אמר כחסדך זכור לי וגו' ולא פירש מה לזכור, אך דהנה חטאים של ימי הילדות נעשו בלא דעת, לכן אמר חטאת נעורי אל תזכור לי כלל כי עשיתים מחמת חסרון דעת, אך כחסדך, פי' כיון דחפץ חסד אתה, תזכור החטאת נעורים שלי, למען טובך ה', כדי שתעשה לי טובה בזה שתזכור אותם, כי הרי עבירה גוררת עבירה נמצא דכל החטאים שלי נמשכו מחטאת נעורים שעשיתים בלא דעת, ע"כ מן הראוי שתקל עלי העונשין.

(דברי יחזקאל, אחרי)

◆◆◆

וסביבו נשערה מאוד, (תהלים נ, ג) מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה (יבמות קכא:) אא"ז הרה"ק ר"ר שמואל מקאמינקא זצ"ל זי"ע, סיפר פעם אחת שהרה"ק ר"ר זוסיא זצ"ל פעם אחת בעת סעודה שלישית סיפר לאנשים שהיו מסובים על שולחנו כדברים האלה כשהלכתי אני ואחי הרה"ק ר' אלימלך בגלות, אירע פעם אחת שהלכנו בדרך והיה אז קור גדול וחזק ושלג נפל עלינו הרבה מאוד והיה רוח חזק ועצום, והיה זה ביום השלישי להפסקתינו ואמרנו זה לזה שצריכים אנחנו לראות לבוא לאיזה ישוב כדי שנוכל לטעום מאומה בערב, ועשינו כך והגענו לעת ערב לאיזה ישוב, והתפללנו שנה מנחה ומעריב וטעמנו איזה טעימת אוכל, והכנתי את עצמנו לקרות קריאת שמע ולילך לשכב על הארץ, וקרא לי אחי הרה"ק ר' אלימלך ואמר לי, "זוסיא מה אתה עושה הלא צריכים להיות ממארי דחושבנא" ואמרתי לו "כן דברת" והתחיל אחי הרה"ק ר' אלימלך לרשום לו את העבירות שעשה ביום ההוא, ומצא שעשה ביום ההוא מאה ואחד עשר עבירות והתחיל לחזור עליהם בתשובה שלימה, ובכה בכיה רבה מאוד עד שהקב"ה ריחם עליו ונמחקו כל העבירות, ואז הלך לישון על הארץ, כך סיפר הרה"ק ר' זוסיא זצ"ל בסעודה שלישית.

ואחד מהאנשים שהיו אז אצל שולחנו הקדוש אמר להרה"ק הנ"ל, רבי אנחנו איננו יראים מאלו העבירות שרשם לו אחיכם הקדוש, לא יתנו לנו גיהנום עבורם, כי מה היה יכול ח"ו לעבור איזה עבירה, במאכלי אסורות לא נכשל כי הרי התענה ביום ההוא, ובחילול שבת ג"כ לא עבר כי הרי היה זה בימות החול, והלא היה אחיכם הקדוש צדיק יסוד עולם ובוודאי שתמיד לא עבר שום עבירה ח"ו, ובפרט ביום השלישי להפסקתו ומה הם אלו המאה ואחד עשר עבירות שעבר עליהם, אולי חשב שהפסיק רגע אחת מהדביקות אבל אנחנו איננו יראים מזה, וכשמוע הרה"ק ר' זוסיא זצ"ל את הדברים האלה שיצאו מפי האיש הזה, געה עליו בקול וא"ל מה אתה דובר, למה לא יענישו אותך על אלו העבירות, אולי מפני שאתה אכלת באותו יום סעודה טובה ואנחנו צמנו, אתה היית בביתך באותו יום והיה חם לך ואנחנו הלכנו בדרך והקור והשלג והרוח היה חזק עד למאוד, אתה הלכת לבוש במנעלים, ואנחנו הלכנו יחפים והקור היה חזק כ"כ עד שהיה שותת דם מרגלינו, ומה זה שאתה אומר שאינך ירא מאלו העבירות, ואם כוונתך דעם הצדיקים הקב"ה מדקדק יותר כמאמר חז"ל עה"פ "וסביבו נשערה מאוד" מלמד שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, אינך יודע הפי' מהגמ' הזאת, בתחילה יענישו אותך בגיהנום על העבירות הגדולים דעשית, וככלות העונשים ותהיה צדיק אז יענישו אותך על העבירות הקטנים וידקדקו עמך אף כחוט השערה, ובמכוון אני מספר לכם זה המעשה שאחי הקדוש מצא שעשה ביום ההוא מאה ואחד עשר עבירות כדי שתדעו איך שצריכים להיזהר להיות סור מרע ועשה טוב. כך סיפר אא"ז הקדוש מקאמינקא זצ"ל.

(תורת הרבי ר' זושא)

שמעתי מפי אדומו"ר בוצינא קדישא מו"ה אלימלך זצוק"ל, כששאל אותו ביחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחיו מו"ה משולם זושא זצללה"ה, הייתי אז אצלם כששאל

יראו את ה' קדושיו

"פעם אחת היה הרבי ר' מענדלי מרימנוב אצל הגה"ק רבי אפרים בעהמ"ח ה"דגל מחנה אפרים" מסאדילקוב זצוקללה"ה, ושאל אותו מי היה רבו, והשיב הרבי ר' מנדלי שרבו היה הרבי ר' אלימלך. ואמר לו שיספר לפניו איזה עובדא ממנו, וסיפר לו שהנה נודע שיש לכל אדם עורק אחד תחת אזניו שאינו מזדעזע כל ימי חייו רק בעת הגסיסה רח"ל, ואותו העורק היה מזדעזע בכל יום ויום אצל הרבי ר' אלימלך מחמת פחד השי"ת. וענעה ה"דגל מחנה אפרים" ואמר: מחסיד כזה יש לי הנאה שהוא יודע מה לספר".

הקדמת ה"חקל יצחק" לספה"ק "אמרי יוסף"

שמח נפש עבדך

ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך וגו' (דברים ל, ג) "נראה לבאר על פי מה ששמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י [מלובלין] זצללה"ה ששמע מרבו הרב האלקי מורינו הרבי אלימלך זצללה"ה שבדורינו כולם נקראים 'בעלי תשובה', והשי"ת ב"ה ברוב רחמיו מקבל אותנו בתשובה, אבל לאדם הוא מר בתחילת התשובה, כי מתחלת עם יראה, אבל הקב"ה נותן אחר כך לאדם אהבה ושמחה שיהיה 'וגילו ברעדה'. וזהו פירוש 'ושב ה' אלקיך את שבותך' התשובה שלך יהפוך השי"ת באהבה ושמחה, וזהו 'ורחמך' [לשון אהבה].

אור לשמים (סו"פ נצבים קח, ג ד"ה ושב)

כתר יתנו לך קבוצי מטה

"יש בני אדם שסוברים שדרך עבודה להשי"ת להגיע לדביקות הוא בהתבודדות, בהתבודד עצמו חדר לפנים מן החדר, ולומד שם ואינו מדבר לשום אדם בעולם, ואינו מתראה לשום אדם, שזה הוא עיקר עבודה לבוא לדביקות. אבל זה אינו אמת גמור כי יוכל להיות שיתבודד עצמו כמה שנים ולא ידבר לשום אדם כלל ולא יבוא לאמת כלל. וכך שמעתי פעם אחת מאדומו"ר הרב המפורסים מו"ה אלימלך מליזענסק זצוק"ל פירוש על פסוק (ירמי' כג, כד) 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה" שאמר הוא ז"ל, ר"ל שאם יתבודד אדם עצמו בחדר מיוחד בסתר 'אם יסתר איש במסתרים' ויהיה סבור שזה עיקר עבודה, אבל הקב"ה אמר 'ואני לא אראנו' רצה לומר, גם אני כביכול לא אראנו בו, רק עיקר העבודה הוא שיתחבר אדם עצמו עם בני ישראל צדיקים וכשרים, ועל ידי זה יכול לבוא לעבודה להשם באמת ללמוד ממעשיהם הטובים.

מאור ושמש (פר' קדושים ד"ה עוד על פסוק. עיי"ש)

"ומעשה היה, שבא צדיק ת"ח אחד ממדינה רחוקה, שהיה דרכו להיות סגור ומסוגר בחדרי חדרים, בסתר, שלא יוודע לשום אדם מה שהוא מתנהג בעבודת הבורא, ולא דיבר עם שום אדם, והיה מעוטף בטלית ותפילין, ובפרישות מכל הנאות, ולומד תורה יומם ולילה, והיה צדיק. וכששמע את

אותו בזה הלשון: אחי למוד לי זה שאתה הוא פועל נסים ונפלאות ומעשים נוראים, שאוכל גם כן לפעול כך, כלל הדברים שהשיב לו אדומו"ר, שהוא ע"י התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה וריעות ביניהם, ע"י כך נפעלים ונעשים כל הניסים וכל הפעולות והמעשים נוראים, והודה הצדיק הנ"ל לדבריו, ואמר: בוודאי כי זה עיקר הכל.

ובזה אפשר לפרש מה שאמר משה רבינו (דברים א, יב) איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם, פי' כשאני לבדי בלא התחברות שאר צדיקים הוא למשא עלי להמשיך לכם צרכיכם, וזהו וידבר משה אל ראשי המטות (במדבר ל, ב) פי' שחיבר עצמו עם הצדיקים, – לבני ישראל, כמו בשביל ישראל, להמשיך להם שפע. עי"ש עוד מה שפירש בזה.

(מאור ושמש ר"פ בלק)

◆◆◆

הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בעת היותו בערש"ק אצל הרה"ק מליזענסק זצ"ל שמע ממנו שהוכיח להשומעים ומסתופפים בצילו בדרכי השי"ת אשר לא טוב יתנהגו, התפלא הרמ"ל על זה, ואמר לו כעין תמיה, מדוע לא ימליץ זכות יותר על כלל ישראל, והשיבו הרה"ק מליזענסק, בדרך משל למלך אשר החייט התופר בעדו הבגד וצריך בע"כ לידע המדה של הבגד בארכו וברוחבו, ואיך יעשהו בדיוק לפי כבוד המלך הלובשו שיהיה כמדתו, אז ההכרח לו לומר למלך שיגביה ידיו כדי שיניח עליו את המדה וכן שיעמוד אצלו ישר כדי לשער למדוד ולידע מידת הבגד שיעשה, ואם היה עושה אחר כזה, היה נתחייב ראשו למלך בפגעו בכבוד המלכות כשיצווה לו איך לעמוד ואיך להניח ידיו, משא"כ הוא שיעשה עי"ז בגד למלך זה כבודו כמובן, כן הנמשל, גם אם אמת כי ישראל בני מלכים הם, אמנם כדי לעשות להם בגד, היינו חלוקא דרבנן לרמ"ח אבריהם להתנהג כראוי באמת בדרך התורה, צריכין בע"כ להוכיחם ולאמור להם איך יעדו או ילכו ואיך יגביהו ידיהם וכיוצא, כי זהו לטובתם ולכבודם, עכדה"ק.

(דברי תורה מונקאטש ח"ב אות קו.)

◆◆◆

הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע אמר פ"א דרשה לפני הקהל, ועלה אחריו הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ופתח במשל: לנשיא שהיה נוסע עם הרופא שלו דרך כפר, ונזדמן שכפרי אחד חלה והזמין את הרופא, וכתב לו הרופא תרופה ולא הועיל כלום, וכתב עוד תרופה אבל היה ללא תועלת, ואמר אחד מהכפר היודע בעניני רפואות להרופא של הנסיך: אתה רגיל עם אנשים מעונגים ועדינים שמאכלם לחם לבן עם בשר עוף וכדו', ואם הוא חולה ומאכלו אינו מתעכל צריך לתת לו אותן תרופות המתאימות עבורו, אבל הכפרי הזה שאוכל פת שחור ודג מלוח ומים, לא ישפיעו תרופות הללו, עבורו צריך ליטרה אחת מלח מריר לנקות את גופו. והוסיף: הוא דיבר דברי מוסר ותוכחה לפי גודל ערכו הרם, אבל לאנשים פשוטים כמונו צריך פשוט לדעת שאסור להיות מחייבי כריתות ומחייבי מיתות רח"ל, ופתח חומש וקרא לפניהם לא תרצח לא תנאף וגו' ופרשה של עריות וכדומה.

(בית אברהם סלונים)

◆◆◆

הרה"ק מהר"י מבעליא זי"ע התאחר פעם בליל שביעי של פסח להיכנס לעריכת שולחנו הטהור, בעת אמירת התורה על השולחן סיפר מרן, קודם שנכנסתי לעריכת השולחן נתנמנמתי, וראיתי את הרבי ר' אלימלך מליזענסק ושאלתי אותו, רבינו אמר שהמשיח יבוא בחיי תלמידיו, והלא כל התלמידים כבר הלכו לעולמם, ענה לי הרבי ר' אלימלך, שאל ממני איזה דבר ואשיב לך ובזה תהיה נחשב כתלמידי.

המשיך הרה"ק: שאלתי אותו על ביאור הפ' "מה תצעק

שמע רבינו הקדוש אור עינינו רוח אפינו מוהר"ר אלימלך מעניני מופתים נפלאים ורוח הקודש ומדריגות נפלאות שלו, היה מתמה, ובא לבית מדרשו של רבינו, ורבינו צפה ברוח הקדש, ויצא לנגדו מביתו לבית המדרש שלו, ונתן לו שלום בסבר פנים יפות, ואמר לו: אם יסתר איש במסתרים אז ודאי 'אני לא אראנו נאום השם צבקות'! כי על 'צרעת' מתרגמינן 'סגירו' ע"כ. והצדיק הזה תמה, כי לא היה מכיר אדם שם, ושום אדם לא הכיר מהותו וענינו בכל מדינה זאת, ודיבק נפשו לרבינו והיה מגדולי תלמידיו".

היכל הברכה להרה"ק ריי"א מקאמארנא זי"ע (פר' וירא קטז, א. וראה תפארת שלמה פר' בחקתי ד"ה ואיש כי יקדיש. וע"ע בס' זקן ביתו קאמארנא, פ"ב מ"ד אופן ח ואופן יג)

אין הדור ריק מצדיקים

והייתי רוצה לגלה לך כמה חידושים שסיפר אאמ"ו נ"י (הרבי ר' אלימלך זי"ע) מהצדיקים כו', וכך אמר אאמ"ו נ"י על פסוק (תהלים קמה, ד) 'דור לדור ישבח מעשיך' כי איתא בגמרא (קידושין עב:) 'עד שלא שקעה שמשה של עלי זרחה שמשו של שמואל, עד שלא שקעה שמשו של רבי' כו', כי אין הדור ריק מן הצדיקים בכל דור ודור, רק שאין מאמינים [בהם] רק מי שיש לו נשמה קדושה ולא טנפה בעבירות הגם שמביאין להם ראיה מן הצדיקים ומדורות הקדמונים, אומרים בזה הלשון: אנו מאמינים בחכמים קדמונים שהיה להם מדריגת רוח הקודש, אבל עתה בדור הזה בלתי אפשר להיות זאת. וכן בכל דור ודור אומרים כך, כמו שמצינו בשאול המלך ע"ה כידוע.

אהובי אחי, יהי לבך בטוח כי גם בימי הקדוש האר"י ז"ל היו גם כן מתקוטטין עמו. וזהו פירוש הפסוק: 'דור לדור ישבח מעשיך' רצה לומר, דור שהוא עתה, מודים בעצמם שהדורות שהיו לפנים היו להם מדריגת רוח הקודש, וזהו 'ישבח מעשיך' שמשבחים ומודים שגדולים מעשה ד' שנותן לצדיקים, אבל לא בדור הזה. וזהו פירוש הגמרא (חולין ז:) 'גדולים הצדיקים במיתתם יותר מבחייהם', כי בחייהם היו מתקוטטים עמהם, ואחר מיתתם כולם מודים ומשבחים אותו שהיו לו מדריגות הנ"ל.

אגרת הקודש להרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זי"ע (נדפס בסוף ספה"ק נועם אלימלך)

לעילוי נשמת

הרבני החסיד הנכבד רודצו"ח

הרה"ח ר' **אברהם שלאגער** ז"ל

בן הרה"ח ר' **אהרן משה יודא** ז"ל

נלב"ע כ"ד אדר א'

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בנו הרבני הנגיד הנכבד

רודף צדקה וחסד

מוה"ר **אהרן משה שלאגער** הי"ו

מראשי ונכבדי קהילתינו הק'

בוויליאמסבורג יע"א

אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" דלכאורה יפלא, מה א"ל הקב"ה "מה תצעק אלי" הלא בנ"י היו אז בסכנה גדולה, הים מלפניהם והמצרים מאחוריהם, ומה יש לו למנהיג ישראל לעשות, אם לא לצעוק אל ה' שיעזרם, ותו מה אמר להם הקב"ה "ויסעו" הלא הים עדיין לא נקרע לפניהם, השיב לי הרבי ר' אלימלך ע"פ מעשה:

היה מלך גדול ולו בת יחידה ומושלמת, ובנות המדינה קינאו בה וארבו לנפשה, ותגדל ותנשא לאיש, והנה בא עתה ללדת, ותקש בלדתה עד שהגיעה לידי סכנה, והרופאים נתייאשו מלמצוא מזור לנפשה, והנה בא חכם אחד ואמר לאביה המלך שהוא יכול ליתן לה תרופה שתלד בשלום בלי מכשול, אך בטרם כל ביקש שיוציאו כל איש מעליה, זולת הוא ואביה המלך, אחרי שיצאו כולם והיו שניים לבדם אמר החכם להמלך שיוציא כרוז המבשר ואומר, שלבתו נולד ילד למז"ט ושיעבירו את הקול בכל מדינות המלך, והחכם הבטיח לו שלאחר שיעשה כדבריו תלד בתו בניקל.

מה לא יעשה אב לטובת בתו היחידה, ועל אף תמיהתו כי רבה, על רפואה זו שמע בקולו, וכך הוה מיד אחר שהוציאו עליה שם טוב, ילדה בת המלך בניקל, כאן ביקש המלך מאת החכם שיפשר לו פשר עצה זו, להקדים ולפרסם הבשורה טרם הגיעה מהי.

ענה החכם: דע לך אדוני המלך כי לבתך ישנם הרבה אויבים ונשים מכשפות עשו בלהטיהם כל מיני כשפים לגרום לבה יסורים, ורצו שתמות בעת לדתה, ע"כ אמרתי להכריז שכבר יצא הוולד בריא וחזק והכל יצא בשלום. כך שתתיאשנה המכשפות ותחדלינה מלעשות כשפיהם נגדה, ואז אכן תלד בניקל באין מפריע.

סיים הרבי ר' אלימלך דברו: כן היה בעת שעמדו ישראל על הים, שעמדו המשטינים והמקטרגים וקטרגו על בני ישראל שאינפד ראויים לאותו נס שיקרע לפניהם הים, וטענו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז לכן אמר השי"ת למשה "מה תצעק אלי" הלא ע"י צעקתך יבינו המקטרגים שעדיין לא נגמר דינם לטוב, וימשיכו לקטג ביתר שאת, ע"כ מוטב שלא תצעק יותר, אלא "דבר אל בני ישראל ויסעו" כאילו כבר נבקע הים וכשיראו המקטריגים שמשה צוה ליסע ולילך לתוך הים ידונו שכבר נגמר למעלה שיבוא הנס של קריאת ים סוף ואז יניחו מלקטרג ויתבטלו כל העיכובים, כי אחרי שכבר נגמר ונגזר לטוב שוב אין בכוחם לעכב הישועה,עכ"ד.

והחסידים מספרים שמאז החזיק עצמו הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע כתלמידו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, ומספרים שבבואו לעיר ליזענסק פשט את בגדו העליון ה"רעזשוואלקע" כדרך תלמיד אצל רבו. (ועיין ב"ג אורות ח"ב שמובא תמצית עובדא זו)

פרשת פרה במשנת הרה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע

פרשת פרה מורה חובת תשובה קודם עסק התוה"ק

זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר. לכאורה מלת למאי מיותר לו כיוצא כיון שכתוב דבר אל בני ישראל. אך הענין הוא לרמוז שלריך המלמד להיות הולך בעבודתו יתברך שמו מדי יום ויום יותר מיום העבר והיינו גם מה עסק בתורה לשמה ולכיוצא בירושלמי ומהכה היום. אז למחרתו יוסיף לפשפש במעשיו[1] ולרמות על הלימוד שלמד מתמול שלשם ימי מוכתו ושלא היה כרמוי ולריך ללמוד היום בכחינה יותר בקדושה וטהרה ופרישות רתת וחיל ולעלה וכן בכל יום ויום וזהו משך זוה ה' למחר רוצה לומר למחר בכל יום בכחינה מחרת התורה בעוסקי [בעוסקו] בה[2].

---

1 תשובה קודם הלימוד : צעטיל קטן סימן י : יהר מאד בהתמדת הלימוד שיעורין כסדרן תיקף ומיד אחר קומו משינתו כו' **"ואחר שיאמר תפילת השב של רבינו יונה ז"ל"**, ותפילת הת"ת בשערי ציון המתחלת הנני רוצה ללמוד, יראה בכל כחו שלא לעשות הפסק אפי' במחשבה אחרת זולת מחשבת הלימוד כו'.

וכן הורה בקדשו בהנהגות האדם : אות א'. הראשון צריך האדם ללמוד גמרא ופירש"י ותוס' ומפרשים כל אחד לפי השגתו והפוסקים אחריהם ומתחלה ילמוד ש"ע או"ח וצריך להתפלל להשי"ת שיבא על האמת כי חטאת נעורים של האדם הראשון מסמין עיניו שלא יראה אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת, לכן צריך האדם להתחרט מאוד על עונותיו ולהתבודד עצמו קודם אור היום שאז עת רצון לבכות על גלות השכינה פעמים הרבה עד אין חקר ויבכה בדמעות וגם ביום לפעמים יתבודד ואז יראה בעצמו שעמדו עונותיו נגד עיניו, ויזכור את חטאותיו ועונותיו ופשעיו כהרים וגבעות אשר מעולם לא זכר אותם אם עשה ככה, **ככה יעשה לא פעם ולא שתיים ולא מאה פעמים עד אשר ירחמו עליו מן השמים ויתפלל להש"י שידריכוהו בדרך, ויורה דרכו שלא יבלה חיי חייו ואז הש"י ברחמיו וברו"ח יאיר עיניו באור תורתו הקדושה ויבין וישכיל תוכן הדבר לעשותו ולקיימו.**

[וזל"ק בפרשת וישלח : ואימת יזכה אדם כו' העיקר הוא על ידי הכנעה שיחזיק עצמו בזה העולם כגר. וזהו עם לבן פירוש שזכיתי שיהיה היצר הרע נהפך מנבל ללבן היתה הסיבה לזה. גרתי לשון גירות דהיינו שהחזקתי עצמי כגר בהכנעה גדולה. **ובכל זאת לא עלתה בידי בימים מועטים כי אם ואחר עד עתה פי שאחרתי בעבודה הזאת יום אחר יום ושנה אחר שנה וזהו שאמרתי וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו פירוש שזמן ארוך צריך האדם לצעוק אנא השם עזרני שאזכה לעבדך באמת. ואז ונשמע קולו אבל לא בימים מועטים.** ואם תאמר ומהיכן יהיה פרנסתו של אדם לזה אמר ויהי לי שור וחמור. דהיינו שהפרנסה בא ממילא אם עושים רצונו של מקום].

וכ"ה בנועם אלימלך פ' וישלח מאי טעמא עיזין מסגין ברישא. דהנה **קודם כל מעשינו שאנו עושים להש"ת צריכין אנו מתחילה להתוודות על עוונותינו. וזהו עיזין ר"ל חטאים העזין. הן מסגין ברישא אנו מתוודים בתחילה.** כברייתא של עולם חשוכא והדר נהורא.

וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד, דכבר פירשנו מה שאמרו חז"ל הפרה מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, המגשים משא הם שלמים וירמים בעיניהם ונגד פניהם נבונים, ומדמים בנפשם שהם יועמים ידי חובתם בעבודתם להשם יתברך, כולמי הם טמאים לנפש ועדיין הם מלוכלכים בעונות וחטאים ולא יבינו בחשבה יתהלכו. אבל הצדיק העובד ד' באמת הוא להיפך שכל מעשיו ועבודתו להשם יתברך מדמה הכל בנפשו שאינו עושה כלום ומופא בעצמו תמיד חסרונות שמחסר בעבודתו ולא עשה כתיקונו, ועל ידי זה הולך ומתגבר בכל יום בעבודה ותמיד אינו נוח לו ממעשיו ואין לו מנוחה והולך עד אין קץ ותכלית. וזהו מטמא טהורים רופא לומר הצדיקים הטהורים הוא מטמא פי' שמדמים בעצמם שהם טמאים ח"ו בחטאם * ומטהר טמאים ההיפוך בהשעים החוטאים שחושבים תמיד שהם הצדיקים הטהורים *

וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד * רופא לומר מי יתן טהור מטמא פיוק שיהיה לו טהרה מזה שהוא מטמא עצמו להיינו שעל ידי זה יהיה לו טהרה בחתא כי לפעמים נמצא אדם שאומר שמחסר בעבודתו יתבדך שמו ומטמא עצמו ובחתא הוא כך * אבל הצדיק החמיתי על ידי זה יבא לו טהרה ופריצות יותר שהוא מתחזק ומתגבר בכל יום * וזהו מי יתן כו' לא אחד רופא לומר מי שהוא במדריגה אחד תמיד ואינו מתחזיק יותר להיות הולך בעבודה זה אינו טהור מטמא[3] * כו'.

---

2 ובי' שורש גודל ענין התשובה קודם כל תורה ומצוה בי' הרה"ק בעל בני יששכר זללה"ה (דרך פקודיך – הקדמה): לדעתי זה הוא הפירוש קרוב לפשוטו מ"ש הנביא [הושע יד ב] שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך, דמשמע שיש תשובה שאינה מגעת לה' אלקינו, וכן בתוה"ק ושבת עד ה' אלקיך כו' לפשוטו נראה ע"פ מ"ש בחובת הלבבות [שער ג' עבודת האלקים פ"ג] כי החסידים הגדולים שבו כל ימיהם בתשובה על חטא אחד אע"פ שכבר שבו אתמול חזרו גם היום לחזור ולשוב, כי כל מה שתגדל מעלת הנכעס ורבות טובותיו על המכעיס ביותר תגדל האשמה מהמכעיס וצריך לתשובה יתירה, והנה לגדולתו ית"ש אין סוף וכל מה שישיג האדם איזה גדולה נעתק ממושכל למושכל ואי אפשר לבא לתכלית רוממות גדולתו, והנה החטא מעוור עיני האדם ולא יתפעל מרוממותו ית"ש, **והנה כאשר ישים אל לבו לשוב אליו ית' אזי יאירו עיניו בגדולתו ית"ש וישוב אליו כפי ערך השגתו ברוממותו ית"ש, והנה כאשר שב אליו ית"ש אזי יאירו עיניו יותר ברוממותו וגדולתו אזי אין די לו בתשובה דאתמול כי כל מה שתגדל מעלת הנכעס אזי תגדל האשמה מהמכעיס וצריך לתשובה יתירה, והנה כזה הוא בכל יום, כל מה ששב יותר יאירו עיניו ביותר בגדולתו ית"ש ויתחייב בתשובה ביותר,** וז"ש הכתוב [ירמיה לא יח] כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על ירך בושתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי, והבן. וזה יש לפרש שובה ישראל עד ד' אלקיך, רצה לומר, **הגם שכבר שבת בתשובה, עכ"ז גם היום תצטרך לשוב תשובה המגעת לערך המכעיס להוי"ה ב"ה המהווה כל הוויות והוא אלקיך היינו סיבתך אשר הרבה להטיב עמך, והגם שידעת זה גם ביום אתמול עכ"ז ידיעתך מזה ביום אתמול כלא נחשב נגד ידיעתך בזה היום,** וז"ש **בטעם כי כשלת בעונך, והעון מעוור עיני האדם שלא להכיר גדולתו ית"ש ח"ו, וכל שתשוב ביותר יתוודע לך כי ד' הוא אלקי"ך והבן:**

3 וזל"ק בנועם אלימלך פר' מצורע : או יאמר כו' זאת תהיה נראה לפרש ע"ד הרמז דהנה בכל עסק האדם הן תורה או תפלה צריך האדם לומר לשם יחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה ונראה לקרב אל השכל מה הוא היחוד הזה קודשא ברוך הוא ושכינתיה הוא כך **דהנה האדם כשלומד תורה הוא מדבר דברים קדושים ואותיות הקדושים ומכח מה הוא מדבר מכח חלק אלקות אשר בקרבו דהיינו הנשמה הקדושה היא חלק אלוה ממעל. וזהו ידוע דאורייתא וקודשא ברוך הוא כולא חד נמצא על ידי נשמה הקדושה שמדבק עצמו בחלק אלקות שבו באותיות הקדושים אזי מעלה הדיבורים למעלה ומתדבקים באחדותו יתברך שמו וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שמיחד התורה הקדושה ונשמתו הקדושה עם קודשא ברוך הוא על ידי לימוד התורה והתפלה.** וזהו בכל אדם כו', ועוד איתא בגמרא במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד ונראה לתת טוב טעם לדבר דהנה האדם ההולך בעבודתו יתברך צריך לדקדק על עצמו במאד מאד שלא יבא לו שום פניה וגדלות בעבודתו יתברך שמו דהיינו בעסק התורה או תפלה כי אם ח"ו יבא לו איזה פניה אזי העבודות הזה אינו עולה למעלה * אך כשאדם רשע עושה תשובה על עוונותיו הגדולים דהיינו ח"ו גזל ועריות ושאר עבירות כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה וכשעושה תשובה גמורה באמת ובתמים אז מעלה גם כן התפלות של הצדיק שנפלו לו פניות בהם ולזה במקום שבעלי תשובה עומדים כו' כי הבעלי תשובה במדריגה גדולה יותר מהצדיק שמעלה גם כן תפלתו והתורות של הצדיק כנ"ל וזהו זאת תהיה תורת המצורע * **פירוש תורת המצורע שהוא הבעל תשובה המוציא רע בשיתקן ויעשה תשובה שלימה או יפעול שתהיה תורתו תועלת להשכינה שנקראת זאת בידוע שמעלה את השכינה ליחדה עם קודשא ברוך הוא** ומפרש הכתוב מהיכן זוכה למדה זאת ומפרש מחמת והובא אל הכהן כנ"ל שמביא ומעלה תפלת הצדיקים שהיו מונחים למטה מחמת הפניות שהיו להם ומעלה אותם למעלה: עכל"ק.

אמנם ראה עוד דבריו הק' הנוראים בענין יחוד קודשא ב"ה ושכינתיה בעבודת השם, שלפי"ז צריך קודם כל תורה ומצוה לתשובה, שדייקא עי"ז מתגלה החלק האלקי שבאדם ועי"ז שייך יחוד קוב"ה כו' ע"י התו"מ וזל"ק בפר' ויחי : דהנה כל אדם יש בו חלק אלקי ממעל וגם בשעה שעושה עבירה חלילה אילולי החלק אלקי שבו לא היה בו כח להתנענע בשום תנועה בשום אבר לעשות וההכרח לחלק אלהי להתלבש בלבושים על גבי לבושים לסבול הצער הגדול של העבירה **וזהו סוד גלות השכינה. ואחר כך כשאדם חוזר בתשובה ובוכה על עוונותיו זה הוא שבוכה על גלות השכינה. ועל ידי זה הוא משבר את הלבושים שהוכרח החלק אלקי להתלבש בהם ונתגלה** [פי' כלו' נתגלה החלק האלקי] **בתיקונו כשמתקן עונו** וזהו עד שלא פרעו רוצה לומר שעדיין לא הסיר וגילה את הלבושים מחלק אלקי שעדיין לא עשה תשובה כהוגן חייב ואם משפרעו פטור כנ"ל ר"י אומר כנ"ל. עכל"ק שם.

זכורתו גן עלינו...

(עי' נועא"א פ' בא)

אט אט קומט די גרויסע יארצייט פון הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל

מאכט די די ריכטיגע הכנה צום דעם הילולא קדישא!

אינעם אפטיילונג "ימות עולם" וועט איר טרעפן א ריזיגע אויסוואהל פון דרשות, שיעורים, דברי הכנה והתעוררות, סיפורי צדיקים, ובמשנתו פון דעם גרויסן בעל הילולא.

דבריהן הן הן זכרונן:

כ"ק מרן רבינו שליט"א

הגה"ק מהר"י מפשווארסק זצ"ל

הרב **יוסף חיים גרינוואלד** שליט"א

הרב **נחמן שטויבער** שליט"א

הרב **יחזקאל ראפפורט** שליט"א

הרב **יעקב ווייס** שליט"א

הרב **שמואל שלמה טעללער** שליט"א

הרב **זלמן טייטלבוים** שליט"א

הרב **יואל יצחק שטערן** שליט"א

הרב **וואלף אהרן טעללער** שליט"א

הרב **הערשל קאהן** שליט"א

הרב **משה מיידליש** שליט"א

דברי התעוררות על ציון הקדוש

וויאזוי האט אויסגעקוקט א שבת אין ליזענסק?

די קדושה פון הייליגן רבי ר' אלימלך זי"ע

די התגלות נשמת בעש"ט אויפן מקום מנוחתו

נישט שטארבן אן קיין תשובה אדער לעבן מיט תשובה

וויאזוי האט רבי ר' אלימלך ממתיק געווען חבלי משיח?

יושבי אוהל

1605.477.4444#6

בס"ד

זכור ימות עולם

אלעס איבער סיפורי צדיקים,
קורות הדורות און גרעסערע
מחלוקת בעולם התורה

אפדעיט פון
חודש אדר
תשפ"ה

1 סיפורי צדיקים: צו הערן שיינע סיפורים אין די טאג פון די יארצייט

2 קורות הדורות: קאפיטלען היסטאריע פון תקופת תק"נ - ת"ר

1) די גרויסע תלמידים פון הייליגן רבי'ן ר' אלימלך זצ"ל.

2) הרה"ק ר' אייזיקל קאלובער און הגה"ק דער ישמח משה, ערשטע חסידישע רבי'ס אין אונגארן.

3) דער תניא אין תפיסה.

4) איבער פוילישע חסידות און די בארימטע 'אויסטילא חתונה'.

5) די כוללים אין ארץ ישראל.

6) די מלחמות פון נאפאליון מלך פראנקרייך קעגן עסטרייך און רוסלאנד. און די מיינונג פון רבותינו הק' דערוועגן.

7) די בארימטע ישיבות אין אונגארן און ליטא

8) די גרויסע מלחמה קעגן השכלה אין דייטשלאנד.

9) די מחלוקה איבער די ש"ס פונעם 'סלאווויטע דרוק'.

10) די גזירה פון די קאנטעניסטן.

3 פולמוסי הלכה: גרעסערע שאלות און מחלוקת בעולם התורה:

וואס זענען די גרעניצן פון 'ירושלים המורחבת' לגבי מקרא מגילה?

און וואס איז געווען די גרויסע מחלוקה איבער אלט שטאט ירושלים בשנת תשכ"ז?

די כשרות פון וואסער אויף פסח?

וועלן האט מען אנגעהויבן 'איבער טייטשן ספרים אויף אידיש'? און וואס האבן גדולי ישראל געזאגט דערצו?

4. ובאו ציון ברנה: התעוררות און שמועסן אין דברי הכנה וועלן מ'פארט צו קברי צדיקים

א ריזן אויסוואהל פון דברי הכנה והתעוררות, תולדות וסיפורים,
לקראת די גרויסע יארצייט כ"א אדר אין ליעבנסק

5 והיה כי ישאלך:

איבערצולאזן א שאלה איבער תולדות הצדיקים, היסטאריע, וועלכע וועט געענטפערט וועלן דורך די מערכת איינמאל א וואך

יושבי אוהל
כוללי קהלתנו ואב"ד ר' יעקב לב דייטשמאכר

1605.477.4444#6

שבת פרשת פרה

רוממות מעלת השבת, וגודל סגולת קריאת הפרשה ודרכי הטהרה והתשובה הנרמזין בתוכה

גודל סגולת והשפעת שבת פרה

על ידי שהאדם שומר שבת כהלכתו ונזהר מכל הל"ט מלאכות, על ידי זה (שבת קיח:) כל השומר שבת כהלכתו מוחלים לו, שזוכה לליבון עונות כמו שכתוב (ישעי' א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, **ובפרט בשבת זה פרשת פרה שקודם חג הפסח שהוא לטהר טמאים, על ידי שמירת שבת מכל הל"ט מלאכות ישפיע השי"ת רוח טהרה על כל ישראל לטהר אותם מכל הטמאות והחטאים, ויתלבנו כל העוונות בבחינת כשלג ילבינו, שיהיה בכחם לקבל קדושת חג הפסח בכשרות ושינצלו ממשהו חמץ בפסח** (וכו'), כי שמירת שבת מטהרת את האדם מכל התאוות והטומאות, ובפרט בשבתות האלו שקודם פסח (וכו').

ובשבת זה פרשת פרה שהוא לטהר טמאים, נשפע טהרה מכל הטומאות ושמירה מכל החמוצים בפסח, ונתבטלו כל הפ"ר דינים וה' גבורות מנצפ"ך, ונתהפך מפר"ה שהיא פ"ר ה' לאותיות הר"ף, שיהיה בחינת הרף מאף ועזוב חמה, (אך טוב וחסד ירדפוני כו').

מגן אברהם, פקודי (פ' פרה ד"ה אלה)

סמך דקריאתה מדאורייתא

וידבר ה' כו' זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, נראה לפרש, מלת לאמר **מורה כדעת האומרים שפרשת פרה מדאורייתא,** ולזה בא הרמז בתורה 'אשר צוה ה' לאמר', שאפי' בזמן הזה שאין לנו בית לעשות פרה כתיקונה **צריך לקרות הפרשה ונשלמה פרים שפתינו, ותהיה אמירת הפרשיות במקום עשית הפרה, וזהו לאמר.**

עבודת ישראל (פרה ד"ה וידבר)

שלך קיימת, אתה עומד ומטהרן

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, ירצה זאת באמת חק התורה אשר **צוה ה' לאמרו ר"ל שדי באמירה,** על דרך דמצינו במדרש תשא בשעה שקורין פר' שקלים כאלו אתה עומד וזוקף את ראשן שנאמר כי תשא את ראש 'שא' לא נאמר, אלא תשא, והכי נמי אמר **'דבר אל בני ישראל ויקחו'** ילמדו פרשת פרה מלשון (משלי ד, ב) לקח טוב, **'אליך' דייקא כאלו אתה עומד ועשה הפרה, לכן נחשב הקריאה כמעשה והבן.**

ייטב פנים (פ' פרה אות י"ב)

נגאלין בזכות האמונה

צריך להאמין שכשם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרבת הפסח ממש, **כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פרשת פרה, כל אחד ואחד לפי מדריגתו להארת הפסח,** ולקדושת כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה.

בית אהרן (ליקוטים, בד"ה בשבת, דף קמ"ד ע"ב)

שבירתן מטהרתן

אנו קורין פרשת פרה לקיים ונשלמה פרים שפתינו, כמו שאמרו ז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה, וכמו שהפרה מטהר הטמאים כן קריאת הפרשה מטהר אותנו, וכמו שהפרה מטמא טהורים **כן בקריאת הפרשה נזדככה נפשותינו, עד שאנו מרגישים ונתוודע לנו איך נתרחקנו מהשי"ת ונטמאו נפשותינו מרוב עוונינו,** ובפרט חטאת נעורים אשר מי יאמר זכיתי לבבי טהרתי מעונותי, וממילא משיגים אנו רוח טהרה ע"י לב נשבר ונדכה. ומשום הכי אמרינן בגמרא שמהראוי היה להקדים פרשת החדש לפרשת פרה,

ומפני מה הקדמוה פרשת פרה מפני שהיא טהרתן של ישראל, וע"י קריאת הפרשה נטהרו נפשותינו, ונזכה לעשות כל המצות התלוים בחדש ניסן בקדושה וטהרה.

בית יעקב (ד' פרשיות, דף ל"ג ע"ג)

שלך קיימת – התורה המטהרת

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור וכו' ויקחו אליך פרה וכו', איתא במדרש רבה אמר ר' יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות בטילות ושלך קיימת וכו', לבאר הענין ובו יבואר גם כן תיבת לאמור, דאיתא בגמרא (ברכות טז.) על פסוק כנחלים נטוי וכו' כאהלים נטע, מה ענין אהלים אצל נחלים אלא לומר לך מה נחלים מביאין את האדם מידי טומאה לידי טהרה אף אהלים מביאין את האדם לידי טהרה ע"כ, והנה הפרה שצוה הקב"ה ליקח הוא רק לטהר את האדם מטומאתו, וזה היה בזמן המקדש, **אבל עתה בעונותינו הרבים שחרב בית המקדש אין לנו טהרה אלא כשאנו לומדים ועוסקים בתורת פרה ובמצותיה על ידי זה אנו נטהרין, וזה פירוש הפסוק זאת חקת דהיינו מצות פרה שהיא חקה והיא כדי לטהר, התורה אשר צוה ה' לאמר ר"ל שתאמרו ותעסקו בתורת ה' הוא גם כן מטהר.** וזה שקאמר המדרש הנ"ל ויקחו אליך רמז שכל הפרות בטלות ושלך קיימת, **ר"ל אפילו בזמן הזה שאין לנו פרה, שלך קיימת פי' שלך היינו התורה שנקרא על שמך,** כמשה"כ (מלאכי ג, כב) 'תורת משה עבדי', **ועל ידי תורתך שיתעסקו יוטהרו** כנ"ל.

מאור ושמש (פ' חקת ד"ה א"י)

דרך תשובה

ושרף את הפרה לעיניו (במדבר יט, ה) ר"ל כי כתיב 'כפרה סוררה היתה בית ישראל' (הושע ד, טז), **'וישרוף'** זה בתשובה, **'לעיניו' ר"ל שיתחרט ויאמר איך עברתי עבירה בחדרי חדרים ואמרתי מי רואני ומי יודיעני, הלא הקב"ה מלא כל הארץ כבודו ועיני ה' משוטטות בכל הארץ,** כמו שהתנצל דוד המלך ע"ה (תהלים נא, ו) **'והרע בעיניך עשיתי',** וכמו שאמר החכם 'אל תמרה את אדניך והוא רואה אותך', **'את עורה כו' על פרשה ישרוף',** פירשה אותיות פר"ש י"ה, ר"ל מה שפירש מהקב"ה, **'ישרוף'** בתשובה וחרטה כל אחד כפי מדרגתו או בתעניות או במקואות או בבכיה, ונוכל לומר שזהו הפירוש **'ושרף הפרה לעיניו'** שיבכה בעיניו על עונותיו, **'ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת',** עץ ארז רמז להקב"ה, כמו שהארז גבוה מכל האילנות כך הקב"ה גבוה על הכל, ואזוב רומז על הצדיק הנאצל מהקב"ה כאילן הקטן שנתפשט מאילן גדול, ושני תולעת רמז שיקשור את עצמו להצדיקים, ועל ידם יוכל לקשור את עצמו להבורא ב"ה וב"ש, **'וכבס בגדיו הכהן'** ר"ל כשהצדיק מוכיח את העם ומקרב את עצמו להם ממש לא ימלט שבאפס מה נדבק בו מהלכלוך וסרחון עונות שלהם, כמו שהמשיל אדמו"ר זצ"ל למי שמוציא זבל לשוק אפי' יעשה כל תחבולות שבעולם לא יועיל שלא ידבק בו מעט מן הזבל, ולכך צריך הצדיק כיבוס, וזה פירוש **'לטהר טמאים לטמא טהורים באומר קדוש',** ר"ל כשהצדיק אומר דברים קדושים אזי מטהר טמאים שהעם עושים תשובה ומטהרין את עצמם מעונות ופשעים, ומטמא טהורים דהיינו הצדיק את עצמו.

עבודת ישראל (פ' פרה ד"ה א"י)

לטמא טהורים באומר קדוש

לטהר טמאים לטמא טהורים, רמז שעל ידי שהצדיק הקדוש האמיתי שהוא בעיניו כטמא ח"ו, והוא מטהר עצמו בכל פעם יותר ויותר כנ"ל, עד שעולה למדרינה העליונה בגודל הקדושה, וזהו 'לטהר טמאים', על ידי זה 'לטמא טהורים' מפיל טומאה ועצבות על אותן שהם בעיניהם בטהורים כבר ואין חסר להם מאומה, ובאמת עדיין הם בחוץ עומדים עם ראשם ורובם ועודם בטומאתם, **הצדיק מפיל עליהם חשכות ועצבות שיהיה נראה להם האמת, שעדיין לא פעלו כלום ולא פסעו עדיין אף פסיעה אחת בעבודת השי"ת ב"ה, ועל ידי זה יתחזקו באמונה לבא אל האמת אמן.**

באר משה (פ' פרה ד"ה לטהר)

טהרה, קדושת הדיבור, בטחון וענוה

לטהר טמאים וכו' באומר קדוש, היינו כל מי שירצה לטהר את עצמו, **מוכרח לקבל עליו להיות דבוריו קדושים, כי כל זה אחוז במאמרים ודבורים קדושים.** וגם כן צריך לאחוז במדת **בטחון** והכנעה **ושפלות,** כי קשורים זה בזה [וכו'].

בארת המים (בד"ה ופ"א, דף כ"ב ע"ב)

לא אחד, 'איין מאל ניין'

מי יתן טהור מטמא לא אחד (איוב יד, ד). על ידי החלטה חזקה וקיימת אחת ולתמיד, **'לא אחד', "איין מאל ניין", לא אשמע בקול היצר הרע עבור כל מחיר שבעולם, אפילו אם יוכיח ויראה לי כל מיני היתרים על זה, לא אשנה אף פעם החלטתי, בכח זה מסוגל אדם להתהפך**

'מטמא לטהור', ובלבד שלא יהיה כאותו שיכור שהחליט לא לשתות יין שרף מהיום והלאה, ואמנם הרבה פעמים גברה בו התאוה והתחשק לו מאד לשתות יי"ש, ואף התחיל כבר ללכת לבית משתה היין, אבל התגבר על יצרו וחזר בו, אולם אחרי שעמד בנסיון הרבה פעמים חשב לעצמו, אחרי גבורה כזאת כבר ראוי אני וזכאי לקבל כוס יי"ש, ומיד אחרי ששתה פעם אחת חזר לסורו ולשכרותו עוד ביתר שאת, ההחלטה צריכה להיות תקיפה ועצומה כברזל, לא אחד, בשום אופן לא, ואז היא מתקיימת.

דברי שמואל (פרה, ד"ה מי)

נשפע טהרה מעין הקדושה העתידה

"קבעו חכמינו ז"ל לקרות פרשת פרה קודם ניסן, כי כמו שיורד בניסן התחדשות לבני ישראל, כמו כן יורד מקודם טהרה לנפשות בני ישראל, כי הכל מאתו ית', ובימים אלו שכל בני ישראל טיהרו עצמם קודם הבאת קרבן פסח מסוגלים הימים בעצמם למצוא רוח טהרה. ופרשה זו של דין טהרת מת, המייגעים בה יכולין לבוא לטהרה, וכתיב (יחזקאל לו כב) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם' כו', ומאחר שבניסן עתידין ליגאל (ר"ה יא.), **ממילא בודאי מקודם הגאולה יתן השי"ת רוח טהרה בלבות בני ישראל, לכן מסוגלים אלה הימים שהיה בהם הטהרה ושיהיה בהם הטהרה למצוא בהם גם עתה לב טהור, כי כל עניני הקדושה נשאר מהם ברכה לאחריה, ולפניה ג"כ יכולין להרגיש מעין הקודשה העתידה להיות אז".**

שפת אמת (תרמ"ז)

הכנה לפסח, סור מרע ועשה טוב

פרשת פרה קודם לפרשת החודש כסדר סור מרע ועשה טוב, "הפוסקים הביאו דברי הירושלמי (מגילה פ"ג ה"ה): מפני מה אין מפסיקין בין פרשת פרה לפרשת החדש, משום דבדין הוא שיקדים פרשת החדש לפרשת פרה, שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה, אלא שהקדימוה מפני שהיא טהרתן של ישראל, [וכיון שכן, אין ראוי להפסיק בין פרה להחדש, כדי שלא תקדים כ"כ, מאחר שהיתה ראוי' להיות מאוחרת]. וי"ל הענין בדברי הירושלמי בפשטות, על דרך שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לד, טו) **'סור מרע ועשה טוב', דבתחילה צריך האדם לטהר אבריו וגופו ואחר כך להתקדש במעשה המצות.** והנה **חודש מרמז על מעשה המצות,** ע"ד ששמעתי ממו"ח הרה"ק [מהרי"ד מבעלזא] זללה"ה בביאור דברי המדרש (ויק"ר כט, ו) על הפסוק (שם פא, ד) 'תקעו בחדש שופר', **'בחדש' בחדש זה תחדשו מעשיכם, 'שופר' בחודש הזה שפרו מעשיכם וכו'**, דבימים הללו, בימי תשרי, ישראל מוסיפים אומץ בקדושה ומחדשים מעשים טובים, וכשבא חג הסוכות זמן שמחתינו שאז היא בחינת תשובה מאהבה הזדונות נעשין כזכיות, וכמו שמפורסם דברי הה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי, האזינו) על דברי המדרש (תנחומא, אמור); ראשון לחשבון עונות. וזהו שאמר המדרש: 'בחדש זה תחדשו מעשיכם', זהו בימי היראה שישראל מוסיפין אומץ ומתחדשים בעבודת השי"ת, 'בחדש הזה שפרו מעשיכם', זהו בחג הסוכות שעושים תשובה מאהבה, ומשפרים למפרע המעשים שמהזדונות נעשו זכיות, והאריך עד בביאור סיום המדרש, ואכ"מ. הרי דחודש מרמז על חידוש המעשים כנדרש במדרש הנ"ל. **ולכן פרה שבאה לטהרתן של ישראל הקדימוה לפרשת החודש שבא על חידוש מעשים, כסדר הפסוק סור מרע ועשה טוב".**

שארית לפינחס להרה"ק ר"פ מאוסטילא זי"ע

(הו' מכון משכנות יעקב ש. סקווירא נ"י. תשנ"ה)

הגבהות מטהרת טמאים וכו'

כבר נודע מה שאמר הבעש"ט ז"ל ששאלוהו על ענין פרה אדומה היכן היא רמוזה לבא מזה לעבודת השי"ת תמיד שכל המצות הן נצחיות בשכל, אף שבפועל הם בזמן ובמעשה, בשכל הם תמיד נצחיים, כי התורה הוא אלקותו, ואלקותו היא נצחיות, כמו שכתבו כל תלמידי הבעש"ט בשמו שכל התורה צריכה להמצא תמיד בכל זמן בדרך חכמה ושכל, שיש ללמוד מכל מצוה רמיזתה. ושאלוהו על פרה אדומה שמטהרת הטמאים ומטמאת הטהורים. **והשיב שזה ענין הגבהות, שמתחלה אם האדם מתנהג בדרך לא טוב ורחוק מהשי"ת, התחלת תיקונו הוא מצד הגבהות ושלא לשמה,** כמו להתפארות, או עולם הבא שזהו ג"כ גבהות נסתר, שחושב שראוי שישלם לו הקב"ה שכר על מעשיו, וחושב א"ע שעושה איזה דבר למענו, ובאמת שמצדינו בלתי כח הבורא מה אנו, והיאך יתכן לקבל שכר. רק מתחלה א"א לבוא לזה, וח"ו ישאר בחיצוניות (אם לא יקח עכ"פ מן הבא בידו), והותר לו לאחוז בגבהות והתפארות, ויעשה שלא לשמה. ומתוך שלא לשמה יבא לשמה, ובלשמה צריך להיות זך מכל סיג גבהות, כי אם יתערב בלשמה פניה מצד הגבהות, תפסול העבודה. **נמצא הגבהות מטהרת הטמאים הרחוקים מהשי"ת, ומטמא את הטהורים שנתקרבו ככבר להשי"ת, שח"ו אם יתערב בם גבהות מתועב לפני ה'.**

יושר דברי אמת

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מז"ל טוב

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם ידידינו ומכובדינו אר"י שבחבורה, האי גברא יקירא, עושה חסד לאלפים תדירא, איש חי וכביר המעש חשיכה כאורה, מפורסם לעוז ולתפארה, תומך נלהב בכל עת לטובת מוסדותינו הקדושה והמעטירה, ברוח נדיבה ומסורה, הלא הוא

הרבני הנגיד החשוב והמפואר, מוסתר בכל תואר

מוה"ר זלמן לייב קאפפעל הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק בקרית יואל יע"א

לרגל תת ה' שמחה באהלו באידוסי נכדו

הבחור החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה

כמר **ישראל דוד** נ"ו

בן בנו ידידינו היקר והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה,

מוה"ר **יואל קאפפעל** הי"ו

אב"ד בקרית יואל יע"א

יה"ר שתזכה לראות ולרוות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים בתודה וקול זמרה

מאיר נפתלי מרדכי פערל

בשם הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל שמחת הוואך נאכט של נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הולדת הבן אצל נכדו הרה"ג ר' חיים צבי אשכנזי שליט"א
רב ביהמ"ד רב טוב בקרית יואל יצ"ו

בן חדב"נ הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א
רב ביהמ"ד אבני צדק בשכונת עצי התמרים, קרית יואל יע"א

וחתן הגה"צ רב דקהילתינו בארא פארק שליט"א

יום ה' פרשת וארא תשפ"ד לפ"ק

רבינו קידם בברכת שלום עליכם את האברך הנגיד מוה"ר חיים הערש אבערלאנדער הי"ו מנהל בית השחיטה המהודרת בקרית יואל, לרגל חזרתו מקברי הצדיקים באייראפע

א' הנוכחים: ער איז געווען אין חוסט אויף די יארצייט.

רבינו: יא, איך וויים, ס'איז דאך יעצט געווען דעם מהר"ם שיק'ס יארצייט, ראש חודש.

די משפחת מיטטעלמאן זענען דאך אייניקלך פונעם מהר"ם שיק.

פון וועלכע גרעניץ ביזסטו אריין געפארן קיין חוסט?

מוה"ר חיים הערש אבערלאנדער הי"ו: פון בערעגסאז.

מ'שטייט זייער לאנג ביי די גרעניץ.

רבינו: וו וויט איז היינט פון בערעגסאז קיין חוסט?

רח"ה: צוויי שעה.

רבינו: פון סיגוט איז נענטער מסתמא.

רח"ה: יא, פון סיגוט איז א שעה צו פארן קיין חוסט.

רבינו: היינט איז דעם רבי ר' זושא'ס יארצייט, ב' שבט.

רב דביהמ"ד רב טוב: דאס קינד איז געבוירן אין די יארצייט פונעם בעל התניא, כ"ד טבת.

הגה"צ רב דקהילתינו ב"פ שליט"א: כ"ד טבת איז אויך די יארצייט פון רבי משה יוסף [אבד"ק איהעל].

רבינו: יא תרנ"ז איז ער אוועק, ער איז אוועק פלוצלינג, ער איז געווען דעמאלטם אונטערוועגנס אין די שטאט בעקעש–טשאבע.[1]

---

1 מענין פטירתו הפתאומית של הרה"ק רבי משה יוסף ז"ל יסופר כי איזה שבועות קודם לכן ביום י"ב כסלו תרנ"ז בהספידו את הגה"צ רבי נפתלי הכהן שוואַרץ ז"ל אבדק"ק מאד (בנו ומ"מ של הגה"ק בעל קול ארי' ז"ל) האריך בדברים חמים לבאר כי מיתה פתאומית הוא דבר גדול שאין לו צער כלל ומוטב ממיתה ע"י חולי, ומזליהו חזי שגם הוא מת בהמיתה אשר חשק בה כאשר נאסף אל עמיו בפתע פתאום כאשר נסע לסיום הש"ס במאקאווא, ובשובו עכבוהו ללון בעיר בעקעש-טשאבא, ולמחרתו כרע ושכב לדאבון לב כל ישראל.

וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי רבי משה יוסף ז"ל פעל גדולות ונצורות והפליא לעשות בדרשותיו הנלהבים בנועם שפתיו ורבים השיב מעון והחזירם בתשובה שלימה, ודודו הגה"ק משינאווא ז"ל (אחי חותנו הגה"ק רבי דוד מקשאנוב ז"ל) ציוה לו שיפסיק בדרשותיו כי בכח אמרותיו אשר פלחו כליות ונמסו לבבות בני ישראל במעט שנוטל עי"ז את כח הבחירה מבני אדם ומעורר על עצמו קטרוגים כי הבעל דבר טען שאין הוא יכול למלאות תפקידו, ובחודש טבת כאשר הגיע רבי משה יוסף לעיר בעקעש-טשאבא ראה שכבר הודיעו בחוצות העיר כי בשב"ק ידרוש דרשת התעוררות לתושבי העיר, והיה נבוך בדעתו כדת מה לעשות, ושלח דילוג רב טעלעגראמע לדודו הגה"ק משינאווא ז"ל בשאלתו אם מותר לו לדרוש בשבת זו, ומכיון שלא הגיע לו תשובה

דער כתב סופר איז אויך די יארצייט כ"ד טבת, זיי האבן די זעלבע יארצייט, דער כתב סופר און דער אוהעלער רב, ביידע זענען כ"ד טבת אבער דער כתב סופר איז געווען אסאך יארן פריער, אום תרל"ד.

רב דביהמ"ד רב טוב: דער רבי ר' זושא איז אוועק אום תק"ס.

רבינו: יא, תק"ס, דרייצן יאר נאכ'ן רבי ר' אלימלך.

דער רבי ר' זושא איז געווען עלטער, און ער האט מאריך ימים געווען שפעטער, ער האט לענגער געלעבט דרייצן יאר שפעטער. דער רבי ר' זושא איז געווען א בן שמונים ווען ער איז נסתלק געווארן, דער רבי ר' אלימלך האט נישט אזוי מאריך ימים געווען.

דער רבי ר' אלימלך איז אוועק תקמ"ז – ס'איז דא א גאנצע מדובר אין דעם, צי תקמ"ו צי תקמ"ז – אויף די מציבה שטייט אז ער איז אוועק שנת תנצב"ה, ת'הא נ'שמתו צ'רורה ב'צרור ה'חיים, דאם קומט אויס תקמ"ז.[2]

רב דביהמ"ד רב טוב: ער איז געווען זייער מפורסם.

רבינו: יא, דער רבי ר' זושא איז געווען זייער מפורסם אין יענע געגענט אין אוקריינא, ער איז געווען זייער א גרויסער רבי. זייער הייליג. ער האט געהאט אסאך חסידים.

רב דביהמ"ד רב טוב: אין רוסלאנד האט געהייסן אז דער רבי ר' אלימלך איז א ברודער פון רבי זושא.

רבינו: יא, דארט האט מען געווואוסט מער פונעם רבי'ן ר' זושא.[3] דער רבי ר' אלימלך איז געווען מפורסם אין גאליציע, און דער רבי ר' זושא איז געווען אין אוקריינא. ער איז געווען זייער מפורסם.

אבער ס'איז א פלא, דער מאור ושמש (פר' בלק) ברענגט אז ער איז געשטאנען דארטן ווען רבי ר' זושא האט אנגעפרעגט ביי זיין ברודער דער רבי ר' אלימלך ווי אזוי איז ער אזוי מפורסם געווארן.[4]

רב דקהילתינו ב"פ: פארוואס איז דא אזויפיל אידישע נעמען אויף רבי זושא? זוסיא, זוסיל, זוסמאן?[5]

לפני שבת, עשה פשרה ואמר בדרשתו בשב"ק רק דבר הלכה, ואחרי שב"ק הגיע לו טעלעגראמע שלא ידרוש כי בנפשו הדבר, וכמה ימים לאחר מכן נסתלק בפתע פתאום לבית עולמו.

2 ביום כ"א אדר תקמ"ז עלה ונסתלק הרה"ק מליזענסק למרום, אולם בכמה ספרי תולדות וקורי הדורות כתבו שנפטר שנת תקמ"ו, וטעותם נובע מדברי הגה"ק רבי זאב וואלף אבד"ק ליזענסק ז"ל (הי' חבר דבק מאה להרר"א) בספרו לשון הזהב (שבת דף פה.) שנראה משם שנסתלק בשנת תקמ"ו, וז"ל: "נלאיתי לכתוב יותר מה שחדשתי ת"ל במסכת כולה עד גמירא וכן הרבה מסכתות שלמדתי בישיבת תלמידים, מחמת עול ציבור כי יבאו אלי לדרוש את משפטם וגם שאר צרכי ציבור ועול התלמידים שהעמדתי ת"ל..., ולא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי, אמנם עתה בשנת תקו"ם תרחם ציון כאשר ניטלה הוד תפארת דתה"ק, וידידי אוה"נ צמיד לבי החסיד המנוח מוהר"ר אלימלך זצלה"ה זי"ע ועכי"א נסתלק ועלה למרום, וארא כי הגלות מתגברת עלינו והתורה נתמעטת בכל יום ויום בעווה"ר, קבלתי עלי כל מה שיעלה על רעיוני הן בהקיץ הן בשינה אכתוב על הנייר שיהי' לזכרון לדורי דורות, ומן השמים יעזרינו לגמור כל מסכת זו ועל שאר המסכתות ויגדל תורה ויאדיר בב"א, עכ"ל,

אבל הרה"ק רמ"י מפשעווסק ז"ל מברר ואומר שברור שנסתלק שנת תקמ"ז, משום כמה ראיות, על המצבה כתוב שנס' בשנת תנצב"ה, והוא עולה בגימ' תקמ"ז, עוד סמך לזה, ממה שנוהגים בשנה מעוברת לעשות את היא"צ של הרר"א מדור דור באדר ראשון ושני, וזה נכון רק אם נסתלק בשנת תקמ"ז שהיתה שנת פשוטה, כנהוג אצל מי שנפ' בשנה פשוטה, אבל אם נסתלק בשנת תקמ"ו שהיתה שנה מעוברת, א"כ הדין נותן לעשות היא"צ באותו אדר שנסתלק ולא פעמיים (עיין ברמ"א סי' תקפ"ח ס"ו ומג"א והגר"א שם ומ"ב שם, וב"ח וש"ך יו"ד סוף סי' ת"ב), עוד ראי', שבהסכמת הרה"ק רבי משה מפשעווארסק ז"ז על הס"ק נועם אלימלך, שכתבו בשנת תקמ"ח, כתוב הכ"מ כפי שנוהגין לכתוב בשנה ראשונה להסתלקות, ובע"כ שלא נסתלק בשנת תקמ"ו, כי אם בתקמ"ז, ומה שכתוב בספר הנ"ל שנת תקו"ם בוודאי הכוונה הוא עם הכולל (וביחד הם תקמ"ז).

3 עיי' בס' מאמר מרדכי (אות ג) שסיפר הגה"ק רבי מאטיל סלאנימער זצ"ל שהרבי ר' זושא כיהן באוקריינא בעיר אחת י"ג שנה, והיה מפורסם מאוד, והרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל הפליא איך שפע שישכחו זאת אנשי רוסיא, עכ"ל.

4 וזלש"ק: ...וכן שמעתי מפי אדמו"ר בוצינא קדישא מורינו הרב אלימלך מליזענסק זצוק"ל כששאל אותו ביחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחיו מורינו הרב משולם זושא ז"ל, הייתי אז אצלם כששאל אותו בזה הלשון: "אחי, למוד לי זה שאתה הוא פועל ניסים ונפלאות ומעשים נוראים, שאוכל גם כן לפעול כך".

כלל הדברים בקיצור שהשיב לו אדמו"ר, שהוא על ידי התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה ורעות וכל הפעולות והמעשים נוראים, והודה הצדיק הנ"ל לדבריו ואמר בודאי כי זה עיקר הכל... עיי"ש.

5 בהסכמת הרה"ק הרבי ר' זושא על הספר סוד יכין ובועז (לרבי מאיר מאוסטראה ז"ל) **חתם את עצמו** "הק' משולם זוסיא' במהר"י זצ"ל", וכן בהסכמתו לשו"ע אשלי רבבי (נדפס באוסטראה שנת תקנ"ה) **חתם את עצמו** "משולם זוסי" במ"ל זצ"ל".

אמנם בהסכמתו על הספר נועם אלימלך מאחיו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ל **חתם את עצמו** "הקטן משולם זוסמן במהור"ר אברהם מאניפאלי". וכמו"כ בהסכמתו על סידור נוסח האר"י לרבי שבתי מראשקוב ז"ל **חתם את עצמו** 'הק' משולם זוסמאן מאניפאלי'.

רבינו: געהייסן האט ער זוסיל, ער שרייבט זיך אונטער משולם ׳זוסיל׳.

רב ביהמ"ד רב טוב: אין תניא דארט וואו ער שרייבט א הסכמה אויפן ספר, דארט שרייבט ער אזוי.[6]

רבינו: כ׳האב געזעהן ביי ר׳ אברהם יודא מאנדל (מגדולי נדיבי מוסדותינו הק׳) כ׳בין אמאל געווען ביי אים, כ׳האב געזעהן דארט אסאך זאכן, היסטאריש זאכן, ער האט דאך אסאך כתבים, האט ער דארט א מכתב פונעם רבי ר׳ זושא, און ער שרייבט זיך אזוי אונטער ׳משולם זוסיל׳.[7]

אין אוקריינא האט מען אים גערופן ׳זוסיא׳, און אין גאליציע האט מען געזאגט ׳זושא׳.

רב ביהמ"ד רב טוב: אבער געהייסן האט ער באמת נאר ׳משולם׳.

רבינו: ער שרייבט זיך אבער אונטער ׳משולם זוסיל׳, ביידע נעמען.[8]

ווי אזוי ער האט עולה געווען לתורה וויים איך נישט.

א׳ הנוכחים: וועז מ׳געבט הייבט דעם נאמען ׳זושא׳, זאגט מען ׳זושא׳ אדער ׳זוסיא׳?

רבינו: ביי אונז זאגט מען ׳זושא׳. אין אוקריינא האט מען גענוצט דעם נאמען ׳זוסיא׳

א׳ הנוכחים: ביי אונז איז דא היינט ביידע, ס׳איז דא וואס גאבן ׳אליעזר זוסיא׳, און ס׳איז דא ׳משולם זושא׳.

רבינו: דער נאמען ׳אליעזר זוסיא׳ איז אבער נישט נאכ׳ן רבי ר׳ זושא. ׳זוסיא׳ איז א כינוי פאר אליעזר, און פאר משולם אויך.

כ׳האב געהערט פונעם טאטן ז״ל, ער האט געזאגט אז דער רבי ר׳ זושא האט בתחילה מתפלל געווען אז די אייניקלעך זאלן זיין ארימעלייט,[9] און סוף האט ער חוזר געווען און האט מתפלל געווען אז זיי זאלן זיין עשירים, און דער רבי ר׳ אלימלך האט בתחילה מתפלל געווען אז זיי זאלן זיין עשירים,[10] און סוף האט ער חוזר געווען אז זיי זאלן זיין ארימעלייט.

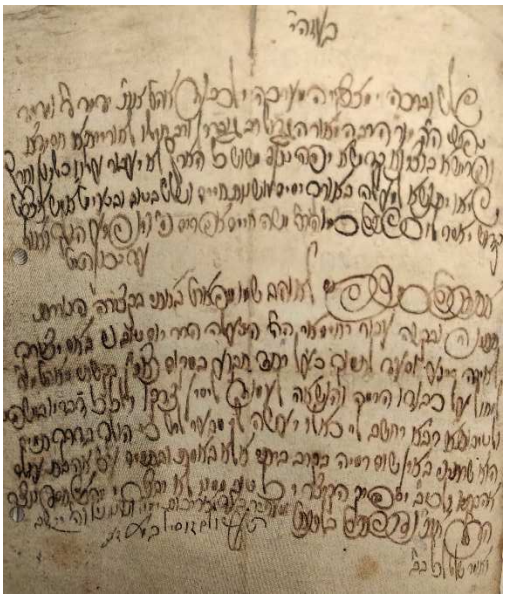
---

6 בהסכמת הרה"ק הרבי ר׳ זושא על ספר ׳התניא׳, וכן בהסכמתו על ה׳מאור עינים׳ חתם את עצמו: "הק׳ משולם ׳זוסיל׳ מאניפאלי".

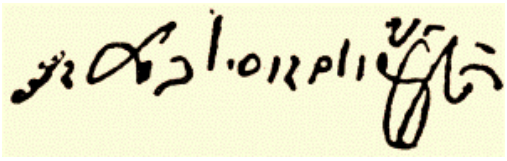
ועי׳ בספר אור פני משה שעליה הסכימו בני הרה"ק הרבי ר׳ זושא, הרה"ק רבי הערשל מענדל ז"ל והרה"ק רבי ישראל אברהם ז"ל, ששניהם חתמו את שמם "בהרב מוהר"ר משולם זוסיל".

ובס׳ בוצינא קדישא (אות פ"ו בהערה) נדפס מכתב מהרב המאוה"ג מוהר"ז מרגליות ז"ל האבד"ק אניפאלי שכתב וז"ל: זכיתי בעצמי לראות כתב יד קודש מהרב הצדיק רבינו משולם זושא אשר שלח להה"צ מסדילקוב (בעל מה"ס דגל מחנה אפרים) וז"ל: ׳משולם זוסל׳ בן מירל, זוג׳ הענדיל בת גיטל, בנה החתן צבי מנחם, בנה ישראל אברהם, בני הענדיל, בקש לעשות פדיונות ולקבל חמשה זהובים עשרה ג"ד וליקח המעות לעצמו, עכל"ק.

7 לחיבת הקודש נביא כאן העתק ממכתב קודש הנ"ל, אשר מובא בספר "גנוי יהודא" ב׳ כרכים מפוארים היו"ל ע"י הרה"ח ר׳ אברהם דוב יהודא מאנדל הי"ו:

8 להלן תצלום מחתימת יד קדשו של הרה"ק הרבי ר׳ זושא זי"ע:

9 עיין בס׳ שפתי צדיקים בשם הרבי ר׳ זושא זי"ע עה"פ בתהלים אל תתן לחית נפש תוריך, כלומר בשביל חיות נפש שלך אל תתן תוריך התורה שלך, אלא חית עניך אל תשכח בלומר, אל תשכח עניך ולשאול משום עניות.

10 וזלש"ק בליקוטי שושנה: אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב כו׳, כי מה שטוב לצדיק בעניני העולם הזה הוא הכל כדי שיבא על ידו לעולם הבא, כי הדברים הצריכים לעולם הבא המה התורה והמצות והם אינם יכולים להעשות ולהפעל אם לא שיש לו כל צורכי עולם הזה בריוח, למשל הכנסת אורחים סוכה ואתרוג ציצית מזוזה אשה ובנים וכדומה להם, לזה צריך הכל שיהיה להצדיק מעות בריוח, וזהו אשריך פירוש מה שיש לך טוב בעולם הזה, אינה עיקר הכוונה כי אם וטוב לך לעולם הבא,

און דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז דעם רבי ר' זושא'ס אייניקלעך זענען טאקע געווען עשירים.[11]

דער רבי ר' זושא אליינס האט געלעבט מיט גרויס עניות (היינו שפיזר כל המעות שקיבל).

רב דביהמ"ד אבני צדק: מ'האט געזאגט אז דער רבי ר' אלימלך האט מתפלל געווען אז זיי זאלן נישט האבן קיין געלט, כדי ס'זאל זיין פאר א זכיה אז מ'קען זיי מהנה זיין.[12]

רבינו: דער רבי ר' אלימלך שרייבט אין ליקוטי שושנה אז מ'דארף האבן געלט,[13] נאר סוף ימיו האט ער געזאגט אז אפשר איז דער רבי ר' זושא געווען, און דער רבי ר' זושא האט געזאגט אז אפשר איז דער רבי ר' אלימלך געווען.[14]

א' הנוכחים: [בצחות] און טאמער מ'איז אן אייניקל פון ביידע?

רב ביהמ"ד רב טוב: ס'איז א שאלה צי מ'גייט בתר התחלה צי בתר סוף...

א' הנוכחים: מ'שרייבט 'זושא' מיט א יו"ד צי מיט א וא"ו?

רבינו: אה.... דאס איז גרויסע שאלה, כ'האב דאס נישט געקענט מבורר זיין, די וועלט שרייבט מיט א וא"ו, און לויט ווי אזוי מ'זאגט עס ארויס קומט עס מיט א יו"ד.[15]

ואיחל רבינו לגיסו רב דקהילתינו ב"פ: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט געזונט און נחת עד מאה ועשרים שנה.

ואיחל רבינו לאבי הבן: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט מכנים זיין בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו, און מגדל זיין לתורה לחופה ולמעשים טובים.

ואיחל רבינו לחתנו הנח"צ רב דביהמ"ד אבני צדק: לחיים טובים ולשלום, מיט נחת ושמחה.

ואיחל רבינו לחיים לכל בני המשפחה ולכל העם הנאספים

רב דקהילתינו ב"פ: די כינויים אויפן רבי ר' זושא איז אויך געווען אדער מיט א יו"ד אדער מיט א וא"ו. 'זוסיא' איז מיט א וא"ו, און 'זיסל' איז מיט א יו"ד.

רבינו: ער האט זיך געהתמ'ט דעם נאמען 'זוסיל' אויך מיט א וא"ו. דער נאמען 'זיסל' מיט א יו"ד איז א נאמען פון א פרוי.

ולזה נאמר אשריך, שפירוש דרך ונתיב לבא על ידו לעיקר טובת עולם הבא, וק"ל.

11 הצדיקים לבית פשעווארסק ז"ל סיפרו, שאחד מנכדי הרבי ר' זושא שהי' עשיר, הביא לחיים ביומא דהילולא של הרבי ר' אלימלך, ואמר ששני טעמים בדבר, הטעם הא' מכיון שהוא נכדי מהרבי ר' זושא, הרי הרבי ר' אלימלך הי' דודו, והטעם הב' על מה שהוא אינו נכד מבעל ההילולא...

12 עי' בס' י"ג אורות (ח"א) שהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע הי' נותן טעם לשבח על מה שמתאמרא ששאלתו הראשונה של משיח יהי' אם קירבו את נכדי הרבי ר' אלימלך מליזענסק, כי ידוע שהרר"א התפלל שיצאצאיו יהיו עניים, אבל צדיקים המתיקו שבעקבתא דמשיחא יתפרנסו בכבוד ולפי שזה צריך להתקיים, נמצא שמי שתומך אותם מקרב את הגאולה, ומשיח צדקינו יכיר לו טובה, על כן תהי' זאת שאלתו הראשונה, ועוד, כי ידוע ומפורסם שהרר"א ביטל את חבלי המשיח, ומשיח צדקינו מכיר לו טובה יען הטיב לו והקיל חבליו ויסוריו, ולזאת חפצו עז שימדדו ישראל לצדיק הזה כמדתו וייטיבו לנכדיו, לכן ישאלם אם אמנם קירבו אותם.

כשנשא הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע אשה שהיתה נכדת הרר"א, אמר שמקוה שעכשיו יבא משיח כי זוגתו נפלה היא עכשיו בעשירות.

פ"א אמר שאביו הרה"ק מצאנז זי"ע רצה לעשות טובה לנכדי הרר"א אפילו לאחר הסתלקותו, כי לפני חג הפסח נוסעים בעיירות לקבץ מעות לצרכי פסח, ולאחר יו"ט שאזל כל המעות לצרכי חג הפסח צריכים עוד הפעם מעות וקשה לנסוע עוד פעם בעיירות לקבץ מעות, לכן בחר להסתלק בכ"ה ניסן לאחר יו"ט, ונוסעים נכדי הרר"א עוד הפעם בהעיירות "אין דאס הייסט מען פאהרט אויף צאנז צום יארצייט" (ולמראה עיינים הוא שנוסעים לצאנז על ההילולא).

עוד יסופר שהרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע אמר פ"א לאביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע שראה את הרר"א בחלום, אמר לו אביו כי לא יכול להיות זאת, שאל לאביו למה לא יכול להיות, אמר לו אביו כי לראות את הרר"א צריכים להיות בעל מדריגה, שאל שוב את אביו נו, וואס זין איך א שניידער, אמר לו אביו לא, אבל לראות את הרר"א דארף מען זיין גאר גרויס, ושאל את בנו מה עשה איזה דבר טוב שזכה לראות את הרר"א, אמר, שנתן את הטיליפ שלו להרה"ק ר' נפתלי ליזענסקער זי"ע (בן ר' אלעזר) נכד הרר"א, כששמע זאת אביו, אמר, אם כן כבר יכול להיות, אז מען איז מהנה דער רבי'ן ר' אלימלך'ס א קינד, יכולים לזכות לראות את הרר"א זי"ע.

13 עי' לעיל הערה מס' 10 שהעתקנו דברי הנועם אלימלך הנ"ל בליקוטי שושנה.

14 עיין בס' שפתי צדיקים בשם הרבי ר' זושא זי"ע עה"פ בתהלים אל תתן לחית נפש תורך, כלומר בשביל חיות נפש שלך אל תתן תוריך התורה שלך, אלא חית עניך אל תשכח כלומר, אל תשכח עניך ולשאול משום עניות.

15 וז"ל מרן הדברי חיים (ח"ב סימן ק"א): ואודות שכתב זישא ביו"ד וראוי לכתוב בוא"ו, נראה לפענ"ד דבדיעבד אין קפידא בזה כיון [דבאם] דאין דוחקין היו"ד נקראת כמו וא"ו כשר, ובפרט כיון שיש מקומות שכותבין זישא ביו"ד לפי הברת מבטאם, הוי כמו שכתב הרמ"א בס' קכ"ט (סעי' ל"ד) דכהאי גוונא בדיעבד כשר.

א' הנוכחים: וואם טוט זיך ביי די כתובה שרייבט מען אויך דער נאמען 'זושא'?

רבינו: אויב רופט מען אים אויך צו די תורה 'זושא'.

[והראה רבינו על רב דקהילתינו ב"פ, ואמר:] וועז זיין אייניקל 'זושא' איז געבוירן געווארן, געדענק איך אז ס'איז געווען ביים טאטן אין שטוב א גאנצע מדובר ווי אזוי מ'זאל אים רופן, צי נאר 'משולם' אדער אויך מיטן נאמען 'זושא'.

רב דקהילתינו ב"פ: יא, כ'געדענק אז האט געזאגט אז לתורה זאל מען אים רופן נאר 'משולם'.

רבינו: ווייל דער דברי יחזקאל זאגט שטייט אזוי.[16] און כ'געדענק אז מ'האט דעמאלטס אויך גערעדט וועגן דעם, צי מ'שרייבט מיט א וואו"ו צי מיט א יו"ד.

א' הנוכחים: אויב 'זיסל' קען זיין סיי א נאמען פון א פרוי און סיי פון א מאן, קען אויסקומען אז מ'וועט קענען א נאמען געבן פאר א אייניקל א יונגל 'זיסל' נאך די באבע.

רבינו: ס'איז דא מערערע נעמען וואם מ'האט גערופן יונגלעך נאך א באבע, 'חָנָה' מיט 'חַנָּה'. דער נאמען 'שמחה' איז אויך שייך צו געבן סיי פאר מענער און סיי פאר ווייבער, דער חתם סופר האט געהאט א טאכטער די רביצין שמחה (אשת הרב משה טובי' לעהמאן ז"ל). און 'יונה' אויך סיי א נאמען פון א מאן און סיי א נאמען פון א פרוי.[17]

רב דקהילתינו ב"פ: ס'איז זייער אינטערסאנט, דער כנסת יחזקאל האט געהאט א טאכטער וואם האט געהייסן 'מאשע', זי איז געווען די חוסט'ער רביצין, און ער האט איהר א נאמען געגעבן נאכ'ן פאטער וואם האט געהייסן 'משה'.

רבינו: די מומע די באבובער רביצין האט געהייסן 'חיה פראדל' (בת הרה"ק מהרש"א מראצפערט ז"ל ומחברתו של האדמו"ר הקדושת ציון מבאבוב ז"ל), און 'חיה' האט זי געהייסן נאכ'ן דברי חיים. דער זיידע (הרה"ק מהרש"א מראצפערט ז"ל) האט געהאט א זוהן 'חיים' אויך, ער האט געווואוינט אין סאטמאר (שהיה דיין ומו"ץ בעיר סאטמאר).

ס'איז דא אסאך וואם געבן די נעמען 'ברכה' מיט 'ברוך', אזעלכע נעמען. 'נחום' מיט 'נחמה', צי 'נחמן'.[18]

רב דקהילתינו ב"פ: די שוויגער'ס נאמען 'לאה' וויסט מען נאך וועמען זי האט געהייסן?

רבינו: ניין, מ'וויסט נישט.

'פעסיל' האט זי געהייסן נאך די גארליצער רביצין (הרבנית הצ' ע"ה אשת הגה"ק רבי ברוך מגארליץ ז"ל). זי איז געווען א מומע פאר איהר,[19] דעם ייטב לב'ס טאכטער.

אבער כ'האב איהר געפרעגט וועגן 'לאה' און זי האט אויך נישט געוואוסט.

*

רבינו: דער רבי ר' זושא האט געווואוינט אין האניפאלי, האניפאלי איז נישט וויט פון מעזריטש, ס'איז שכינות'דיגע שטעטלעך, ס'איז וויט פון מעזיבוש, אן אנדערע געגנט ס'איז נענטער צו וויים–רוסלאנד, דער רבי ר' בער האט דאך געווואוינט אין מעזריטש, במילא האט ער געהאט אסאך חסידים אין וויים–רוסלאנד, וויטעפסק, מינסק, יענע געגנט.

איז געווען א גרויסע מגיפה, א אונטערגאנג, און מ'האט אפגעשפארט די גרעניצן פון איין שטאט צו די אנדערע, איז פון מעזריטש קיין האניפאלי האט מען נישט געקענט גיין, און דער רבי ר' זושא האט געוואלט אז דער רבי דער מגיד זאל קומען צו אים פון מעזריטש קיין האניפאלי, אבער מ'האט אים נישט געקענט ברענגען ווייל מ'האט נישט אריין געלאזט, איז ער געגאנגען בעטן ביי די רעגירונג אז מ'זאל אים אריין לאזן, האט מען געזאגט אז ס'איז א

---

16 וז"ל הרה"ק משינאווא בדברי יחזקאל (שו"ת סי' מ"ה) בדבר מכתבו שדואג אם לא יצא מכשול מתח"י בדבר העד שחתם 'שמחה' והוא לא ידע בשום פעם שמחה לבד, כי בהעליה לס"ת נקרא 'שמחה זימל', ובפי כל נקרא 'זימל' - ואחרי שהאריך כתב בתוה"ד - ע"כ גם בנידון דידן דבאמת הוא טעות מה שנקרא לס"ת בשם זימל כי לא נכון לקרות לספר בשם הכינוי, עיי"ש.

וכן הורה מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל לאחר שמחת הברית מילה של הרב משולם זושא מייזליש הי"ו בן הגה"צ ראש ישיבתינו נב"כ שליט"א, שלצאת מידי ספיקות בקריאת הכינוי לכן בשיקראוהו לתורה יקראוהו רק בשם 'משולם' כשהוא סומך על הדברי יחזקאל הנ"ל שכתב שאין לקרות לתורה עם שם הכינוי אפילו אצל א' שכבר מוחזק כמה שנים לקרותו לתורה עם שם הכינוי.

17 עיין באבן עזרא סוף פר' וישלח שיש כמה שמות ששווים לזכר ולנקיבה, ע"ש. וכמו שידוע על השמות שמחה, זיסל, יונה, וכן בדברי חיים על שמות גיטין (אות ב) כ' דהשם ברכה היא שם של איש ושל אשה, ע"ש.

18 עיי' בס' יד אפרים על צוואת ר"י החסיד (סי' ל"ב) שדן בזה אי יאות למיעבד הכי ליתן שמות זכרים על נקיבות ולהיפך, עיי"ש באריכות.

19 אחות אמו של אביה הגה"ק רבי אהרן ז"ל אבד"ק וואלאווע, ה"ה הרבנית הצ' הענדל ע"ה זו' של הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל ז"ל אבד"ק וואלאווע, בת מרן הייטב לב ז"ל.

אונטערגאנג און מ׳האט מורא מ׳זאל נישט אנשטעקן אנדערע אין שטאט, האט דער רבי ר׳ זושא גראנטירט אז ביז ווילאנג דער מגיד וועט זיין דא וועט קיינער נישט שטארבן אין שטאט, האט ער אים ארײן געלאזט, האט ער געוואונט אין האניפאלי א יאר צייט, און איז דארט נפטר געווארן, און מ׳האט אים טאקע דארט אוועק געלייגט. און כך הוה, ס׳איז אזוי געווען, אין דעם יאר איז קיינער נישט געשטארבן אין האניפאלי ווייל דער רבי ר׳ זושא האט געגומען אחריות.[20]

דער רבי ר׳ זושא האט געזעהן דעם רבי׳ן פון לובלין אלם קינד, ווען דער רבי פון לובלין איז געווען א קינד, און דער רבי ר׳ זושא האט געגומען דעם רבי׳ן פון לובלין אונטערן טלית, ביים דאוונען צו וואס, און פון דעמאלטם איז ער נתחפך געווארן לאיש אחר, ער איז נתעלה געווארן זיינע מדריגות.[21]

ס׳איז אויסגעקומען מערערע מאל, אידן זענען געקומען צום רבי׳ן ר׳ אלימלך זיי האבן געדארפט האבן א תיקון פאר זייער נשמה, און דער רבי ר׳ אלימלך האט זיי געזאגט, ער קען גארנישט טוהן, מ׳דארף צואווארטן ביז מיין ברודער וועט קומען. ער האט געהאט א געוואלדיגע קדושה, איום ונורא.[22]

דער רבי ר׳ זושא איז קודם געווען ביים מגיד, און נאכדעם איז ער ערשט געקומען צום רבי ר׳ אלימלך.

די וועלט זאגט אז דער רבי ר׳ אלימלך האט א נאמען געגעבן פארן ספר ׳נועם אלימלך׳, אז ער האט מרמז געווען אויפן רבי ר׳ זושא.

דער רבי ר׳ אלימלך ברענגט צו אין ספר דעם רבי׳ן ר׳ זושא צוויי מאל. אין נועם אלימלך ברענגט ער אים, אין פרשת בהר, ׳וכי תאמרו מה נאכל׳ ברענגט ער דארט א ווארט, ׳בשם אחי החסיד המפורסם׳.[23]

---

20 כן סיפר הגאון רבי ישראל גראסמאן זצ״ל מפינסק קארלין - ירושלים ששמע מפי יהודי שביקר לפני השואה בעיר אניפאלי, ובמהלך ביקורו הציץ ב׳פנקס הקהילה׳ ההיסטארי של העיירה, שם התגלה לעיניו מעשה פלא המסביר את סיבת קבורתו של הרה״ק המגיד ממעזריטש זי״ע בעיר אניפאלי, וכך הוי עובדה, בעיר מעזריטש פרצה ביום מן הימים מגיפה שהפילה חללים רבים, השטה כולו הוכרז מיד כמוכה אסון, על כל תושביו נאסר לעבור לגור בעיר אחרת שלא להעביר את המחלה המדבקת, הרבי ר׳ זושא זי״ע חשש לבריאותו של המגיד הקדוש ממעזריטש זי״ע, והצליח להעביר בהשקט את המגיד ומשפחתו לאניפאלי, ועבר הדבר מפה לאוזן והגיע לידיעת השלטונות, וסכנת מוות היתה צפויה להרבי ר׳ זושא בגין המעשה החמור, בתחילת משפטו פנה הרר״ז אל השופט ואמר לו כדברים האלו, הרי כל האיסור להעביר תושבים מעיר לעיר היא למנוע את התפשטות המגפה, מה יהיה אפוא אם אבטיח לשופט כי במשך שנה תמימה לא ימות אף אדם בעיר, לא צעיר ולא זקן, השופט שידע כי לפניו עומד אדם קדוש, שאל את הרבי ר׳ זושא האם מוכן הוא לחתום על הבטחה זו, הרר״ז נענה לבקשתו וחתם על ההבטחה בכתב, ובפנקס הקהילה היה כתוב תוכן ההבטחה המדויק ותאריך החתימה, ומחמת ההבטחה זו הורשה רבנו המגיד ממעזריטש זי״ע להתגורר בעיר ולאחר פטירתו אף נטמן בה.

אותו יהודי שסיפר את המעשה לא התעצל קם והלך לבית החיים דאניפאלי ובדק את המצבות מקרוב ונדהם לראות כי אכן אף מצבה אינה נושאת את התאריך של אותה שנה, ואולם במהלך בדיקתו הבחין בדבר מופלא נוסף, בתחילת השנה שלאחר אותה שנה נסתלקו לעולמם בתוך זמן קצר שלושים יהודים, ומסתבר כי זמנם של יהודים הגיע במהלך אותה שנה, אך מחמת ההבטחתו של הרבי ר׳ זושא התעכבה פטירתם עד לתחילת השנה הבאה.

21 עי׳ בס׳ בוצינא דנהורא (אות מ״ד) שבתקופה שהיו האחים הק׳ הרה״ק הרבי ר׳ אלימלך והרה״ק הרבי ר׳ זושא ז״ל נעים ונדים ממקום למקום ומעיר לעיר וערכו ׳גלות׳ הגיעו פעם לעיר אחת לביהמ״ד שהתפלל בו הרה״ק ה׳חוזה׳ מלובלין זי״ע שהיה אז ילד. והרבי ר׳ זושא נעמד להתפלל מאחורי התנור כדרכו בקודש להצטנע, והילד נעמד בסמוך, הרבי ר׳ זושא הביט בו, ולא אמר לו דבר והחזיר את פניו להתנור, ואז נפתחו המעינות להנער והחל לבכות בכי רב בדמעות שליש מאין הפוגות, כך בכה שעה ושעתיים עד שניגר דם מעיניו. כשסיים הרבי ר׳ זושא את תפילתו פנה אליו ואמר לו ׳נפש ורוח׳ כבר נתתי לך עתה לך לך אל אחי הרבי ר׳ אלימלך ואצלו תוכל לקבל ׳נשמה׳, עיי״ש. וע״ע בס׳ עשר אורות (מערכת י׳ אות כ״א).

22 עיי׳ בס׳ י״ג אורות (ח״ב) שהרה״ק מקאלאשיץ זי״ע סיפר מעשה פלא שאירע עם לין א׳ שהגיע לדין תורה להרר״א מליזענסק, ואמר להמותין לאחיו הרבי ר׳ זושא, עיי״ש בארוכות, ומחמת סיפור זו כתב בספה״ק נועם אלימלך (פר׳ וישב) ביאור עה״פ אך טוב וחסד ירדפוני וכו׳, עיי״ש ונורא הוא.

23 וז״ל שם: וכי תאמרו מה נאכל בשנה כו׳ וצוויתי את ברכתי לכם כו׳, בשם אחי החסיד המפורסם ויש לדקדק היות שהתורה יצאתה בכאן מדרכה שדרך הקרא לכתוב איזה יתור לשון בפסוק אפילו אות א׳ ועל ידי זה מתורץ כמה קושיות אבל הקשיא לא נכתב בעצמה בתורה, וכאן נכתב הקושיא בתורה וטוב היה שלא לומר כי אם וצויתי את ברכתי וממילא לא יקשה שום אדם לומר מה נאכל, ונראה שהשם יתברך ברוך הוא כשברא את העולם השפיע מטובו צינורות מושכין שפע לצרכי בני אדם ודרך השפע שלא להפסיק כלל אלא כשהאדם נופל ממדרגתו ואין לו בטחון בבורא ברוך הוא המשגיח אמיתי הזן ומפרנס בריות בלי הפסק כלל אז עושה האדם ההוא במחשבתו ההיא אשר לא מטוהר פגם חלילה בעולמות עליונים ומתישין כח פמליא של מעלה ר״ל ואז נפסק השפע חלילה וצריך השם יתברך ברוך הוא לצוות מחדש השפע שתלך כמו מתחילת הבריאה, וזה הוא וכי תאמרו כו׳ שהתורה מלמדת לאדם דרכי השם שיהיה שלם בבטחונו על אלהיו ולא יאמר כלל מה יאכל כי

אין נועם אלימלך ברענגט ער נאך א ווארט פון רבי ר׳ זושא, אז דער אויבערשטער איז מצרף די מעשה מיט די מחשבה,[24] אבער ער ברענגט עס נישט בשמו פונעם ברודער, אין פרשת מצורע דארט זאגט ער עס...[25]

אין ליקוטי שושנה ברענגט ער אים אויך. ער ברענגט דארט אויפן פסוק ׳ואל יבא בכל עת אל הקודש׳, ׳כמו ששמעתי מאחי הרב׳.[26]

א׳ הנוכחים: זיי זענען געווען נאר צוויי ברודערם?

רבינו: ניין, אויסער דעם רביץ׳ ר׳ זושא און דער רביץ׳ ר׳ אלימלך זענען געווען נאך צוויי ברודערם. איינער איז געווען רבי נתן (אבד״ק סטוטשין ז״ל), ער ליגט דארט אין ליזענסק, און נאכדעם איז געווען א ברודער ער האט געהייסן רבי אברהם (הרופא מקעניגסבערג).

כ׳האב געהערט אמאל א שיינע מעשה, דער רבי ר׳ אלימלך מיטץ׳ רבי ר׳ זושא זענען געגאנגען אזוי אסאך יארן אין גלות, זענען זיי אמאל אננעקומען אין א שטעטל, ס׳איז געקומען שבת האט מען געדארפט איינשטיין אויף שבת, איז געווען איינער וואס האט זיך אפגעגעבן מיט די געסט, איינצוטיילן די אכסניות, האט ער איינגעטיילט דעם רבי ר׳ אלימלך פאר איינעם און דעם רבי ר׳ זושא פאר א צווייטן. דער רבי ר׳ זושא איז אננעקומען צו עפעם א איד ביים עק שטאט, און ער איז געווען דארט אויף שבת.

דער רבי ר׳ זושא האט געזעהן אויף דעם איד אז ער איז נישט קיין פשוטער איד, ער האט דאך געהאט הייליגע אויגן האט ער געזעהן, הגם פרייטאג צונאכטס איז ער אננעקומען דארט דער בעה״ב און זיך געפירט ווי א פשוטער איד, ער האט אזוי געפירט די פרייטאג צונאכטס סעודה און אזוי אויך שבת בייטאג. אבער ביי שלש סעודות זעהט דער רבי ר׳ זושא ווי ער גייט ערגעץ, גייט ער אים נאך, און דער בעה״ב געט אים א ווינק ער זאל מיטקומען,

---

כאשר חלילה יפול מן הבטחון לחשוב מה יאכל הוא עושה פגם חלילה בהשפע ואטרחו כלפי שמיא לצוות מחדש, וכי תאמרו פירוש כאשר תאמרו כך ואז תטריחו אותי וצויתי כו׳ אלא לא תתנהגו כך ותבטחו בה׳ בכל לבבכם ואז תלך השפע בלי הפסק כלל תמיד לא יחסר כל בה. עכלש״ק.

אגב, עיי׳ בספר תורת אבות (פ׳ בהר) מובא בשם רבי מרדכי מלעכוויטש ז״ל שהר״ר זושא שמע מאמר זה מפי אליהו הנביא.

24 כן הובא בס׳ פרי חיים (אבות פ״ה מי״ג) בשם הרה״ק הרבי ר׳ זושא מהאניפאלי זי״ע, מה ששנינו (אבות פ״ד מי״א) העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, כלומר שנברא מלאך מן המצוה שעשה והוא מליץ עליו. והנה המלאך יש לו גוף ונשמה רוחניות, וגוף המלאך נברא ממעשה המצוה, ונשמת המלאך נברא מכוונת המצוה, וזה שיש לו ואינו רוצה אלא שעושה צדקה מפני הבושת, המעשה הוא טוב ונברא גוף המלאך, אבל אין במלאך הזה חיות של נשמה כי כוונתו אינו טוב, אבל כללות ישראל הם שורש אחד, ויש בהם מי שרוצה ואין לו, ויש לו צער גדול מזה שאינו יכול לגמור מחשבתו, והוא בורא במחשבתו הטובה נשמה למלאך זה שברא האדם ההוא בהמעשה אשר עשה, וזהו אמרם (קידושין מ.) מחשבה טובה הקב״ה מצרפ״ה למעשה, פי׳ מחשבה טובה שחשב האדם זה לעשות מצוה, הקב״ה מצרפה למעשה שעשה חבירו בלי כוונה רצויה, ועל ידי שניהם נשלם המצוה כראוי, ועל כן שניהם נקראים ישראל קדושים, עכ״ד.

ועיין מ״ש בזה דברים נחמדים בדברי יואל (ר״פ תרומה) העתיק מכי״ק מ״ש רבינו ז״ל בעיר סיגוט שנת אפר״ת לפ״ק ביום כ״ט שבט יומדה״ל של אביו מרן הגה״ק בעל קדושת יו״ט ז״ל, ובדברי יואל לשמחת תורה (דרוש מ״ה), וכן היה רגיל בפי רביה״ק בעל ברך משה ז״ל להזכיר ענין זה ונדפס בכמה וכמה מקומות בספרי ברך משה.

25 וז״ל בנועם אלימלך (פרשת מצורע): או יאמר זאת תהיה וכו׳ והובא אל הכהן כבר דקדקו קמאי מה זה ביאתו אל הכהן כי הצריך לרפואה טוב לו שיחזור אחר רופא מומחה, וגם ובא אל הכהן היה לו לומר ולא והובא שמשמע על ידי אחרים, ונראה לפרש ע״פ דאיתא בגמרא מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה יראה לפרש הלשון צירוף שהיה לו לומר מחשבה למעשה, דהנה המחשבה שאדם מחשב איזה דבר בודאי אין בה שום פניה כי מי יודע בו ואם אדם מחשב לעשות מצוה או עסק התורה ולא עשה מחמת איזה אונס, ואדם אחר עוסק בתורה או במצוה רק שמכוין בה איזה פניה הקדוש ברוך הוא מצרף את העובדא הזאת למחשבתו של הצדיק והוי כאלו הוא עושה המעשה ההוא ולכך זכה נוטל חלקו וחלק חבירו פירוש כנ״ל אם זכה לטהר את מחשבתו תמיד ומחשב לעשות מצות ונתבטלו ממנה מכח איזה סיבה נוטל המצוה של חבירו שעשה במעשה אבל לא במחשבה ונשלם אחר כך על ידי זה מצוה שלימה, וזהו לעולם ילמד אדם כו׳ שמתוך שלא לשמה בא לשמה פירוש כנ״ל דהיינו מתוך זה שלמד שלא לשמה בא לזה שחישב ללמוד אותה מסכת לשמה ונאנס ולא למד כנ״ל. וזהו זאת תהיה תורת המצורע רוצה לומר העסק התורה של המוציא רע מה תקנתו והובא אל הכהן שהתורה הזאת מובאת אל הצדיק שהיה מחשבתו לעסוק בתורה וכנ״ל ויצא הכהן כו׳ דהצדיק צריך לתקנו ולהחזירו בתשובה ומחמת גודל האור והדביקות של הצדיק בלתי אפשרי לאדם השפל לקבל ממנו תשובה ואמר הכתוב ויצא הכהן פירוש שצריך להטות את עצמו ולירד ממדרגתו, אל מחוץ למחנה פירוש אל האדם השפל הזה שיצא חוץ למחנה השכינה שהפריד את עצמו מהקדושה על ידי חטאיו, וראה הכהן היינו הצדיק בראייתו הקדושה ושכלו שמשים עינו עליו, והנה נרפא על ידי הצדיק המשרה עליו קדושה בראייתו.

26 וז״ל שם: כמו ששמעתי מאחי הרב ואל יבא בכל עת אל הקודש ואמר הפירוש שאל יבא לעתים אל הקדושה דהיינו שלפעמים יתגבר בקדושה ולפעמים יחלש רק שיהיה תמיד בקדושה בלי עת.

זעהט ער ווי ער גייט ארויף אין א בוידעם, דארט זענען געזעסן בייס טיש צדיקים נסתרים, און ער האט מיט זיי געפירט שלש סעודות, און דער רבי ר' זושא האט זיך צוגעזעצט צו שלש סעודות, זיי האבן געפירט א שלש סעודות מיט אן אור עליון, און דער רבי ר' זושא האט מרגיש געווען דארט עפעס מעין עולם הבא, עס איז געווען גאר געהויבן, ער האט דארט זייער הנאה געהאט פון די שלש סעודות. מ'ענדיגט אזוי שלש סעודות און דער איד קומט אראפ, זאגט ער פארן רבי'ן ר' זושא, דאם וואם דו האסט דא געזען, איז בבל תגיד, קיינער טאר פון דעם נישט וויסן, האט ער מסכים געווען.

דעם אנדערן טאג האט ער זיך געטראפן מיט'ן רבי ר' אלימלך, און דער רבי ר' אלימלך האט דערקענט אויפ'ן רבי ר' זושא אז עפעס האט ער געהאט א געהויבענעם שבת, האט ער אים געפרעגט 'איך דערקען אויף דיר אז דו האסט געהאט עפעס א שבת לעילא ולעילא', דער רבי ר' זושא האט זיך שטארק געקוענקלט, מ'האט דאך אים אנגעזאגט אז ער זאל נישט זאגן, האט ער זיך פראבירט ארויסצודרייען, אבער דער רבי ר' אלימלך האט אים מפציר געווען איינמאל, צוויי מאל, און ער האט אים געזאגט אונז האמיר אפגעשמועסט אז מ'וועט נישט האלטן קיין סוד איינער פון צווייטן, האט ער באשלאסן ער האט נישט קיין ברירה, ער קען נישט אויסבאהאלטן פאר'ן ברודער, און ער פארציילט אים אז ער האט געהאט א שלש סעודות אזוי, עפעס איינס אין די וועלט.

שפעטער זענען זיי ארוים אויפ'ן וועג, גייענדיג אזוי אויפ'ן וועג, הערן זיי ווי עס קומט צו פארן הינטער זיי א וואגן און עס קומען אהן עטליכע מענטשן, און מ'שטעלט זיי אפ אויפ'ן וועג. וואם גייט פאר? זאגן זיי, ס'איז געווען א גניבה אין שטעטל ס'פעלט חפצים, און מ'איז חושד אז עטם זענטם די גנבים און אונז וויל מיר שוין באזוכן ענקערע געפעק, און זיי נעמען אראפ די זעקלעך און קוקן אריין אין די זעקלעך פונעם רבי ר' זושא, און זיי זאגן אה!, אונז האמיר געטראפן די גניבה, זיי האבן געטראפן די גניבה, א בעכער'ל צו וואם עפעס א חפץ, ביים רבי ר' זושא. אזוי אז מ'האט געכאפט דעם גנב, נו וואם זאל מען טוהן מיט דעם גנב, בקיצור מ'טראגט זיי צוריק אין שטאט אריין. מ'פירט זיי צום בית המשפט, און איינער לייגט פאר אויפ'ן רבי ר' זושא ער האט ג'נגב'עט און מ'האט דאם געטראפן ביי אים, זאגט די בית המשפט, נו אונז וועלן מיר דן זיין וואם מ'זאל אים טוהן, בקיצור מ'האט באשלאסן אז מ'דארף אים גענן שמיין וויפיל קלעפ מ'דארף אים גענן, איז געווען איינער דארט דער שליח, ער כאפט אן דעם רבי ר' זושא און טראגט אים אין די זייט, און ער גיט אים דארט דריי צו פינף שמוין, ער שלאגט אים אזוי, און ער בייגט זיך אריין אין זאגט אים אין אויער בשעת מעשה, 'אז מ'הייסט נישט אויסזאגן זאגט מען נישט אויס!'...

רב דקהלתינו ב"פ: ס'איז א חידוש פון מעשה.

רבינו: די מעשה האב געהערט אמאל אין האט–ספרינג'ס אין קאליפארניע, דארט איז געווען א גאליציאנער איד, באכנער, כ'גדעדנק נישט זיין ערשטע נאמען, ס'איז געווען דעם רבי ר' זושא'ס יארצייט, האט ער פארציילט זייער שיינע מעשיות פון אים.[27]

כ'האב אויך געהערט פון אים נאך א שיינע מעשה, אז רבי דוד'ל לעלובער איז אמאל געגאנגען צופים קיין ליזענסק צום רבי ר' אלימלך, ער האט נישט געהאט קיין געלט אויף קיין שפעזן. אינמיטן איז געקומען צופארן א וואגן א איד א בעל בית'ישער איד, האט ער זיך אפגעשטעלט און אים געפרעגט 'וואו גייט ער?', האט ער געענטפערט אז ער גייט קיין ליזענסק, האט דער עושר געזאגט 'איך פאר אויך קיין ליזענסק, איך קען דיך מיטנעמען, זייער גערן', איז ער ארויף געקראכן אויפן וואגן אין מיטגעפארן.[28]

---

27 עיי' בס' י"ג אורות (ח"ב) שמובא עובדא זו בקצת שינויים, ובס' סיפורים נפלאים (אות ל"ד).

28 עיין בספר מגדל דוד (אות מח) שמביא עובדא מנסיעתו הראשונה לליזענסק וז"ל: הרה"ק מוהרר"ד רצה לנסוע ליזענסק להרה"ק הרב ר' אלימלך ז"ל, וקודם הליכתו עשה לעצמו סיגופים גדולים עד למאד, [ובשם הרה"ג הקדוש בעל חידושי הרי"מ זצ"ל שמעתי עוד שאמר שכשהיה בן כח שנים כבר גמר כל הש"ס י"ד פעמים].

והנה כשראה הרה"ק הר"א שהולך אליו, א"ל למשמשו שלא יתן אותו ליכנס אליו, כי רצה שיכנס בלבו מדת ענוה, ולאחר כל הסיגופים ידע שעדיין לא עשה כלום, וכן עשה המשמש, וזה היה בעש"ק, בליל שב"ק אמר לנפשו אם הרבי איננו מניח אותי לשמוע ד"ת ממנו פנים אל פנים, הבה אלך אחרי החלון ואפשר ששם אשמע ד"ת, אבל הרר"א לא אמר אז ד"ת, גם בשב"ק לא אמר ד"ת, ובמוש"ק הלך לאיזה אופה ונתן לו חתיכת לחם קטנה, וגם הרשה אותו לשכוב על התנור, כששכב שם אמר לנפשו הלא אחר כל הסיגופים שעשיתי עד הנה אי אפשר לעשות ולשנותם עוד הפעם, ובאם עדיין אין הצדיק רוצה ליתן לי שלום, אם כן הלא טוב מותי מחיי, והרבה לדבר דברים כעין אלו, ובקש רחמים מהשי"ת שיקח מאתו את נשמתו והתמוגג כל כך ביגונו עד שנחלש לבו

דער איד איז געווען אביסל באַגדול׳ט ביי זיך, ער זעהט א יונגערמאַן גייט קיין ליזענסק, האָט ער אים געטשעפּעט אזוי כמנהג בעלי בתים ״יונגערמאַן, איר האָט נישט וואס צוטוהן, אנשטאָט זיצן און לערנען גייסטו קוואקלען.. פאַברענגען די צייט׳, א גאַנצן וועג האָט ער אים סיקירט.

למעשה וועז ער איז אנגעקומען קיין ליזענסק, איז דער עושר אוועק געגאַנגען אין די אכסניא, און וועז ער איז געווען גרייט איז ער געגאַנגען צום רבי ר׳ אלימלך, זאגט מען אים דאָרט אז די טיהר איז פאַרשלאָסן און מ׳קען נישט אריינגיין, נו, מוז ער וואַרטן, א שעה איז געווען פאַרשלאָסן די טיהר, שפּעטער זעהט ער אז די טיר עפענט זיך אויף און דער יונגערמאַן קומט ארויס, איז ער געבליבן איבערראַשט ״א שעה צו זיצן ביים רבי ר׳ אלימלך...!׳, דער איד איז אויך אריין געגאַנגען זיך געזעגענען.

וועז ער איז ארוים געקומען זאגט ער פאַר״ן יונגערמאַן ״איך קען דיך צוריק נעמען׳, האָט ער געזאגט ״ניין, א גרויסן יישר כח, איך בלייב נאָך דא א שטיקל צייט, אבער א יישר כח פאַר״ן ברענגען׳, און זאגט אים, ״וועז איר פּאַרט אהיים, און איר וועט הערן עפּעס א קול שרייען, זאלט איר נאכגיין נאָך דעם קול און העלפן׳.

בקיצור, ער איז אהיים געפאַרן, און אויפן וועג אהיים, האָט ער גהערט עפּעס א קול, האָט ער זיך אפּגעשטעלט, און האָט געזעהן ווי איינער איז אריינגעפאַלן אין א זימפּ, און זיך געהאַלטן ביים דערטרענקן, און האָט אים געוואַרפן א שטריק און ער האָט אים ארוים געראַטעוועט.

בקיצור, דאָרט איז געווען א גרויסער פריץ, און ער האָט אים אפּגעראַטעוועט, און ער האָט אים אויפגענעבן א גרויסער יישר כח, און האָט אים געזאגט ״איך בין א גרויסער פריץ, איך געב דיר מיין קאַרטל, טאַמער דו דארפסט עפּעס האבן, וועסטו זיך קענען וועגדן צו מיר׳.

דער איד איז אהיים געפאַרן, און די געשעפטן האבן אים אנגעהויבן צו גיין מטה מטה, ער האָט פאַרקויפט דאָס און פאַרקויפט יענם, ביז ער איז געוואַרן פּשוט א געלט–גייער, ער איז געגאַנגען מיט די חברה ארימעלייט פון שטעטל צו שטעטל, איינמאל ווער איז אדורך געגאַנגען מיט די ארימעלייט, איז אדורך געפאַרן א גרויסע שיינע וואגן מיט א גרויסער פריץ, און אלע האבן זיך געשטעלט בעטן פונעם פריץ, זיי האבן זיך אויסגעטוהן די הוט אזוי ווי ס׳איז געווען בימים ההם, און דער פריץ איז אדורך, און ער שטעלט אים אפּ און פרעגט אים ווער ער איז, און אים געהייסן אריינקומען אין וואגן, ער האָט זיך אזוי דערשראָקן ווער ווייסט וואס גייט דער פריץ וועלן פון אים, בקיצור, ער האָט אויסגעפרעגט ווער ער איז, דו ביזסט נישט דער וואס האָט דעמאלטם דארט און דארט געוואוינט, זאגט ער ״א׳, בקיצור דאָס איז געווען דער פריץ וואס ער האָט אים גערעטעוועט, און ער פרעגט אים ״וואס טוהסטו מיט די ארימעלייט, דו ביזסט דאָך געווען א בעל בית״ישער מענטש׳, האָט ער געזאגט אז זיין מזל איז נתגלגל געווארן אזוי, האָט דער פריץ אים געזאגט ״איך וועל דיר געבן א סכום געלט, און גיי האַנדל׳, ביז ער האָט אים צוריק געשטעלט אויף די פוס, און איז געווארן צוריק א עושר.

דעמאלטם האָט ער גהערט אז ס׳איז דא א רבי רבי דוד׳ל לעלובער, האָט ער געטראַכט אז ער וועט פּארן, און ער איז אריינגעקומען און זיך געזעגנט מיט א קוויטל, רבי דוד׳ל לעלובער האָט אים דערקענט, און דער עושר האָט אים אבער נישט דערקענט אז ער איז דער יונגערמאַן וואס ער האָט מיטגענומען מיט זיין וואגן, און רבי דוד׳ל לעלובער פרעגט אים ״דו דערקענסט מיך? איך בין דער יונגערמאַן וועמען איר האָט אים דעמאלטם געטראַגן׳, און האָט אים געזאגט אזוי, ״וועז איר האָט מיך געפירט קיין ליזענסק און אינטערוועגנס מיך אזוי געטשעפּעט און סיקירט, איז נגזר געווארן דעמאלטם אויף אייך דאָס ארגסטע, בין איך געווען איינגעשפּארט מיטן רבין׳ ר׳ אלימלך, סוף כל סוף האָט איר מיר א טובה געטוהן און איר האָט מיך געברענגט קיין ליזענסק, וועגן דעם בין איך געווען איינגעשפּארט א שעה, וואס מ׳קען נאָך טוהן צו ראַטעווען, ביז כ׳האב געפּועל׳ט ביים רבין׳ ר׳ אלימלך אז מ׳זאל אייך נישט מעניש זיין, אז איר וועט זיין אן אריכאן, און אזוי האָט מען דעמאלטם אויסגעארבעט דעם גאַנצן פּלאַן, ווי אזוי אים צו העלפן׳, וועגן דעם וועז ער איז ארוים, האָט ער אים געזאגט ער זאל נאכגיין נאכ׳ן קול.

עס איז א גרויסע זאך צו דערציילן סיפורי צדיקים, סתם אזוי, אין ביי א וואך נאכט זיכער.

וקרא רבינו קרי״ש בנחוג

ונפרד רבינו מהם ברב ברכות ושובע שמחות

לגמרי ונטה למוות. הרה״ק רר״א הרגיש זאת ברוח קדשו ושלח את משמשו אחריו לקרוא אותו שיבא לפניו, וכשבא אליו נתן לו שלום בשמחה עצומה, ומני אז והלאה נעשה מתלמידיו המובהקים.

בס"ד

היכל התורה

היכל לב אהרן

בביהמ"ד דקהל חוואל משה ד'מאטמאר

מאנטשעסטער יצ"ו

עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ

ח ן וחסד ימלא פינו בברכת מזל טוב חמה ולבבית קדם מע"כ ידידינו רב פעלים ואיש **חיים**
י ום ולילה לא ישבות למען בניית היכל התורה האדיר 'היכל לב אהרן' רודף צדקה וחסד ימצא **חיים**
י ד ימינו ונאמן ביתו של אדונינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א מסוד ומקושר בעץ ה**חיים**
מ רבה פעלים לתורה ולתעודה לעשות ולקיים רצון צדיק ולהתהלך לפניו באור ה**חיים**

ה"ה ידידינו החשוב ונעלה חיי"ם שיש בו כל מעלה נחמד למטה ואהוב למעלה

הרה"ח ר'

חיים שלמה פישער

שליט"א

משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הכנסת בנו הבה"ח שמואל יודא ני"ו לעול תורה ומצוות

יהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שיזכה להמשיך בעבודתו הקודש לעמוד לימין צדיק ברוב כח ורב אונים מתוך כל ההשפעות טובות בני חיי ומזוני רוויחי, ובזכות הרמת קרן התורה וכפרט בבניית ההיכל התורה החדש בעירינו יזכה לרב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך הרחבת הדעת אושר ועושר וכט"ס

החתמים ברכת התורה כאה"ר

הנהלת היכל לב אהרן
מאנטשעסטער

שיר המעלות לשלמ"ז

חן וחסד יתן ה' אלקינו, ברכת שזל טוב תטופנה שפתותינו, לדידינו החשוב המשמש בקוד ש
"ד יצנו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לעמוד ביעודתו לשאת משא הקודש בפרט ובכל ל
"ר אתה לו התודה על שהנה ברוחו להרוות צמאון אנ"ש בשיחות קודש השלם על שולחן מלכ מ
מ זכה את הרבים בכל אתר ואתר בעמדו לשעינו בכל עת כי מן הבאר ההוא ישקו עדרי עדר ה

ידידינו ברוך הכשרונות איש האשכלות איש אשר בו רוח חיי"ם, וה' נתן חכמה לשלמ"ה
חיי"ם שיש בו אהבת תורה ויראת שמים, שפע מהלכים בשיר המעלות לשלמ"ה
מסור בלע"ח לשמחדותינו ולקהילתינו הק'

הרב ר'

חיים שלמה פישער

הו"ז

משב"ק ונאמן ביתו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל יום שמחה ואורה
בהיכנס בנו לעול התורה

הבחור היקר יניק וחכים, כולו מחמדים וחכו ממתקים

כמר **שמואל יודא** נ"ו

וצרופה בזה ברכתינו הטובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שמשפחה זו יושפע לה רב ברכות ושובע שמחות, ורב תענוג ונחת, וישכיל ויצליח בעבודת הקודש בהרבצת קרן התורה והחסידות מעלה מעלה, במעשי ידיו הברוכים המפורסמים לשם ולתהילה, ועד רבות בשנים יזכה לעמוד לימין קדשו של מרן רבינו שליט"א ולהרוות צמאון עם סגולה, ובשכר זאת יזכהו קל נורא עלילה, שיתאחדו על שולחנו תורה וגדולה, עד כי יבוא שילה, בב"א.

הרוחצים לשמן שמו בשמחה ובחדוה

מערכת "קול התאחדותינו" באה"ק	מערכת "קול התאחדותינו" באה"ב